

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1913.   Andra kammaren.   Nr 14.

Lördagen den 1 mars.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet.

§ 1.

Till avgörande förelåg först bankoutskottets utlåtande, nr 10, angående regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

Punkterna 1—3.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 4, angående pensionsreglering för rektorer vid folkskoleseminarier.

Ang. pensionsreglering för rektorer vid folkskoleseminarierna.

Uti punkten 4 under tionde huvudtiteln hade Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen besluta, att pensionsunderlaget för rektor och tillförordnad rektor vid folkskoleseminarium skulle från och med år 1913 utgöra hela lönen med tillägg av 500 kronor.

Utskottet hemställde, att Kungl. Maj:ts förslag måtte bifallas med den ändring, att pensionstillägget begränsades till 400 kronor.

Vid punkten fanns emellertid fogad reservation av herrar *Neiglick, Holmquist, Henricson* i Karlslund, *Söderberg* i Stockholm, *Juhlin, Leander, Hagberg* och *Sjöblom*, vilka förklarar sig anse, att Kungl. Maj:ts proposition bort oförändrad tillstyrkas.

Efter föredragning av utskottets hemställan yttrade:

Herr Leander: Herr talman, mina herrar! Det är här fråga om en förhöjning av pensionen eller om s. k. tilläggspension för rektor.
Andra kammarens protokoll 1913. Nr 14.

Ang. pensions-
reglering för
rektorer vid
folkskolesemi-
narierna.
(Forts.)

rer vid folkskoleseminarierna. Som bekant beslutade förldet års riksdag att tilldela rektorer vid de högre allmänna läroverken samt vid real- och statssamskolor en dylik tilläggspension, grundande sig därpå, att de åtnjöte bostadsförmån, som ansetts utgöra en del av deras löneinkomst. Det har därför befunnits överensstämmande med rättvisa och billighet, att dessa rektorer vid avskedstagandet, då de nödgas avstå från denna förmån, erhålla något vederlag i pensions-hänseende. En given följd av detta Riksdagens beslut i fjol är, att seminarierektorerna, som ju också ha fria bostäder, måste erhålla förhöjning i sin pension, och detta så mycket hellre som de bebo statens hus, medan det däremot är vederbörande kommuner, som hålla läroverksrektorerna med bostäder.

Inom utskottet har också rätt full enighet därom, att seminarie- rektorerna böra ha förhöjd pension. Meningsskiljaktigheten har endast rört sig om beloppets storlek. Vid den första omröstningen inom utskottet över denna punkt befanns, att åtta röster stodo mot åtta; hälften av utskottets ledamöter röstade för Kungl. Maj:ts förslag, d. v. s. att pensionsbeloppet skulle sättas till 500 kronor, alltså samma belopp, som förut tillerkänts läroverksrektorerna. Den andra hälften ville följa statskontoret, som föreslagit 400 kronor, och motiverade detta därmed, att då seminariektorerna åtnjuta mindre avlöning, böra de också åtnöjas med en lägre pension.

Emellertid syntes inom utskottet enighet råda även därom, att seminariektorernas arbete är fullt ut lika krävande och ansvarsfullt som läroverksrektorernas, och för var och en, som litet närmare reflekterar över saken, är det uppenbart, att så även är förhållandet. Seminariektorerna utbilda våra folkskollärare, vilka sedan i sin ordning skola undervisa och handleda barnen ur den stora allmänhetens led, alltså det övervägande flertalet av de svenska barnen. När nu deras arbete är lika betydelsefullt, men de ha mindre lön än läroverksrektorerna, borde man, synes det mig, kunna komma till den slutsatsen, att de, efter att ha förbrukat sina krafter i folkbildningens tjänst, åtminstone gjort sig förtjänta av samma pension som de nämnda läroverksrektorerna.

Här är dock icke fråga om den egentliga pensionen, och det ber jag särskilt herrarne giva akt på, ty här kommer nog sedan under den följande diskussionen att såsom ett skäl för utskottets ståndpunkt åberopas, vad statskontoret i detta hänseende anfört, nämligen att seminariektorerna med sin mindre avlöning också böra ha lägre pension. Det ha de redan nu, och därutinnan är ingen ändring ifrågasatt. Lönen utgör pensionsunderlag för såväl läroverksrektor som seminariektor, och alldenstund dessa senare ha lägre lön än de förra, få de också åtnöjas med mindre pension. Här gäller det endast en tilläggspension, för vilken förmånen av fri bostad skall utgöra underlag, och då i detta hänseende icke finnes någon nämnvärd skillnad mellan rektorer av ena eller andra slaget, så kan jag icke finna annat, än att herr ecklesiastikministern haft fullt fog för sitt äskande,

att denna tilläggs pension bör sättas till samma belopp för båda dessa kategorier.

Jag ber att i anledning härav och för att icke dra allt för långt ut på tiden helt kort få yrka avslag på utskottets hemställan i den föredragna punkten och bifall till den av herrar Neiglick m. fl. avgivna reservationen.

Ang. pensionsreglering för rektorer vid folkskoleseminarierna.
(Forts.)

Häruti instämde herrar *Juhlin, Henricson* i Karlslund, *Söderberg* i Stockholm, *Hagberg* och *Sjöblom*.

Herr Vahlquist: Herr talman, mina herrar! Då jag deltagit i det beslut, som utskottet i denna fråga stannat vid, tillkommer det mig att yttra några ord i frågan.

Om det här vore fråga om att reglera lönerna för nu ifrågavarande rektorer, ställde sig frågan på ett helt annat sätt, men nu gäller det endast att på grund av de löner, som redan äro givna åt de rektorer, som här äro på tal, bevilja ett pensionstillägg med hänsyn till deras bostadsförmån. Föregående år beviljade ju Riksdagen rektorerna vid rikets högre allmänna läroverk med hänsyn till denna förmån ett pensionstillägg av 500 kronor, och likaså fingo real- och samskole- rektorerna av samma anledning ett mindre pensionstillägg, nämligen å 300 kronor, detta naturligtvis beroende på, att dessa senare hade lägre löneförmåner än rektorerna vid de högre allmänna läroverken. Nu intaga rektorerna vid folkskoleseminarierna i avseende å löneförmåner en mellanställning mellan dessa båda nyss nämnda kategorier. Utskottet har därför med stöd av statskontorets utlåtande ansett sig böra stanna vid ett tillägg av 400 kronor såsom det i detta fall riktiga.

Utskottet har icke uttalat, att rektorerna vid folkskoleseminarierna skulle ha mindre krävande arbete än de övriga; därom har utskottet icke yttrat sig, ty den frågan föreligger icke nu. Men en pensionsfråga måste ju sättas i samband med lönefrågan, och det är från den synpunkten, som utskottsmajoriteten och även statskontoret sett denna sak, således helt reellt.

Nu säger min högt aktade vän herr Leander, att dessa seminarie- rektorer ha ett synnerligen krävande och ansvarsfullt kall. Ja, varken jag eller någon annan inom utskottet har förnekat, att så är, men herrarne skola väl icke begära, att vi skola bevilja pensioner i förhållande till den krävande och ansvarsfulla uppgift, som var och en kan ha sig ålagd, ty på det sättet blir det mycket svårt att avgöra såväl lönerna som pensionernas storlek, utan man måste väl se saken även från andra synpunkter. Vi ha här till exempel att tänka på kompetensfrågan. Det är ju dock i alla fall så, att på rektorerna vid de högre läroverken ställas högre kompetensfordringar än på rektorerna vid folkskoleseminarierna. Redan däri ligger, menar jag, ett skäl till att sätta såväl lönen som pensionen för de förra något högre. Men, såsom jag redan förut sagt, lönefrågan föreligger

Ang. pensions-
reglering för
rektorer vid
folkskolesemi-
narierna.
(Forts.)

icke nu, utan här är endast fråga om ett pensionstillägg, och man bör väl i dylika frågor låta pensionsbeloppet i någon mån rätta sig efter lönen, och från den synpunkten kan man anse, att statskontorets förslag är ett gyllene lagom. Sedan, vid en kommande reglering av dessa löner, må man ju gärna upptaga den fråga, som herr Leander här vidrörde, och om man då anser, att dessa båda olika kategorier av rektorer böra bli likställda, så gärna för mig, men, jag upprepar det, den frågan ha vi nu icke att vid detta tillfälle avgöra.

Då frågan om pensionsunderlägg åt rektorer vid de allmänna läroverken samt vid real- och samskolorna förra året blev föremål för en proposition från Kungl. Maj:t, yttrade herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet i propositionen bland annat, »att — i avbidan på lösningen av det stora spörsmålet om en nyreglering av läroverkslärarnes löner — den här berörda mindre frågan» — nämligen frågan om inberäknande i pensionsunderlaget av bostadsförmån — »torde kunna vinna en provisorisk lösning, utan att man, om nödig varsamhet iakttages, behöver äventyra att föregripa sakens slutgiltiga avgörande». Utskottet har ansett, att man även nu borde följa samma försiktiga taktik. Jag tror för min del, att utskottet handlat riktigt, och utskottet har även, som sagt, härutinnan ett gott stöd av statskontoret, vars motivering i denna fråga är synnerligen bindande.

Jag vill ännu en gång betona, att i utskottsmajoritets uttalande icke ligger någon ens den minsta förringande tanke om seminarie- rektorernas arbete eller kompetens. Men utskottet har ansett, att man här måste utgå från förhållandena, sådana de nu äro. Om man vid en blivande ny reglering anser, att de båda kategorier, varom här är fråga, böra likställas med avseende å löneförmåner, då må även pensionsbeloppen i bägge fallen bliva lika.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Wijk: Ehuru jag icke deltagit i utskottets behandling av denna fråga, skall jag likväl be att få ansluta mig till det yrkande, som i denna punkt framställdts av reservanterna inom utskottet.

Anledningen till den framställning, som här föreligger, är, att den uppfattning gjorts gällande, att i pensionsunderlaget för rektorerna vid åtskilliga läroanstalter även borde medräknas den bostadsförmån, som de åtnjuta och som faktiskt utgör en del av deras lön. Det förefaller också alldeles påtagligt och rimligt, att denna bostadsförmån bör inräknas i pensionsunderlaget tillika med lönen. Vid föregående års riksdag framlade Kungl. Maj:t, såsom här redan blivit framhållet, förslag om, att ändring av pensionsunderlaget i sådant avseende skulle medgivas rektorerna vid de allmänna läroverken samt vid real- och samskolorna, vilket förslag då även av Riksdagen bifölls. I år har Kungl. Maj:t framkommit med en proposition, att liknande förmån måtte beredas även rektorerna vid folkskolesemina-

rierna, vilkas ställning i fråga om bostadsförmånen är alldeles jämförlig med den, som dessa öfriga rektorer intaga.

Om man emellertid vill söka att bedöma, i vad mån den av Kungl. Maj:t nu föreslagna ökningen av pensionsunderlaget för rektorerna vid folkskoleseminarierna är riktigt avmätt, ligger det ju närmast till hands att göra en jämförelse med den motsvarande ändring beträffande pensionsunderlaget, som förra året vidtogs i fråga om rektorerna vid de allmänna läroverken samt vid real- och samskolorna. Man finner då av statistiken att värdet av den bostadsförmån, som rektorerna vid folkskoleseminarierna äro i åtnjutande av, är ungefär lika med värdet af den bostadsförmån, som rektorerna vid de allmänna läroverken åtnjuta. I båda fallen rör det sig om ett belopp av omkring 1,200 kronor. Då frågan om ökningen i pensionsunderlaget för rektorerna vid de allmänna läroverken förra året avgjordes i Riksdagen, ökades pensionsunderlaget med omkring 40 procent av bostadsförmånen eller med en summa av 500 kronor. Det är väl då ganska rimligt att förfara på enahanda sätt nu, och om man så gör, kommer man i likhet med Kungl. Maj:t till, att pensionsunderlaget för rektorerna vid folkskoleseminarierna bör ökas med 500 kronor. Jag kan icke finna annat, än att den utgångspunkten är den enda riktiga och hållbara, när det gäller att bedöma frågan om ökning av pensionsunderlaget för dessa rektorer.

Jag får därför, herr talman, yrka bifall till reservanternas hemställan, vilken innebär en tillstyrkan av Kungl. Maj:ts förslag.

Med herr Wijk förenade sig herrar *Carlson* i Herrljunga, *Kristensson* och *Berg* i Munkfors.

Överläggningen var härmed avslutad. Efter det herr talmannen givit propositioner först på bifall till utskottets hemställan och vidare på bifall till Kungl. Maj:ts framställning i ämnet oförändrad, fattade kammaren beslut i enlighet med den sistnämnda propositionen.

Punkterna 5—10.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Härpå begärdes ordet av

Herr vice talmannen D. Persson, som yttrade: Jag skall anhålla, att kammaren behagade besluta, att endast numren på punkterna angivas och att punkterna uppläsas, endast om någon av kammarens ledamöter det yrkar.

Vidare anförde:

Herr Olofsson i Digernäs: Jag är av den meningen, att orsaken till att vi här skola hålla på och göra nya yrkanden om huru före-

Ang. pensionsreglering för rektorer vid folkskoleseminarierna.
(Forts.)

dragningen skall ske, måtte vara den, att i onsdags kväll vid behandlingen av sjätte huvudtiteln föredragningen gick med alltför stor brådska, så att det var åtskilliga, som ämnade uppträda och tala, vilka dels på grund av talmannens låga röst icke hörde numret på punkterna och dels på grund av den fart, med vilken klubban föll, icke hunno med att begära ordet. Detta torde vara orsaken till att man icke vill gå in på vice talmannens yrkande. Men jag tror i alla fall, att kammaren egentligen är mycket belåten med den anordningen, att endast punkternas nummer uppläsas, men då skall detta också ske högt och tydligt.

Herr Söderberg i Stockholm: Herr talman! Med fullt instämmande i de synpunkter, som herr Widén på förmiddagen uttalade i denna sak, när samma yrkande då framställdes beträffande fjärde huvudtiteln, ber jag att få yrka avslag på vice talmannens framställning.

Herr Palmstierna: Jag förstår icke alls, varför man skulle besluta ett på förmiddagen och ett annat på eftermiddagen, liksom ej heller, varför vice talmannen kommit fram med detta yrkande nu, när kammaren på förmiddagen uttalade som sin mening, att man skall läsa upp varje särskild punkt.

Sedan överläggningen angående föredragningssättet härmed förklarats avslutad, framställde herr talmannen propositioner dels på bifall till herr vice talmannens förslag, dels ock på avslag därå; och blev herr vice talmannens hemställan av kammaren avslagen.

Punkterna 11—23.

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Ang. pension
åt f. tygarbe-
taren J. F.
Johansson.*

Punkten 24, angående pension åt förre tygarbetaren J. F. Johansson.

I en inom Andra kammaren av herr *Bärg* i Katrineholm väckt motion, nr 138, hade hemställts, att Riksdagen måtte besluta, att förre tygarbetaren och maskinisten vid Karlsborgs tygstation Johan Fredrik Johansson måtte från och med år 1913 å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av femhundra kronor.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte av Riksdagen bifallas.

Reservation hade emellertid avgivits av herrar *Wijk*, *Holmquist*, *Henricson* i Karlsund, *Vahlquist*, *Söderberg* i Stockholm, *Juhlin*, *Leander* och *Berg* i Munkfors, vilka ansett, att motionen bort av utskottet tillstyrkas.

Sedan utskottets hemställan blivit uppläst, gav herr talmannen på begäran ordet till

*Ang. pension
åt f. tyggarbe-
taren J. F.
Johansson.
(Forts.)*

Herr Söderberg i Stockholm, som anförde: Herr talman! Som kammaren torde finna av den reservation, som åtföljer denna punkt, har det varit samma förhållande vid denna motions behandling som vid den av herr Leander omnämnda. Detta är åtta reservanter, och det innebär således, att det är den förseglade sedeln, som varit motionären ogünstig. Således har även utskottet i mycket hög grad funnit, att starka skäl tala för bifall till motionärens hemställan. När denna pension på 300 kronor, som Johansson nu åtnjuter, beslöts av 1910 års Riksdag, var det på framställning av Kungl. Maj:t, och då hade Johansson så starka förespråkare för den då påtänkta pensionen av 500 kronor som arméförvaltningen och statskontoret, vilka ansågo, att »fallet Johansson» borde jämnställas med »fallet Lord», som inträffade 1907. Dåvarande chefen för landtförsvarsdepartementet ansåg emellertid, att Johansson endast skulle jämnställas med fortifikationsarbetarne, d. v. s. de arbetare, som icke äro på stat. Det är svårt uttala sig om, huru departementschefen kom till denna uppfattning, om han uteslutande stödde sig på en jämförelse med fallet Lord eller något annat. Men utan att gå dåvarande departementschefens uppfattning det minsta för nära, kan det mycket väl tänka sig, att ett sådant fall bland mängden av ärenden glider litet förbi.

Uti det anställningskontrakt, som Johansson ingick, när han tillträdde sin befattning år 1888, säges det uttryckligen — jag har originalet här, och det är nog endast en uraktlåtenhet av motionären, att han icke har bifogat såväl denna handling som någon mera vid sin motion, — i originalet säges det: »I övrigt åligger det Johansson att ställa sig till efterrättelse de instruktioner och reglementen, som nu äro gällande för tyghantverkare eller framdeles kunna för dem utfärdas.»

Med en sådan bestämmelse i hans anställningskontrakt lär det väl knappast vara något tvivel underkastat, att han ej i likhet med den uppfattning, som arméförvaltningen och statskontoret förde fram år 1910, borde jämnställas med tyghantverkarna på stat och sålunda tillerkännas ett understöd i förhållande därtill. Detta är således det reella underlaget.

Man kan lätt tänka sig, att utskottet år 1910 helt enkelt kanske icke kom sig för med att påyrka någon höjning av den pension, som Kungl. Maj:t föreslog, då frågan icke observerades i form av någon motion från någon medlem i denna kammare eller i medkammaren. Till detta utgångsskäl, såsom jag vill kalla det först anförda, föreligger ytterligare det skälet, att, enligt samstämmiga uppgifter, som presterats av motionären, är Johansson i allra största behov av en förhöjning av den pension på 300 kronor, som 1910 års Riksdag beviljade. Pastorsämbetet i Stora Malm — Johansson

Ang. pension
åt f. tygarbe-
taren J. F.
Johansson.
(Forts.)

är för närvarande bosatt i Katrineholm — intygar, att han är fullständigt medellös och icke har annat än de 300 kronorna att lita till. Att detta är för litet, det kan man vidare förstå av ett läkarintyg från järnvägsläkaren i Katrineholm, där det heter: »Att förre maskinisten vid Karlsborgs tygstat Johan Fredrik Johansson, som lider av kronisk luftrörskatarr med astma samt vid kroppsansträngningar får lungblödning, är oförmögen att till sin försörjning bidraga, intygar härmed på heder och samvete».

Jag kan icke finna annat än att alla skäl, som föreligga, äro av den mest talande beskaffenhet för att påkalla ett bifall till motionärens framställning, oaktat denna senare repris av denna pensionsfråga icke utgått från Kungl. Maj:t. De utlåtanden, som 1910 avgåvos av olika myndigheter och tygmästaren, gälla fortfarande, och dessa gingo ju ut på, att Johansson borde tillerkännas 500 kronor i pension.

På dessa grunder ber jag, herr talman, att för min del få yrka avslag å utskottets hemställan och bifall till herr Wijks m. fl. vid utlåtandet fogade reservation.

Härpå yttrade

Herr Vahlquist: Jag skall blott tillåta mig att säga ett par ord. Som herrarne finna, har jag i denna punkt måst ställa mig som reservant och yrka bifall till motionen. Jag hoppas ock, att kammaren måtte intaga samma ställning som jag till motionärens förslag. Den föregående talaren har så noga redogjort för fallet, att jag icke har mycket att tillägga. Man kan ju säga, att för utskottet böra de principiella skälen vara avgörande. De ömmande skälen få icke vara utslagsgivande. Men för min del ser jag verkligen frågan från rent mänsklig synpunkt, och från denna synpunkt kunde jag icke annat än ställa mig på deras sida, som yrkade att utskottet skulle tillstyrka bifall till motionärens hemställan. Alla myndigheter ha förklarat, att denne man borde från början ha likställts med tyghantverkarne, och i så fall skulle han haft 500 kronor i pension. Departementschefen ansåg däremot år 1910, att han borde likställas med fortifikationsarbetare. Och det synes mig som dessa myndigheter hade rätt gentemot departementschefen.

Jag hoppas, att kammaren denna gång icke går med utskottet utan följer med reservanterna, och i denna förhoppning skall jag icke upptaga tiden längre utan endast förena mig med dem, som yrka bifall till reservationen.

Överläggningen var härmed slutad. Efter av herr talmannen givna propositioner först på bifall till utskottets hemställan samt därefter på avslag å berörda hemställan och bifall i stället till den i ämnet väckta motionen, fattade kammaren beslut i öfverensstämmelse med den sistnämnda propositionen.

Punkterna 25 och 26.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 27, angående höjning av pensionen till förre extra polismannen J. Jansson.

*Ang. höjning
av pensionen
till f. extra
polismannen
J. Jansson.*

I en inom Andra kammaren av herr *Nilson* i Örebro väckt motion, nr 27, i vilken herr *Gustafsson* i Örebro instämt, hade föreslagits, att Riksdagen ville besluta att den till numera förre extra polismannen vid statens järnvägar Johan Jansson under hans återstående livstid beviljade årliga pension från allmänna indragningsstaten å femhundra kronor måtte från och med innevarande år utgå med ett till sjuhundra kronor höjt belopp.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte av Riksdagen bifallas.

Häremot hade likväl reservation avgivits av herrar *Vahlquist*, *Söderberg* i Stockholm, *Juhlin* och *Leander*, hvilka ansett att motionen bort av utskottet tillstyrkas.

Efter föredragning av utskottets hemställan yttrade:

Herr *Vahlquist*: Herr talman! Som herrarne av betänkandet finna, har jag icke kunnat dela utskottsmajoritetens uppfattning rörande denna motion, utan har velat tillstyrka Riksdagen att bifalla densamma. Utskottet säger i sitt korta utlåtande:

»Såsom i motionen omförmäles, tillerkände 1912 års Riksdag Jansson, vilken icke innehaft ordinarie anställning i statens järnvägars tjänst, men under lång tid plikttroget utfört arbete för dess räkning, pension till belopp, som vid jämförelse med i liknande fall beviljade pensioner skäligen ansågs böra bestämmas till 500 kronor.

Vid sådant förhållande och då utskottet anser det innebära betänkligheter att utan särskilt vägande skäl rubba ett så nyligen fattat beslut, har utskottet ansett sig böra avstyrka bifall till motionen.»

I detta fall har således utskottet icke velat vara med om ett tillstyrkande. Men jag skall be att i kammarens minne få erinra om ett utlåtande av samma bankoutskott förra året. Det återfinnes i bankoutskottets utlåtande nr 13 för i fjol. Då gällde det en motion till förmån för stallförmannen vid krigsskolan G. A. Karlsson, som vid 1911 års riksdag tilldelades en pension på 400 kronor. Det hade begärts 600 kronor, men han fick av Riksdagen på Kungl. Maj:ts framställning 400 kronor. Så kommo motionärer 1912 och begärde, att denna pension skulle höjas med 200 kronor, och, om jag icke

Ang. höjning
av pensionen
till f. extra
polisman
J. Jansson.
(Forts.)

missminner mig, stannade utskottet vid att tillstyrka 500 kronor. Vad sade utskottet då? — Det var precis samma fråga då som nu, ty här är fråga om höjning av en pension, som begärdes förra året, liksom det i fjol gällde en pension, som beviljades 1911. — Jo, utskottet säger i detta utlåtande: »Vad i motionerna anförts till stöd för en höjning av den vid förlidet års riksdag stallförmannen Karlsson beviljade pensionen synes utskottet vara förtjänt av beaktande, och ehuru utskottet hyser tvekan om lämpligheten av att rubba föregående års beslut, enligt hvilket Karlsson tillerkänts en pension av 400 kronor, har utskottet likväl med hänsyn därtill, att, enligt inhämtade upplysningar, synnerligen ömmande omständigheter föreligga, ur billighetens synpunkt ansett sig böra biträda motionärernas förslag.»

Således finna herrarne, att det var helt enkelt på grund av synnerligen ömmande omständigheter, som utskottet i fjol ville vara med på en åtgärd, som utskottet i år icke velat vara med om. Jag anser detta inkonsekvent, ty det är alldeles givet, att synnerligen ömmande omständigheter föreligga även beträffande Jansson, och således föreligga samma skäl, som utskottet erkände förra året. Denne man har under omkring 40 år varit i statens järnvägars tjänst och varit anställd såsom polisman uteslutande för järnvägsstationen och dess område. Nu sitter han i synnerligen små förhållanden och har svårt att draga sig fram på den pension, han fick, och därför synes det mig vara både en skyldighet för staten och en billig rättvisa åt honom, att han under de återstående åren, som icke kunna vara så många, då mannen är född 1842 och sålunda är över 70 år gammal, kan glädja honom med att giva honom de 200 kronor, som motionären påyrkat. Det har framhållits från motståndarne, att det i stället för staten vore Örebro stadsfullmäktige, som borde giva honom dessa 200 kronor, men stadsfullmäktige ha vägrat att göra det, och säga, att han aldrig varit anställd i stadens tjänst. Han har visserligen varit av magistraten antagen, men han har icke haft något uppdrag direkt för staden såsom sådan, och därför anse stadsfullmäktige, att de icke hava någon skyldighet mot honom. Således, trots magistratens varma vädjan till stadsfullmäktige, lyckades man icke utverka den förhöjning, som magistraten ansåg önskvärd, nämligen 200 kronor, varigenom pensionen skulle uppgå till 700 kronor eller samma belopp, som likställda personer hava i Örebro, nämligen de ordinarie poliserna i stadens tjänst.

Jag har för min del icke kunnat annat än vara med om att tillstyrka bifall till motionen, och jag vädjar till kammaren att göra som i liknande fall förra året, och låta de synnerligen ömmande omständigheterna och skälen tala för bifall till motionen. Jag ber att få yrka bifall till motionärernas hemställan.

Med herr Vahlquist förenade sig herr *Juhlin*.

Herr Wijk: Herr talman, mina herrar! Såsom den föregående talaren framhöll, förelåg denna pensionsfråga redan vid Riksdagen föregående år. Kungl. Maj:t hemställde då på järnvägsstyrelsens initiativ om en pension af 500 kronor åt polismannen Jansson i Örebro. Redan i år kommer emellertid en motionär och begär, att pensionen, som förra året fastställdes till 500 kronor, nu skall höjas till 700 kronor. Utskottet har ansett, att synnerligen starka skäl måste förefinnas, för att gå med på en sådan höjning, året efter det att beslut om pensionen fattats, och då utskottet icke funnit, att sådana särskilda skäl föreligga, har utskottet avstyrkt motionen. Jag har för min del måst ansluta mig till utskottets uppfattning i detta avseende.

*Ang. höjning
av pensionen
till f. extra
polismannen
J. Jansson,
(Forts.)*

Den föregående ärade talaren framdrog ett exempel från föregående år, som han ansåg vara ett prejudikat för det nu ifrågakvarande fallet. Ifall han därmed menar, att i det förhållandet, att den en gång beviljade pensionen kan påvisas vara mindre tillräcklig för den, som mottagit densamma, skulle ligga tillräckliga skäl för att höja pensionen, så måste jag säga, att jag har en därifrån alldeles avvikande mening. Följde man en sådan politik, skulle man aldrig komma till någon fast ståndpunkt i pensionsfrågor. Vid varje riksdag skulle inkomma en mängd motioner om höjande av förut beviljade pensioner, och i de flesta fall skulle man inte kunna annat än bifalla dem. Den del av pensionsväsendet, som faller på allmänna indragningsstaten, skulle råka i flytning och förlora alla fasta hållpunkter.

Det är alldeles givet, att skall man vidtaga sådana ändringar, som föreslagits af motionären, måste därför finnas särskilt starka skäl. I det fall från föregående år, som herr Vahlquist omnämnde, funnos vissa särskilda skäl, bland annat det, att en myndighet, som yttrat sig angående pensionen, föreslagit ett högre belopp än det, som Kungl. Maj:t hemställt om. I detta fall finnes intet sådant motiv för höjning; ingen myndighet har begärt något högre belopp än det, som af Riksdagen förra året beviljades, och detta på den grund, att det belopp, som då beviljades, avmättes efter samma principer, enligt vilka pensioner i liknande fall förut bestämts, då det gällt tjänstemän vid statens järnvägar. Man har nämligen i dessa fall utgått ifrån, att ungefär halva lönen borde lämnas i pension. Vid tre föregående tillfällen, 1906 och 1909, har Riksdagen beviljat extra ordinarie kontorsskrivare vid statens järnvägar pensioner, som de icke efter lag varit berättigade till, men som vederbörande på goda grunder ha ansett dem förtjänta av på grund av deras långvariga tjänstgöring. I alla dessa fall har pensionen avmätts så, att den utgått med ungefär halva lönen. Så är också förhållandet beträffande denne polisman i Örebro, och jag kan under sådana förhållanden endast dela utskottets mening, att det icke förebragts några skäl, som kunna vara tillräckliga för att rubba Riksdagens beslut från år 1912.

På denna grund, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Ang. höjning
av pensionen
till f. extra
polismanen
J. Jansson.
(Forts.)

Häruti instämde herrar *Jonsson* i Gumboda och *Olsson* i Blädinge.

Herr Leander: Herr talman! Såsom redan framhållits, har man tvistat om, huruvida staten eller Örebro stad skulle vara skyldig att pensionera extra polismanen Johan Jansson. Det synes mig påminna om de processer, som pågå emellan olika kommuner rörande dem, som varit nog olyckliga att nödgas begära fattighjälp och vilkas hemorts rätt är omtvistad. Ett faktum är, att denne Jansson hela tiden tjänat staten, och har han också uppburit sin avlöning från staten, och därför bör man icke vara i någon villrådighet om vem, som äger skyldighet att pensionera honom. Han önskar säkerligen nu, att han stannat kvar såsom polisman vid poliskåren i Örebro. Vid sådant förhållande hade han långt före detta haft 700 kronors pension och icke behöft be någon att motionera i riksdagen för att han skulle få detta belopp.

Nu säger utskottets ärade vice ordförande, att det icke föreligger skäl att höja det belopp, som Riksdagen i fjol anslag. Men motionären har ju anfört dylika skäl. Han upplyser om, att Jansson icke kan reda sig på de 500 kronor, som förut tillerkänts honom, och då kräver billighet och rättvisa, att han, som visserligen haft sin lön från staten men egentligen tillhört poliskåren i Örebro, måtte få samma belopp i pension, som polismännen där åtnjuta. I fjol hade utskottet ingenting annat att besluta om än vad då begärts. Motionären säger, att han då försummade att väcka motion, och det må förlåtas även en så insiktsfull och intresserad riksdagsman som herr Nilson i Örebro, att han någon gång kan göra sig skyldig till en försummelse. Vi andra kanske försumma oss vid långt flera tillfällen än han. Hade det motionerats redan i fjol om att polismanen Jansson skulle få 700 kronor i pension, torde det icke lida något tvivel om att utskottet då tillstyrkt detta belopp samt Riksdagen beviljat det. Nu bör icke polismanen Jansson bliva lidande därför, att herr Nilson i Örebro icke i fjol passade på att väcka motion, utan när det befinnerse rättvist, att han tillerkännes detta belopp av 700 kronor, så anser jag, att denna kammare åtminstone bör gå med på detta belopp och därigenom lätta en börda, som trycker den gamle mannen, vilken ju i omkring 40 år redligt tjänat staten såsom polisman vid stationen i Örebro.

Jag ber, herr talman, att få förena mig med herr Vahlquist i hans yrkande om avslag å utskottets hemställan och bifall till motionen.

I detta anförande instämde herrar *Söderberg* i Stockholm, *Åkerlund*, *Sjöblom*, *Jonsson* i Hå och *Sandberg*.

Herr Juhlin: Herr talman! Jag har nu efter herr Leanders anförande icke så mycket att tillägga. Jag vill dock påpeka, att denne polisman har under sin långa tjänstetid vid Örebro järnvägsstation åtnjutit endast en ringa lön för sitt arbete. Han har haft omkring 42 kronor i månaden under 25 års tid. Det kan man ju förstå, att en familjefar med några barn skall med yttersta svårighet draga

sig fram därpå. Visserligen har denne man under de sista 14 åren haft 75 kronor i månaden, men i alla fall var väl även den avslöningen i jämförelse med nuvarande förhållanden rätt så liten. Det förefaller mig, som om rätt så många skäl talade för, att kammaren nu bifölle vad motionärerna här hemställt.

De framställningar, som nyss gjorts av bankoutskottets ärade vice ordförande, förefalla mig icke vara så synnerligen vägande. Det talas om principer och sådant där. Jag för min del har alltid funnit, att principer icke tillämpas, ty det är allt efter omständigheterna, ibland si och ibland så. Kungl. Maj:t äskar av Riksdagen på en myndighets framställning ett belopp, och man granskar kanske icke alltid så noga, utan bifaller. Ett annat är begär Kungl. Maj:t ett annat belopp, och jämför man det med andra fall, så finner man, att icke ens Kungl. Maj:t har några principer. Och detsamma finner man nog, om man mera noggrant genomläser sådana här frågor, som vi så mycket syssla med.

Det synes mig i alla fall, att då mannen är gammal och utarbetad samt icke kan göra något för att bidra till sin utkomst och icke har annat än pensionen att leva på, så förefaller det mig, säger jag, alldeles riktigt, att Riksdagen bör bifalla motionärernas framställning och bevilja detta tilläggsbelopp, som nu begärts. Polis mannen Jansson komme då som sagt i samma ställning som den, i vilken de personer, som tjänat Örebro stad, kommit, och vilka fått pension långt tidigare än han, som dock är 71 år gammal. Jag tror heller icke, att denna framställning kommit till Riksdagen, om icke behovet gjort sig så allvarsamt gällande, och det synes mig föreligga en utredning, varmed vi i detta fall böra låta oss nöja. Jag hemställer till kammaren att bifalla motionärernas framställning eller den reservation, som är avgiven vid bankoutskottets betänkande.

Herr Wijk: Herr talman! En av de föregående talarne, herr Leander, väckte på tal frågan i vad mån polismannen Jansson varit en statens eller kommunens tjänsteman och i vad mån staten eller kommunen vore skyldig att pensionera honom. Jag skall icke gå in på den frågan, fastän jag medger, att den är ganska tvistig. Man kan verkligen fråga sig, om det är helt och hållet statens skyldighet att pensionera honom eller om ej kommunen vore skyldig att i någon mån bidra till hans pension. Emellertid, om här föreläge en tvist mellan staten och kommunen, och om polismannen Jansson skulle ha varit ett offer för något slags juridiskt härklyveri i en dylik tvist mellan stat och kommun, så skulle jag ha varit den förste att gå med på att staten borde bevilja honom den pension, han varit förtjänt av. Men den frågan föreligger icke här: staten har åtagit sig att giva honom den pension, som enligt förut tillämpade grunder bör utgå i ett fall som detta, och frågan om förhållandet mellan statens och kommunens skyldigheter är således här ovidkommande. Staten har gjort sitt, och om kommunen dessutom an-

*Ang. höjning
av pensionen
till f. extra
polismannen
J. Jansson.
(Forts.)*

Ang. höjning
av pensionen
till f. extra
polismannen
J. Jansson.
(Forts.)

ser polismannen Jansson förtjänt av ett tillägg till pensionen, så är det kommunens sak att giva honom ett sådant tillägg.

Jag ber därför, herr talman, att få vidhålla mitt yrkande.

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Det kan synas, som om, då kammaren bifallit reservationen under punkt 24, kammaren lika väl skulle kunna bifalla reservationen under punkt 27, varom det nu är fråga. Men mig synes, att man tryggt har kunnat bifalla reservationen vid punkt 24 och dock kan yrka bifall till utskottets förslag här. Ty märk, mina herrar, att i punkt 24 var det fråga om att besluta, att en tygarbetare och maskinist, som har 300 kronor i pension, skulle få 500 kronor, d. v. s. samma belopp som den man, varom det här i punkt 27 är fråga, redan har. Mellan dessa punkter är det också en annan skillnad. I punkt 24 hade vederbörande myndighet, som den personen tjänat, hos Kungl. Maj:t begärt, att han skulle få ett högre belopp, nämligen 500 kronor, men Kungl. Maj:t hade år 1909 behagat föreslå endast 300 kronor, vilket av Riksdagen beviljades. Men hur ställer det sig här? Jo, den myndighet, som här ifrågavarande person tjänat, har begärt 500 kronor hos Kungl. Maj:t, och Kungl. Maj:t framlade proposition om en sådan pension, som myndigheterna ansett, att personen i fråga skulle hava, och det beviljade fjolårets Riksdag, märk *fjolårets* Riksdag. Jag hemställer till herrarne, vart herrarne tro, att det skall taga vägen, om Riksdagen ena året beviljar en pension, som då begäres, men ett annat år någon motionär kommer och säger: det var för litet, som Kungl. Maj:t begärde och Riksdagen beslutade, samt Riksdagen i följd därav ändrar sitt förra beslut. Nu skall det höjas, därför att Örebro magistrat ansett, att denna person bör hava 200 kronor till. Går kammaren och Riksdagen in på sådana fall som detta, är det naturligt, att herrarne få hundratals fall, om vi nämligen skola gå tillbaka icke ett år, utan flera år, hundratals fall att syssla med och debattera, om den ene eller den andre skall hava förhöjd pension. Mig förefaller det, att åtminstone riksdagsmän, som varit med några år, borde iaktta försiktighet och respektera, vad fjolårets Riksdag i ett sådant fall som detta beslutat. Märk väl, denna pension är lika stor som den pension, kammaren genom förhöjning under punkt 24 beviljat den person, som fick pension år 1910. Jag kan icke se annat, än att utskottet har haft kraftiga och goda skäl för sitt avslagsyrkande, och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Nilson i Örebro: Herr talman! Det har blivit erinrat därom, att den pension, som fjolårets Riksdag beviljade polismannen Jansson, var föreslagen av vederbörande myndighet. Jag ber i anledning därav att få erinra därom, att det var magistraten i Örebro, som gjorde framställning till kungl. järnvägsstyrelsen om att pension måtte utverkas åt honom, och i denna sin framställning uttryckte

magistraten den meningen, att Jansson, som numera är i det när maste orkeslös, måtte beredas pension till sådant belopp, att han därav måtte kunna hava sin fullständiga bärgning. Anledningen till att magistraten i detta hänseende vände sig till kungl. järnvägsstyrelsen var den, att magistraten på mycket goda grunder hade den uppfattningen, att den ansett fåfångt att hänvända sig till staden för att av staden erhålla någon pension åt honom, och detta av den anledningen, att polismannen Jansson visserligen hade tjänstgjort vid järnvägsstationen såsom polis, men han hade till stor del, för att icke säga väsentligen, tjänstgöring vid stationen i Örebro såsom *portvakt*, och han gjorde som portvakt samma tjänst, som ålåg en portvakt vid statens järnvägar. Han har nu tjänat staten i 40 år i denna sin egenskap, och det har han gjort, som utskottet säger, med plikt-trohet, och alla ha vitsordat, att han så gjort.

Det är sant, att Jansson haft en mycket knapp avlöning. Om herrarna gjort sig besvär med att läsa igenom min motion, så finna herrarne, att han till en början haft ungefär 42 kronor i månaden; från 1898 har han åtnjutit 75 kronor i månaden och 10 kronor i beklädnadsbidrag. Mannen är till sin naturell sådan, att han icke vill tränga sig fram, utan han är blygsam och anspråkslös i hela sitt uppträdande och har varit nöjd med sin knappa lön. När han nu efter 40 års trogen tjänst avgår, så kan han på grund av att han under denna sin tjänst haft så knapp avlöning icke erhålla en sådan pension, att han inom det samhälle, där han levat i 40 år, kan där få ha sin bärgning. Det är klart, att han av sin knappa avlöning icke kunnat lägga av något för ålderns dagar.

Jag skall villigt medgiva, att, om man ställer sig på en mycket formalistisk grund, man kan avslå motionen, men jag hemställer, att denna kammare icke i ett sådant speciellt fall som detta, där det föreligger så ömmande omständigheter och så stora billighets-skäl, bifaller denna min motion. Jag ber att på samma gång få meddela, att, då magistraten i Örebro fann, att pensionen tillmättes så pass blygsamt, som vad den blev, den gick in till stadsfullmäktige med en hemställan, att pensionsbeloppet måtte höjas, men stadsfullmäktige avslogo denna hemställan med den motivering, att de ansågo, att, då Jansson under 40 år helt och uteslutande tjänat staten, det var statens plikt att sörja för denne sin gamle trotjänare de få år, han hade kvar att leva.

Jag anhåller sålunda, herr talman, att kammaren måtte bifalla motionen.

Herr Berg i Munkfors: Herr talman! Jag ber för min del få säga, att då det gäller, att Riksdagen skall inskrida för att hjälpa dem, som befinna sig i små omständigheter, då vill jag vara med, och därför var jag också med om t. ex. reservationen vid punkt 24. Men man kan å andra sidan icke uraktlåta att taga med i beräkningen vad herr Carl Persson anförde i fråga om de vägar, som man

*Ang. höjning
av pensionen
till f. extra
polismannen
J. Jansson.
(Forts.)*

*Ang. höjning
av pensionen
till f. extra
polismannen
J. Jansson.*

(Forts.)

här velat slå in på genom att söka upphäva beslut, som så nyss blivit fattade som vid 1912 års riksdag, i synnerhet då det förefinnes en betydande skillnad mellan detta och det nyss förut behandlade fallet, och att det pensionsbelopp, som ifrågasättes, är högre än det, som beslöts åt tygarbetaren Johansson. I sådana fall bör man allvarligt taga i övervägande, huruvida det är klokt att vidtaga en sådan förändring. Jag vill därför ytterligare betona, vad herr Carl Persson anförde därom, att vi, mina herrar, få komma ihåg att vara försiktiga, så att ej utgifterna stegras alltför fort. Starka skäl måste förefinnas för att göra ändringar. Det föreligger snart en annan fråga, då det gäller att göra något för det svenska folket i gemen, och då kanske vi icke kunna nå ett belopp ens på den summa, som redan anslagits åt polisen i Örebro. Att dessa pensioner icke komma att blifva så synnerligen höga, torde vi få se, när detta förslag kommer in på Riksdagens bord, ja, vi veta det alla redan nu. Det är med tanke på att vi böra göra något för folket i stort sett, som jag uttalat, att vi böra vara försiktiga. Man kan heller icke påstå, att mannen skulle behöva svälta med denna pension på 500 kronor. Det är litet, det erkännes, men å andra sidan ha vi icke större pensioner än å 300 kronor till statstjänare i allmänhet, och anser man, att dessa böra kunna reda sig därmed, hvilket belopp dock enligt min mening är alltför lågt, så kan man icke, som herr Nilson i Örebro gjorde, med skäl påstå, att ett belopp av 500 kronor skulle vara så litet, att mannen kommer att lida nöd. Dessutom böra vi tänka på, att Örebro stad har skyldighet i någon mån att biträda här med något litet tillskott, och man kan vara nästan öfvertygad om, att den lilla beräkningen föreligger, att, om Riksdagen ökar beloppet, staden är utan allt ansvar. Men ett rättfärdigt kraf bör väl bjuda, att, om Riksdagen icke vill öka något till mannens pension, hans framtida underhåll utöver statens pension bör åligga Örebro stad, som haft väsentlig nytta av denne polismans tjänst, när han hela tiden sysselsatt sig med polistjänstgöring, om ock huvudsakligen vid Örebro stads station.

Av dessa grunder yrkar jag, herr talman, bifall till utskottets förslag.

Herr Åkerlund: Herr talman! Icke lära väl dessa fattiga 200 kronor spela någon roll för den stora pensioneringsfråga, som är å bane just nu och som väntas till denna Riksdag. Men jag har så många gånger hört dessa resonemang, då det gällt att bevilja små belopp till fattiga personer, som ärligt och troget tjänat staten under många år, och det får jag säga, att det förvånar mig verkligen, att man är så ovillig att bevilja dem en smula förhöjning. Denne karl har visserligen icke varit i ordinarie tjänst, det är sant, men Riksdagen har många gånger av erkänsla beviljat pensioner åt sådana personer, och det anser jag, att den gjort med rätta. Man talar om principer och principer, men principen är väl den, att Riksdagen bör pröva i

varje särskilt fall, om personen i fråga gjort sig förtjänt av någon liten förhöjning för redligt och troget arbete. Ett belopp av 500 kronor kan för mången vara en god summa att leva på, ehuru jag icke tror, att många av oss kunna leva på det beloppet. Men ett par hundra kronor till kan väl icke vara något att tala om i detta fall. Mannen har redligt och troget arbetat i statens tjänst och är över 70 år; då är det icke mer än rimligt att bevilja dessa fattiga kronor. Hade det varit fråga om en pension på 4,000 eller 5,000 kronor, då hade det kanske icke varit så mycket bråk om det.

Jag ber, herr talman, få tillstyrka, att mannen får dessa fattiga 200 kronor.

Med herr Åkerlund instämde herrar *Sjöblom*, *Gustafsson* i Örebro och *Andersson* i Altofta.

Herr Kristensson. Herr talman! Då jag tillhör utskottsnajoriteten i denna fråga, så skall jag be att med några ord få motivera, varför jag för min del icke kunnat gå med på ett bifall till denna motion. Jag vill då först förutskicka, att något tråkigare torde icke förefinnas än att handlägga dessa pensionsfrågor, därför att man kommer alltid i strid mellan å ena sidan sitt goda hjärta, som manar att hjälpa i det enskilda fallet, och å andra sidan sin uppfattning, att man måste ändå upprätthålla vissa principer, då staten skall bevilja pensioner. Jag tror icke det är lyckligt, om man handlar i det ena fallet så och i det andra fallet låter det goda hjärtat tala. Skola vi komma någon vart, så måste det finnas regler i stort sett. Nu är det så, att i fjol, som förut nämnts, beviljades denna pension. Vart skulle det peka hän, om, då — jag upprepar det — intet nytt moment tillkommit utöver det, som Riksdagen i fjol hade sig bekant, man skulle höja pensionen nu. Det enda nya, som framhållits, är, att poliskonstaplarna i Örebro ha 700 kronor i pension, men denne man har icke fått mera än 500 kronor. Jag tror icke, att Riksdagen kan bygga sina pensionsbestämmelser på att den ena kommunen här och den andra kommunen där beviljar så och så stora pensioner. Jag tror, att staten får vidhålla de principer, som staten uppställt för sina löntagare i allmänhet, och här ha alla myndigheter utgått från, att denne man bör likställas med övriga statens löntagare av motsvarande art. Därför skulle givet konsekvensen vara den, att om vi höjde pensionen för honom, så skulle vi nödgas gå igenom hela indragningsstaten, alla pensioner, som vi förut beviljat, och höja dem. Ty jag kan icke finna annat än att här föreliggande skäl borde motivera, att alla sådana småpensionärer, som ha pensioner mellan 100 och 500 kronor, också borde erhålla förhöjning. Men jag tror icke, att Riksdagen kan gå retroaktivt tillbaka och höja pensionerna för alla dessa, och därför kan jag icke finna, att, därför att motionären dragit fram detta fall, man skall frångå de principer, som i allmänhet varit ledande för statens pensionsväsende.

Ang. höjning av pensionen till f. extra polismannen J. Jansson. (Forts.)

*Ang. höjning
av pensionen
till f. extra
polismannen
J. Jansson.
(Forts.)*

Så vill jag säga, att jag har den känslan, att Örebro stad verkligen dragit en viss fördel av det kontrakt, som är upprättat mellan staten och Örebro stad, ty magistraterna vid de flesta andra städer ha själva fått hålla polis vid järnvägsstationerna, men detta har Örebro stad sluppet. Därför synes det mig, att om Örebro stad verkligen vill att denne man skall i pensionshänseende likställas med Örebro stads poliser, så är det Örebro stadsfullmäktige som böra tillerkänna honom en tilläggs pension av 200 kronor.

Herr talman, jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Hr Söderberg i Stockholm: Herr talman! Då det är fråga om de mindre pensionsbeloppen heter det alltid, att detta skulle draga så oerhörda konsekvenser med sig, och man är rädd för att många andra skola komma och begära förhöjning af sin pension. Den faran förebygges därigenom, att utskottet i första hand och vidare Riksdagen har befogenhet att pröva motionärs framställningar. Att sätta detta som något avgörande är därför alldeles oriktigt. Jag har biträtt reservationen till förman för herr Nilsons motion, därför att jag anser, att herr Jansson i Örebro har från början kommit i en ganska ogynnsam ställning. Han antogs vid statens järnvägar 1872, och då var det förmodligen mycket lösa förhållanden i denna järnvägar- nas barndom, beträffande frågan huru ordningen skulle upprätthållas vid stationerna och om det var järnvägsstyrelsen eller respektive kommuner, som skulle svara därför. Huru sakerna arrangerats på andra håll, ha vi inom utskottet icke kunnat bilda oss någon uppfattning om, men troligt är, att det i detta fall varit något slags kompaniskap mellan staten och staden Örebro beträffande denna sak. Jansson synes ursprungligen varit kommunens, stadens polis, och staten tog honom sedan i sin tjänst. Själv har han förmodligen icke vetat, i vilken ställning han stått, om han varit anställd på extra eller ordinarie stat, om han varit berättigad eller icke berättigad till pension i likhet med stadens poliser, som nu, när de inträda i pensionsåldern, få 700 kronor i pension. Jansson får mindre än de. Då anser jag, att det skulle vara i högsta grad motbjudande, om staten skulle hålla på med att strida med stadsfullmäktige i Örebro om detta lilla belopp på 200 kronor. Frågan har redan varit före i Örebro stadsfullmäktige, som sagt, att skulle personen i fråga ha en större pension, så skulle staten giva honom den. Detta är en mycket tråkig trafik mellan staten och stadsfullmäktige i Örebro, och för att avklippa den trafiken har jag velat att Riksdagen beviljade dessa 200 kronor, så att denna person i pensionshänseende likställdes med dem, som han med hänsyn till tjänsteställning varit lika med i Örebro. Detta är icke något fall, som kan draga några så oerhörda konsekvenser med sig, ty liknande järnvägspolistjänster äro säkerligen lätt räknade. Han har tjänat staten i 40 år. Hade han stått på ordinarie stat, så hade han varit berättigad till en högre pension.

Det har varit undantagsförhållanden, som här varit rådande, och därför har han icke kommit att stå på ordinarie stat.

Alla skäl synas mig tala för, att han erhåller denna förhöjning av 200 kronor. Jag har instämt med dem, som yrkat bifall till motionen och gör det fortfarande.

*Ang. höjning
av pensionen
till f. extra
polismannen
J. Jansson.
(Forts.)*

Herr Vahlquist: Herr talman! Ett par ord bara! Det har framhållits, att det icke framkommit några nya skäl sedan förra året. Jag vill då läsa upp dessa rader: »För att göra det möjligt för Jansson att, utan att lida verklig nöd och utan att nödgas vädja till den allmänna fattigvården, kunna taga sig fram, ansåg sig magistraten, då det beviljade pensionsbeloppet uppenbarligen var otillfredsställande, böra hos stadsfullmäktige i Örebro göra hemställan om att Jansson måtte av Örebro stad beviljas en särskild årlig pension av 200 kronor.» Detta visar ju helt naturligt, att mannen icke kan leva på den pension, som förra årets Riksdag beviljade honom.

Här ifrågasättes vidare av utskottets vice ordförande, huruvida mannen verkligen hade varit anställd i statens tjänst. — Nu är, såvitt jag kan förstå, detta ett undantagsfall. Sådana förhållanden komma väl hädanefter icke att inträffa. — Men ett faktum är, att det är på framställning av trafikdirektören såsom representant för järnvägsstyrelsen, som magistraten anskaffat och uppgjort kontrakt med en man, som ville åtaga sig den sysselsättning, som Jansson här haft och utfört; och sedan det skett, har trafikchefen å chefens för kungl. järnvägsstyrelsen vägnar skrivit under kontraktet och förklarat, att han godkänner detsamma, och Jansson likaså. Och varför gick det nu till på det viset? Jo, det är därför, som det heter i punkt 1) i kontraktet, att »I utövning av sin tjänst, — — — — — njuter Jansson samma lagens hägn och har samma ansvarighet inför lag som stadens övriga poliskonstaplar». Detta visar enligt mitt förmenande alldeles tydligt, att Jansson varit i statens tjänst hela tiden.

Man har nu sagt, att ålderdomsförsäkringen, som nu står på dagordningen, icke kommer att bereda så stort understöd, som det Jansson redan åtnjuter i pension. Detta är nog sant, men vi få komma ihåg att det här gäller en pensionsfråga på grund av statstjänst; och det vill jag säga herr Berg i Munkfors, att det väl icke är meningen att pensionsstaten skall upphöra, därför att ålderdomsförsäkringen kommer till stånd. Jag antager, att pensioner komma att utgå i alla fall.

Ja, herr talman, det synes mig, att alla skäl — de skulle ju även vara »ömmande», och det äro de i detta fall — tala för ett bifall till motionen, varför jag än en gång yrkar bifall till densamma.

§ Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad, gav herr talmannen, i enlighet med de därunder gjorda yrkandena, propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan samt 2:o) avslag å samma

hemställan och bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den under 2:o) upptagna propositionen. Votering begärdes emellertid av herr Persson i Stallerhult m. fl., i anledning varav nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

Den som vill, att kammaren med avslag å bankoutskottets hemställan i punkten 27) av utskottets förevarande utlåtande nr 10, bifaller den i ämnet väckta motionen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan.

Omröstningen utföll med 83 ja, men 93 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkterna 28—32.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Ang. understöd åt städerskan Karna Andersson. Vid föredragning härpå av *punkten 33*, angående understöd åt städerskan vid högre allmänna läroverket i Lund Karna Andersson, född Nilsson, lämnades ordet åt

Herr Kristensson, som yttrade: Herr talman! Ehuru jag av konstitutionella skäl icke kan göra något annat yrkande än om bifall till Kungl. Maj:ts proposition eller utskottets förslag, ber jag dock att få yttra några få ord.

Här föreligger en proposition, vilken enligt mitt förmenande borde varit något annorlunda än vad den är. Det gäller här en städerska, som i 35 år tjänstgjort vid läroverket i Lund och nu är 72 år gammal och som enligt samtliga myndigheter där nere numera är urständsat att själv försörja sig och har visat sig fullt pålitlig och ordentlig i sitt arbete.

De myndigheter, som yttrat sig angående hennes pensionsförhållanden, hava nästan samtliga — det kan man läsa mellan raderna — varit ense om att pensionsbeloppet borde varit något högre. Så påpekar t. ex. överstyrelsen för rikets allmänna läroverk, att Riksdagen i flera fall beviljat pensioner, där beloppen varit 300 eller 200 kronor; och Kungl. Maj:t säger själv så här:

»Då jag finner det vara billigt, att Karna Andersson efter upp-

hörandet av sitt långvariga och trogna arbete i det allmännas tjänst på sin ålderdom erhåller något understöd av statsmedel samt det i sådant avseende föreslagna beloppet på intet sätt kan anses för högt tilltaget.» Med Kungl. Maj:ts sätt att uttrycka sig, torde detta betyda — jag åtminstone vågar däri inlägga den meningen — att detta belopp är för ringa.

Ang. understöd
åt städerskan
Karna Anders-
son.
(Forts.)

Felet torde vara, att rektorn vid Lunds läroverk ej begärt mer än 100 kronor, och därför hafva de myndigheter, som sedan haft att yttra sig, icke begärt mera. Jag kan emellertid icke finna annat än att de principer, som i vanliga fall tillämpas i fråga om pensioner, icke äro tillämpade på denna person; ty i sådant fall borde hon haft en pension på 200 kronor, eller ungefär två tredjedelar av de löneförmåner, som hon åtnjutit.

Inom utskottet väckte jag förslag, att utskottet skulle begagna sig av sin motionsrätt, liksom det begagnat sig av den vid en punkt som vi behandlade för en liten stund sedan, och höja pensionen till 200 kronor. Detta förslag vann emellertid icke utskottets bifall; och jag har nu begärt ordet, i tanke att rättelse i detta fall möjligen kunde komma till stånd vid en kommande riksdag.

Häruti instämde herr *Berg* i Munkfors.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 34—39.

Vad utskottet hemställt bifölls.

I *punkten 40* hade utskottet hemställt, att samliga de ordinarie anslag under denna huvudtitel, i avseende å vilka förändringar icke blivit av utskottet ifrågasatt, måtte i 1914 års riksstat upptagas med oförändrade belopp.

Sedan punkten föredragits, begärdes ordet av

Herr *Wijk*, som yttrade: Herr talman! Sedan utskottets utlåtande blivit justerat, har till utskottet inkommit meddelande om att Kungl. Maj:ts har för avsikt att förelägga Riksdagen en proposition rörande ändring i reglementet för dövstumslärarnes pensionsanstalt. Ifall denna kungl. proposition skulle vinna Riksdagens bifall, blir följden den, att det i riksstaten upptagna anslaget till folkskollärarnes änke- och pupillkassa, som ingår bland de här under punkt 40 upptagna ordinarie anslagen, kommer att förändras till sitt belopp och ökas med några tusen kronor. På grund därav ber jag få hemställa, att kammaren ville besluta, i likhet med vad Första kammaren redan gjort, att denna punkt måtte återremitteras till utskottet.

Vidare anfördes ej. Kammaren återförvisade punkten till utskottet för ny behandling.

§ 2.

Härefter föredrogs vart efter annat bevillningsutskottets betänkande nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse av § 8 mom. 4 i gällande förordning med tulltaxa för inkommande varor; bankoutskottets memorial nr 9, angående avskrivning av osäkra fordringar vid vissa riksbankens avdelningskontor; och lagutskottets utlåtande nr 11, i anledning av väckt motion om ändring i 6 kap. 4 § i strafflagen.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda betänkande, memorial och utlåtande hemställt.

§ 3.

Ang. ändring i bestämmelserna om fastställande av vägskatt m. m. Å föredragslistan fanns härefter upptaget jordbruksutskottets utlåtande nr 29, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag i fråga om ändring i gällande bestämmelser om fastställande av vägskatt m. m.

I en inom Andra kammaren väckt, till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisad motion, nr 13, hade herr *Lundgren* i Vendelsberg hemställt, det Riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktés efter verkställd utredning i frågan till Riksdagen inkomma med förslag till sådan ändring i väglagen, att vägskatten komme att i högre grad än som med de nu gällande bestämmelserna vore möjligt fastställas med hänsyn till de behov, som ifrågavarande skattemedel avsåge att tillgodose.

I sammanhang härmed hade utskottet till behandling förehaft en inom Första kammaren väckt motion, nr 44, däri herr *Ljckholm* föreslagit, att Riksdagen behagade för sin del besluta, att första stycket av 62 § i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet skulle erhålla följande ändrade lydelse:

Uppkommer överskott i vägkassan, sedan de i 53 § avsedda behov blivit behörigen tillgodosedda, äger Konungens befallningshavande, på förslag av vägstyrelsen, efter de väghållningsskyldigas hörande, förordna om öfverskottets användande för grundförbättring av vägarna och jämväl till lindring av väghållningsbesväret i dess helhet. Överskottet skall i vägkassans räkenskaper särskilt bokföras.

Utskottet hemställde, att ifrågavarande motioner icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Uti avgiven reservation hade emellertid herrar *Odelberg, Paulson,*

E. A. Lindblad, Aaby Ericsson, Andersson i Grimbo och friherre *Gyllenstierna* tillkännagivit, att de inom utskottet hemställt om bifall till herr Lyckholms motion.

Ang. ändring i bestämmelserna om fastställande av vägs-katt m. m.
(Forts.)

Utskottets hemställan upplästes, varefter ordet begärdes av

Herr Lundgren i Vendelsberg som yttrade: Herr talman, mina herrar! Den föreliggande motionen har sin anledning i det förhållandet, att med nuvarande skattesystem ett vägdistrikt i min valkrets i sin kassa fått en behållning på icke mindre än långt över 100,000 kronor, och man har beräknat, att under nuvarande förhållanden och med det växande fyrktalet inom distriktet denna kassa möjligen om 10 år skall kunna hava en behållning på bortåt 2 millioner kronor. Det säger sig ju självt, att det icke kan vara varken klokt eller önskligt, att de allmänna kassorna, såsom kommer att ske i vägdistrikt med en växande industri, på så sätt överhoppas av medel, för vilka man egentligen icke har någon användning, under det att befolkningen samtidigt klagar över alltför dryga skatter. Nu har utskottet, som visserligen erkänt behovet av en rättelse i detta hänseende och för övrigt ansett motionen berättigad och givit den ett välvilligt utlåtande, emellertid sagt, att det icke kunnat hemställa om bifall till densamma, på den grund att man väntar utredning i ärendet ifrån tillsatta sakkunnige. Det är då endast att önska, att denna utredning icke måtte låta vänta på sig alltför länge. Om vi emellertid ha att förvänta, att rättelse i de här påpekade oegentligheterna skall kunna vinnas på annan väg än genom bifall till motionen, skall jag, herr talman, angående densamma icke göra något yrkande.

Vidare anförde herr Andersson i Grimbo: Herr talman! Väglagens bestämmelser torde hava tillkommit med tanke särskilt på jordbrukande distrikt, men när förhållandena äro så vitt skilda här i landet, som de faktiskt äro, med en del distrikt, som ha mycken industri, eller innefatta ösocknar och andra åter, som alldeles sakna sådan, så blir det ju alldeles på tok med vägskattens verkningar. Som bekant finnes det heller ingen skatt, som är så förhatlig som vägskatten. I följd av olika distrikt blir förhållandet ofta det, att man debiterar ut mångdubbelt mer än vad som behövs. Enligt en statistik av år 1910 fanns det ett tjugotal vägdistrikt inom riket, där det gjordes sådana utdebiteringar och fondbildningar. Detta är naturligtvis i sig själv förkastligt, ty att debitera ut pengar utan att behöva dem blir följderna gärna slöseri, och dessutom är det meningslöst att på skattevägen taga ut fonder, utan att veta vartill pengarna skola användas. Nu har motionären, herr Lyckholm, föreslagit en ändring i 62 § av lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet. Avsikten härmed är att giva Konungens befallningshavande mera frihet att bestämma över vägkassornas medel i den mån detta på

Ang. ändring i
bestämmelserna
om faststäl-
lande av väg-
skatt m. m.
(Forts.)

de olika platserna kunde vara lämpligt. Anledningen till att denna motion framkommit är, som den föregående ärade talaren sagt, att ett distrikt i Bohuslän, Sövedals distrikt — detta distrikt är icke med i 1910 års statistik, utan statistiken för det distriktet har taxering och vägdelning uppgjorts först under 1911 — debiterat ut på tioårsperioden 1902—1911 i genomsnitt 13,000 kronor per år. Efter den uppskattning och vägdelning, som skett år 1911, blir det för år 1912 en utdebiterad summa av 127,000 kronor, och fortsätter det på samma sätt, kommer ju väggkassan att årligen tillföras ett belopp av åtskilligt öfver 100,000 kronor. Nu säger väglagen, att överskott av detta slag få användas till lindring av väghållningsbesväret i dess helhet, sedan alla tänkbara vägförbättringar äro gjorda. Där nere i Bohuslän är det nu endast en vägomläggning, som förestår, och den kommer att belöpa sig på 14,000 kronor, men det är ändå ett hinder för att man på ett lämpligt sätt skall kunna tillgodogöra sig denna stora fond. Väggkatten där nere utgjorde förut 7 öre per fyrk, men sprang sedan upp till 42 öre per fyrk i ett tag, och detta har svårt betungat de skattedragande såsom motionären påvisat, och som jag ber att här få erinra om. Så t. ex. har en arbetare, vilken förut haft att erlægga 1 krona 75 öre i väggskatt, fått denna skatt höjd till 11 kronor 70 öre, en annan — en trädgårdsmästare — har fått samma skatt höjd från 2 kronor 3 öre till 13 kronor 95 öre. En byggnadsförening bestående af arbetare, vilken förut i väggskatt erlade 19 kronor 18 öre, har nu att i sådan skatt utgöra 123 kronor och 30 öre o. s. v.

Nu säger utskottet, att utskottet icke kunnat gå med på denna motion därför, att man i sådant fall skulle föregripa den utredning, som pågår. Utskottet syftar på en kommitté, som tillsatts i och för revision av väglagen. Nu är icke troligt, att denna kommitté kommer fram med sitt betänkande på ett par tre år, och det kanske dröjer ändå längre. Sedan skall betänkandet passera en hel del myndigheter och väggstyrelser, och alla länsstyrelserna skola höras. Därefter skola ämbetsverken yttra sig och ärendet ligga hos dem en tid, så nog kommer det med säkerhet att dröja åtta år, innan saken blir klar. Således går för sagda distrikt hela denna tioårsperiod till ända, och man behöver icke göra sig skyldig till någon överdrift, om man säger, att dessa överskott stigit till en million kronor, när den nya väglagen kommer före här i riksdagen och en ändring kan vidtagas i berörda hänseende.

Utskottet har sagt, att vi skola vänta, ty vi veta icke vad kommittén avger för utlåtande. Men det ligger dock mycket nära till hands, att kommittén väcker förslag om att distrikten skola bestå av landstingsområden, vilket har varit på tal redan förut. Hur skall det då bli med denna million, som de samlat ihop här nere? Ja, jag kan icke tänka mig annat än att den kommer att gå upp i det nya väggdistriktets kassa, och det är naturligtvis icke trevligt för dem som bidragit att se, att hela länet tager vad de skjutit samman

inom sitt område. Detta vägdistrikt, som nu är i fråga, bebos egentligen av industriarbetare, och lantbruksvägfyrkarna utgöra omkring en sjättedel av hela antalet fyrkar; de andra beskattningsföremålen äro således oproportionerligt stora.

*Ang. ändring i bestämmelserna om faststäl-
lande av väg-
skatt m. m.
(Forts.)*

Här i riksdagen har vidare vid åtskilliga tillfällen varit fråga om att municipalsamhällen och köpingar skulle fritagas från väglagens bestämmelser och utbrytas. Detta har man motiverat med att de själva få bekosta underhållet av sina gator. Nu är förhållandet i detta väghållningsdistrikt det, att där finnas tre municipalsamhällen, vilka dels få betala sin vägskatt och dels själva underhålla sina gator. Beskattningen blir härigenom, fullständigt i onödan, sex gånger större än vad som behöves för vägarnas underhåll. Jag kan inte finna att detta är riktigt. Och den farhåga, som utskottet har uttalat, nämligen att man skulle föregripa vägkommittén, kan jag heller inte finna berättigad. Jag kan icke förstå, på vad sätt kommittén skulle bli störd i sitt arbete. Det är ju tydligt för var och en, att denna paragraf kommer att bli ändrad, hur det än kan komma att gå för övrigt, ty detta spörsmål har så många gånger förut kommit fram i riksdagen och vi veta även litet var från våra hemtrakter att detta är en av de värsta och mest hinderliga paragraferna i väglagen. Om Riksdagen nu bifaller denna motion, skulle det blott vara att giva en provisorisk hjälp för många distrikt, som nu fått bilda dessa stora fonder.

I den reservation, som fogats vid betänkandet, har icke gjorts något särskilt yttrande. Jag skall därför, eftersom Första kammaren bifallit motionen, be att få hemställa, att Riksdagen måtte besluta:

»att första stycket av 62 § i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet skall erhålla följande ändrade lydelse:

Uppkommer öfverskott i vägkassan, sedan de i 53 § avsedda behov blivit behörigen tillgodosedda, äger Konungens befallningshavande, på förslag av vägstyrelsen, efter de väghållningsskyldigas hörande, förordna om överskottets användande för grundförbättring av vägarna och jämväl till lindring av väghållningsbesväret i dess helhet. Överskottet skall i vägkassans räkenskaper särskilt bokföras.»

Häruti instämde herr *Olsson* i Berg.

Herr vice talmannen D. Persson: Det är en i kvantitativt hänseende ganska obetydlig ändring av väglagen, som motionären, herr Lyckholm, föreslår, och som nu förordats av den siste ärade talaren, herr Andersson i Grimbo, men i kvalitativt hänseende skulle dock ändringen bli ganska betydelsefull. För min del vill jag säga, att oavsett det mindre lämpliga i att Riksdagen nu skulle antaga ett partiellt förslag, då utredning pågår just rörande dessa spörsmål,

Ang. ändring i måste jag bekänna, att en ändring av 62 § i det stycket och på bestämmelserna det sätt, som motionären föreslagit, icke alls skulle vara lycklig. Jag ber att i det avseendet få taga fasta på just vad herr Andersson i Grimbo nyss yttrade, när han sade, att det är meningslöst att debitera ut skatter, utan att veta vartill pengarna skola användas. Det är så, att ett bifall till herr Lyckholms motion skulle icke alls åstadkomma någon ändring i uttaxeringen, utan den skulle allt fortfarande pågå, och sedan skulle av rika och fattiga uttaxeras medel för att därefter ånyo utdelas. Jag hemställer, huruvida en sådan reform kan vara vare sig nyttig, nödig eller lämplig. För min del är jag fast övertygad om att den rätta lösningen på frågan är angiven i herr Lundgrens i Vendelsberg motion, och den motionen har avstyrkts icke därför, att vi inom utskottet icke önskade ett bifall till densamma utan därför, att utskottet icke ansett det vara lämpligt att nu förorda en skrivelse till Kungl. Maj:t, medan utredning pågår just i detta ämne. Det är därför utskottet ansett, att man icke nu kunde bifalla motionen, men för min del tror jag, som sagt, att den av motionären föreslagna lösningen är den rätta.

Men jag är också färdig att säga, att lika viktigt som det är att väglagen i många avseenden undergår en revision, lika viktigt och nödvändigt tror jag också det vara, att en hel del vägstyrelser få undergå en revision, ty det är väsentligen beroende på en missstolkning av väglagens bestämmelser, när det uppkommer sådana onaturliga fondbildningar, som de, vilka förekommit i ett tjugotal väghållningsdistrikt. Nu vill motionären endast ha den lilla ändring, som består i att borttaga några ord i ett moment i § 62. Momentet lyder:

»Uppkommer överskott i vägkassan, sedan de i 53 § avsedda behov blivit behörigen tillgodosedda, äger Konungens befallningshafvande, på förslag av vägstyrelsen, efter de väghållningsskyldiges hörande förordna om överskottets användande för grundförbättring av vägarna och, sedan överskottet härför icke vidare erfordras, jämväl till lindring av väghållningsbesväret i dess helhet. Överskottet skall i vägkassans räkenskaper särskilt bokföras». Det är orden: »sedan överskottet härför icke vidare erfordras», som motionären vill ha bort. Avsikten med denna paragraf har varit att förhindra, att pengarna utdelades, innan grundförbättringar på vägarna blivit verkställda. Men sådana förbättringar måste väl ändå bli till nytta särskilt för naturaunderhållsskyldiga och även för den stora allmänheten däri-genom, att vägarna bli lättare att underhålla och bättre att trafikera. Om sålunda ett väghållningsdistrikt finner sin kassa växa i oro-väckande grad, står det ju alldeles öppet för distriktet att tills vi få ett annat sätt för uttaxeringen verkställa grundförbättringar, och sedan detta är gjort, behövs det ju blott att göra framställning till Konungens befallningshavande, som förordnar om medlens utdelning.

Detta är en nödfallsutväg, som kan tillgripas nu, innan lagen blivit ändrad, och vi fått en uttaxering, som står i bättre överensstämmelse med det behov, som föreligger. Men intill dess kan jag

icke finna, att det skulle vara nyttigt att göra den ändring, som herr Lyckholm begär, utan det skulle då bli, som jag erinrat, att allt fortfarande uttaxera pengar, men icke använda dem till det ändamål, som § 62 ger anvisning på, nämligen till grundförbättring utan till utdelning. Och jag hemställer, om det kan vara en reform, som är önskvärd: att uttaxera pengar icke för det ändamål, vartill de äro avsedda, utan för att utdela dem.

Ang. ändring i bestämmelserna om fastställande av vägskatt m. m.
(Forts.)

Jag kan sålunda, herr talman, endast yrka avslag på herr Lyckholms motion och bifall till utskottets hemställan.

Herr Olausson: Herr talman, mina herrar! Såsom reservanten här framhållit, uppkomma sådana överskott i väggkassorna, varom här är fråga, till följd därav, att sedan kostnaden för vägunderhållet blivit beräknad, motsvarande belopp skall utdebiteras på de fyrkar, som icke deltaga i vägunderhållet in natura. Men herrarne skola icke tro, att sådan debitering förekommer blott i de distrikt, som ha stor industri, utan den förekommer och kan bli mycket stor även på den grund, att vägunderhållet in natura är mycket svårt och betungande och sålunda uppskattas till mycket högt belopp på varje fyrk, vilket belopp sedermera skall uttagas på de fyrkar, som icke deltagit i vägunderhållet. Under sådana förhållanden blir det stora överskott i väggkassan. Det kan dock icke vara riktigt i dessa tider, då vi klaga över höga skatter, att man i vissa distrikt skall uttaxera ända till 100,000 kronor om året utöver vad som kräves för täckande av utgifterna. Det borde icke vara mer än en mening om det önskvärda i en sådan ändring, att detta märkliga utdebiteringsförfarande bleve afskaffat.

Nu säger jordbruksutskottet i anledning av herr Lundgrens motion, att det för närvarande pågår en utredning och att dennas resultat snart kan väntas framlagt och därvid även detta förhållande, som nu är i fråga, kan förväntas bliva ändrat. Ja, det vore ju gott och väl, om det ginge så, men jag tillåter mig erinra därom, att Första kammaren två gånger avslagit framställning om en sådan ändring. Följaktligen är det icke så säkert att, om frågan återkommer, vi få Första kammaren att gå med på en dylik reform av bestämmelsen. Men den ändring, som herr Lyckholm i sin motion avser, ha vi nu lyckats få Första kammaren att gå med på, och därför finnes det nu en möjlighet att få en provisorisk lösning, som efter mitt förmenande i stort sett skulle bliva tillfredsställande och förhindra onödiga utdebiteringar. Härför fordras blott att Andra kammaren biträder vad Första kammaren redan beslutat.

Kammarens ärade vice talman sade, att en sådan lösning icke skulle vara lycklig, emedan vederbörande i allt fall skulle vara tvungna att utdebitera dessa stora belopp och man således skulle stå i samma situation. Men jag kan icke finna, att det skulle vara nödvändigt att gå tillväga så som herr vice talmannen utmålade. Ty om än vederbörande även enligt min mening äro skyldiga att verk-

Ang. ändring i
bestämmelserna
om faststäl-
lande av väg-
skatt m. m.
(Forts.)

ställa debiteringen, kunna de dock på samma gång till de väghållningsskyldiga återbetala de belopp, som de fått Konungens befallningshavandes tillstånd att återbära och sålunda uttaga blott återstoden uti skatt. Härmed skulle man också vinna, att någon särskild utdelning icke behövde göras, utan vore gjord samtidigt med uttaxeringen.

Utskottet har icke allenast nu utan även vid föregående tillfällen erkänt, att den nuvarande ordningen icke kan anses tillfredsställande. 1911 års jordbruksutskott uttalade följande ord, som det nuvarande jordbruksutskottet citerar och åberopar: »Att ett missförhållande i nu förevarande hänseende förefinnes, torde icke heller kunna förnekas. Det synes följaktligen, även om denna tvångsbildning av kassor endast ägt rum i vissa väghållningsdistrikt, som om man enbart vid detta förhållande borde vara villig att, om ett lämpligt förslag framkomme till avhjälpan av missförhållandet, antaga samma förslag.»

Den lösning, som med reservantens förslag skulle vinnas, är visserligen blott provisorisk, men det bleve dock en stor fördel, att Konungens befallningshavande i de olika länen skulle kunna medgifva, att en del av överskottet utdelas till, såsom det heter i motionen, »lindring av väghållningsbesväret i dess helhet», och jag kan icke finna annat än att det skulle vara lyckligt, om kammaren ville gå med på detta förslag.

Jag erkänner, att det ser litet egendomligt ut, att endast högermännen gått med på reservationen, men alla liberaler och socialdemokrater stannat i en annan mening. Detta oaktat vågar jag påstå, att motionen icke må betraktas såsom en partimotion, ty det är icke blott för de förmögnare klasserna, som en lindring i tvångsdebiteringen skulle vara till gagn, utan även för den fattigare befolkningen, som för närvarande allra tyngst tryckes av denna utdebitering, skulle ett avskaffande av tvångsdebiteringen innebära en betydande lättnad. Om kammaren biträder herr Lyckholms reservation, skulle man kunna hoppas, att distrikten redan till hösten kunde komma ifrån denna tvångsdebitering. Det är visserligen sant, att det icke finnes mer än tjugu distrikt, vilka i högre grad lida av denna tvångsdebitering, men mig synes detta antal vara tillräckligt stort för att kunna föranleda kammaren att biträda ett förslag om undanröjande av detta missförhållande.

Herr vice talmannen sade, att det berodde på en misstyrdning av väglagens bestämmelser, att väggkassorna blifvit så stora. Vari denna misstyrdning skulle ligga kan jag icke förstå. Visserligen har det erkänts, att vissa distrikt i Skåne utan vidare delat ut medel, vilket naturligtvis varit olagligt, men just denna omständighet gör, att det synes mig lämpligt att företaga en lagändring i den riktning, att dylikt minskande av väggkassan bleve enligt lagen tillåten.

Jag ber att få förena mig med herr Andersson i Grimbo uti det av honom framställda yrkandet.

Herr Linders: Man vore frestad, då man hör den siste talaren utlägga detta ämne, att säga: små ting kunna ha stora verkningar. Kan verkligen uteslutande ur denna paragraf i väglagen av de få ord, som angåvos, åstadkomma en så stor och betydelsefull förändring? Jag förutser, att resultatet av ändringen blir liten eller ingen alls. Vad skulle man verkligen vinna genom att gå den väg herr Lyckholm föreslagit och utesluta dessa ord: »sedan öfverskottet härför icke vidare erfordras»?

Ang. ändring i bestämmelserna om fastställande av vägskatt n. m.
(Forts.)

Ja, mig förefaller det, som om man därpå icke skulle vinna det ringaste, ity att enligt min uppfattning samma mening fortfarande skulle ligga i lagens avfattning. Man samlar ju icke in penningar för att utdela dem utan samlar pengar för att använda dem till vägarnas iståndsättande, till brobyggnader o. s. v.

När herr Olausson säger, att vi böra passa på tillfället att få denna reform igenom, eftersom Första kammaren nu gjort ett erbjudande, så vill jag säga, att det erbjudandet är gjort, åtminstone vad det vill förefalla mig, blott därför, att hela saken är så betydelselös. Det är ju ingen konst att reformera, då man i själva verket ingenting ändrar i det väsentliga.

Bohuslänningarna ha framkommit med tanken på denna ändring till följd därav, att inom deras provins finnes ett distrikt, som fått ihop över 100,000 kronor i sin vägkassa. Då herr Lundgren med anledning härav har fält det omdömet, att man överhopar vägkassorna med pengar till ingen nytta, så vill jag häremot invända, att det ingalunda är utan gagn att man samlar in dessa medel, om man blott använder dem förståndigt. Jag skall taga ett exempel hemifrån min valkrets, emedan reservanterna bland de tjugu väghållningsdistrikt, vilka de i sin reservation uppräknat såsom ägande för stora kassar, medtagit även två distrikt inom min valkrets, och dessa båda distrikt till på köpet skylta med de allra största summorna.

Vad då först beträffar detta härad, där jag själv är bosatt, Bara, så har det enligt 1910 års statistik, som återgivits i reservationen, en kassa å 160,000 kronor. Men jag vill påstå, att det varit en lycka för oss, att vi haft denna kassa. Under de senare åren har det nämligen gjorts väsentliga förbättringar av vägarna, så att under ett år för detta ändamål använts 50,000, under ett annat år 25,000 kronor o. s. v. Dessa förbättringar ha nödvändiggjorts till dels därav att Konungens befallningshavande i länet har upplåtit en stor del av våra vägar för automobiltrafik, vilket framkallat ett behov av att utlägga vägarna och bygga om broarna o. s. v. Vi skulle då ha stått oss ganska slätt, om vi icke haft en sådan vägkassa till vårt förfogande. Emellertid har man i allt fall funnit sig hava allt för mycket pengar i vägkassan, och därför har man under de senaste tre åren av kassans medel utdelat fyra öre för varje vägfyrk inom distriktet. Efter tre år måste man emellertid upphöra med denna utdelning, emedan vägarbetena tagit så stora summor i an-

Ang. ändring i bestämmelserna om fastställande av vägskatt m. m. i språk, att för närvarande icke mer än bortåt 50,000 kronor finnas kvar, och likväl återstå vissa stora arbeten.

Sedan kommer jag till det andra häradet, som omnämnes från min valkrets, Harjagers härad, vilket enligt 1910 års statistik har den största vägkassan. Ej heller den kassan är emellertid längre så särdeles stor, även om den är större än Bara härads. Genom att Eslöfs stad skildes från vägdistriktet togs på ett enda bräde ungefär 60,000 kronor från denna kassa. Det oaktat lär man även i detta distrikt kunnat tillämpa samma metod att utdela medel, som begagnats i Bara härad. Dessutom har kassan tagits starkt i anspråk för vägförbättringar.

Då det givetvis går för sig att även i andra distrikt praktisera samma metod, som sålunda i nämnda båda häraderna använts, finnes följaktligen tillfälle att reglera denna fondbildning, så att den icke blir över hövan stor. Nu invända kanske bohuslänningarna: ja, Skåne är ju en provins för sig. Det är lyckligtvis sant, men samma lag, som gäller för Skåne, gäller väl också för Bohuslän, och man kan sålunda även där använda sig av de metoder, som lagen medger.

Det framgår sålunda av vad jag sagt, att dylik fondbildning, om den skötes väl och förståndigt och regleras förnuftigt, ingalunda är av ondo utan till stort gagn. Nu hotar man ifrån bohuslänsbänken, att, därest ny väglag kommer till stånd, man kommer att dela hela länet i vägdistrikt, så att icke samma personer, som samlat in dessa medel, skola få nytta af desamma. Ja, även om det sker, kan jag icke inse, att det skulle vara till skada att ha disponibla kassor, såvida dessa hållas inom rimliga proportioner, ty innan man bildar dylika större distrikt, måste väl dock i all rimlighets namn vägarna vara iordningställda och likartade.

Man behöver väl således icke tro, att en sådan sammanslagning av större distrikt egentligen kan komma till stånd på annat sätt, än att man först måste ha vägarna i likartat skick. Och om det vid sådant förhållande sedan skulle visa sig, att ett väghållningsdistrikt har en större kassa samlad, än vad som behövs för vägarnas ordentliga iordningställande, kommer givetvis icke ett större distrikt att taga denna kassa, utan den kommer naturligen enligt min mening att stå till deras förfogande, som samlat den, och utdelas till dessa.

På grund dels av vad jag här anfört, och dels av det motiv, som angivits i utskottets betänkande, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

¹⁸ Herr Ekerot: Herr talman! Denna fråga kommer att beröra endast en mindre del av vårt land. Det är i allmänhet taget här fråga om endast sådana väghållningsdistrikt, som äro belägna i närheten av större städer och i vilka större samhällen ingå, som måste bidra med vägs katt, så snart de tillhöra ett väghållningsdistrikt.

Det kan ju vara olika meningar om, huruvida denna ändring i lagen blir effektiv eller icke. Jurister hava dock ansett, att en sådan ändring, som den herr Lyckholm föreslagit i sin motion, skulle vara till fyllest. Med nuvarande bestämmelser torde Konungens befallningshavande icke kunna tyda lagen så, att man har rätt att medgiva väghållningsdistrikten sådan utdelning, motionen avser, därest de icke ha klarat allt i fråga om vägförbättringar.

Äng. ändring i bestämmelserna om faststäl- lande av väg skatt m. m. (Forts.).

Vägs-katten är en ganska hård tunga, på sina håll t. o. m. mycket hård. Den kommer i förevarande fall att beröra en hel del arbetare, att bli en tunga för dessa och kommer att hindra arbetarnes utvandrning från städerna till landsbygden. Våra storstäder äro kanske de mest hälsofarliga just för våra arbetare, därför att dessa på grund av de höga hyrorna nödgas bo ganska inskränkt. Genom att utflytta till landsbygden komma de under inflytande av helt andra och bättre hygieniska förhållanden. En sådan bestämmelse, som nu finnes beträffande vägs-katten, kommer emellertid att ställa sig hindrande i vägen, i varje fall icke befordrande för denna arbetarnes utflyttning.

Herr Linders framhöll, att denna reform icke kommer att göra någon nytta. Ja, kan den icke göra någon nytta, så kan den i varje fall icke göra någon skada, utan kommer ovillkorligen att verka antingen ingenting eller också i välgörande riktning. Vål är det sant, att det är ganska tråkigt att på grund av lagens bestämmelser först behöva debitera ut och sedan utdela, men i alla fall blir det dock härigenom någon lindring. Det är ju detta, att man ser kassan växa, utan att motsvarande behov finnes att fylla, som gör, att skatterna bli så tunga att betala, ty om skatterna vore behöfliga, så vore det naturligtvis intet att säga därom.

Jag ber därför att få yrka bifall till den motion, som herr Lyckholm väckt. Jag vet väl att det är ett provisorium, ett provisorium, som torde komma att så småningom bli förändrat för att verka i ännu vidsträcktare omfattning. Jag ber, på samma gång jag yrkar bifall att få erinra om, att det är Konungens befallningshavande, som skall fälla utslaget beträffande utdelningen, varför några egoistiska skäl från väghållarnes sida näppeligen kunna hindra grundförbättringar att bli utförda.

Med herr Ekerot förenade sig herr Nilsson i Linnås.

Herr Kronlund: Ja, herr talman, alla äro vi väl överens om, att det är något olämpligt med en lag, som möjliggör eller rent av tvingar till onödig fondbildning. Det är sålunda en sak, varom alla torde vara ense, att lagstiftningen skall ändras så, att endast så mycket utdebiteras, som förhållandena och behovet kräva.

Nu ha vi en vägkommitté, som sitter, och, enligt vad som meddelats mig, kommer dess slutliga förslag att bli färdigt redan under loppet av nästa år, och i detta förslag komma med all antaglig

Ang. ändring i
bestämmelserna
om faststäl-
lande av väg-
skatt m. m.
(Forts.)

sannolikhet att inflyta sådana bestämmelser, som onödiggör denna fondbildning. Då gäller det, mina herrar, att avgöra: skola vi under den tid, som förflyter, till dess denna lagändring blir genomförd, genom en lagstiftning direkt peka på att vi under denna korta tid, som kommer att förflyta till den nya lagändringens ikraftträdande, skola skingra och dela ut de fonderade medel, som finnas att tillgå? Jag tror ej, att det skulle vara överensstämmande med vare sig klokhet eller omtanke i allmän hushållning, att man sålunda skulle använda dessa fonder till utdelning åt de väghållningsskyldiga. Ändamålet med dessa fonder är ju enligt väglagen, att man därmed skall bestrida kostnaden för grundförbättringar av vägarna. Först sedan dylika grundförbättringar äro gjorda, äger man rätt att utdela fonderna, om man så tycker. Ja, det är väl fullkomligt i sin ordning, att, innan någon utdelning äger rum, skola alla behövliga grundförbättringar ske.

Vad är det nu motionären herr Lyckholm föreslagit? Jo, att stryka en viss del av den lagparagraf, som säger: »Konungens befallningshavande äger på förslag av vägstyrelsen, efter de väghållningsskyldigas hörande förordna om överskottets användande för grundförbättring av vägarna och, *sedan överskottet härför icke vidare erfordras*, jämväl till lindring av väghållningsbesväret i dess helhet.» Nu har motionären strukit dessa ord: »Sedan överskott härför icke vidare erfordras.» Detta innebär, mina herrar, en mycket farlig och mycket försåtlig ändring av paragrafen. Ty härigenom påvisas tydligt, att Konungens befallningshavande skulle äga rätt att förordna om vägfondens utdelning, innan de behövliga vägförbättringarna äro gjorda, och det kan väl i all rimlighets namn icke vara ändamålsenligt och nyttigt, att man verkligen inför ett dylikt stadgande.

Nu pekas här på tillvaron av några fonder, som skulle vara så farliga. Ja, jag har fått mig meddelat av en representant nere ifrån Aspelands härad, att där finnes en fond på 40,000 kronor, och detta skulle således visa, att det föreligger fara för fondbildning. Nå, han har omtalat för mig, att för ett år sedan eller 1911—1912 byggdes en stor bro för 37,000 kronor och omlades en väg för 67,000 kronor. Således är hela denna vägfond borta och litet till. Om man sedan ser efter, huru det förhåller sig med Svartlösa härad, så finner man, att dess vägkassa har enligt den uppgift, som är bifogad reservationen, en fondbildning på 92,000 kronor, och detta skulle nu vara så farligt. Men, mina herrar, 1908 hade samma kassa 161,000 kronor och 1909 hade den 300,000 kronor för att 1910 uppvisa 92,000 kronor. Det visar således, att det har varit en fondbildning, men att denna fondbildning har blivit så tagen i anspråk för vägförbättringar, så att det numera icke kvarstår mer än 92,000 kronor. Man kan således icke läsa dessa siffror utan att jämföra dem med motsvarande siffror under föregående år och betänka vad dessa innebära. I Västra Hisings härad har man en fond på 56,000 kronor. 1908

var denna uppe i 70,000 kronor, och således kan det icke heller här vara tal om någon fara för millionbildning.

Nu pekar representanten från Bohuslän på Sävedals härad. Ja, detta hade 1910 i sin vägkassa 26,000 kronor, 1909 15,000 kronor och 1908 15,200 kronor. 1912 skulle det ha en behållning av 116,000 kronor, och därav kommer den ärade bohuslänsrepresentanten till den slutsatsen, att, om det fortgår i den stilen, så äro vi inne på millionbildning inom 10 år. Ja, mina herrar, det i bilaga 2 till reservationen intagna förslag till inkomst- och utgiftsstat för vägkassan i Sävedals härads väghållningsdistrikt för 1913 pekar på att det finns ett överskott till 1914 på ungefär 104,000 kronor. Således har icke kassan ökat med 100,000 kronor, utan minskats från 116,000 kronor till 104,000 kronor, och, mina herrar, man kan vara tämligen säker på, att med dessa behållningar i vägkassorna komma vägstyrelserna och de väghållningsskyldiga att mycket bättre och säkrare kunna stå på egna fötter genom att ha dessa fondbildningar att tillgå för att göra de nödiga och viktiga grundförbättringar, som behöva göras, särskilt i fråga om vägar, som ligga i närheten av industri-centra.

Det är rätt egendomligt att finna, att bland reservanterna förekommer en Förstakammarledamot herr Paulson, det är egendomligt nämligen, om man ser på hans omdöme i frågan 1911. Då förelåg en motion, vari påpekades dessa olägenheter, och vid ärendets behandling i kammaren yttrade han följande: »De här fondbildningarna förekomma egentligen endast inom vägdistrikt med större industri-centra eller tätare bebyggda platser. Men inom sådana vägdistrikt är även trafikintensiteten större liksom ock kravet på väghållning är väsentligen större, än vad i allmänhet är fallet. Den behållning, som uppstår i vägkassan, kan emellertid komma ett vägdistrikt väl till godo vid större grundförbättringar av vägarna samt även vid byggande av nya vägar.» Och därpå påpekade han — efter att ha erinrat om att vägkassan i ett visst distrikt haft en ansenlig behållning ett visst år, men förlorat denna och t. o. m. måst skuldsätta sig med ett högt belopp — att »detta var en följd av att under tiden stora grundförbättringar företagits å distriktets vägar. Hade denna behållning i vägkassan icke funnits, skulle dessa vägförbättringar blivit eftersatta, eller också hade man måst företaga en särdeles stor uttaxering, vilken för tillfället blivit mycket betungande.» Ja, mina herrar, den man, som 1911 sålunda förklarade, att det är mycket bra att ha så stora behållningar just för vägförbättringar, den mannen är nu 1913 färdig att underskriva en reservation, vari föreslås, att dessa stora fondbildningar skola splittras och skingras utan hänsyn till de vägförbättringar, vartill han förut ville förbehålla samma fonder. Det är just icke vidare konsekvent.

Nu pekade herr Ekerot på något, som också vore föremål för Förstakammarmotionärens särskilda intresse, nämligen småfolkets ställning. Ja, det är ju att hoppas, att ifrågavarande motionär visar

Ang. ändring i
bestämmelserna
om faststäl-
lande av väg-
skatt m. m.
(Forts.)

sitt intresse för de små, även när det gäller andra frågor än sådana, som sammanhånga med väglagen. Herr Ekerot erinrade om att småfolket, arbetarne, drabbades särskilt tungt av dessa utdebiteringar. Men, mina herrar, om nu under detta provisorium på några år väggassan splittras och sedan, då allt blir ordnat genom en ny lagstiftning, stora vägförbättringar måste göras, tro icke herrarne, att arbetarne och småfolket bli ganska obehagligt överraskade, om de få stora och tunga utdebiteringar i stället för att dessa vägförbättringar fortfarande som hittills skulle kunna göras av förefintliga tillgångar? Jag ber, mina herrar, att få bestämt betona, att det vore enligt mitt förmenande olyckligt, om man nu under detta provisorium på några år skulle möjliggöra, ja, genom denna ändring av väglagen direkt peka på, att dessa kassor icke äro till för framtida behov, utan skola så fort som möjligt skingras och splittras. Jag tror, att detta icke är god hushållning. Och det är just av dessa skäl som jordbruksutskottet ställt sig avvisande till herr Lyckholms motion. På herr Lundgrens motion har utskottet reflekterat och fäst uppmärksamheten på densamma, men icke kunnat göra något på grund av vägkommittén.

Det är på grund av dessa skäl jag tillåter mig yrka bifall till jordbruksutskottets förslag.

Herr Berg i Munkfors: Herr talman, mina herrar! Herr Ekerot har i huvudsak anfört vad jag tänkte säga; jag vill därför inskränka mig att med några få ord ytterligare betona vikten av vad han inlade i sitt anförande.

Detta är en fråga, som berör på ganska väsentligt sätt en stor del av Sveriges arbetare. Jag för min del, som bor i en industritrakt, känner mycket väl till, hurusom då debetsedlarne komma och vägskatten är ganska betungande, det är många, som äro missnöjda med att saken icke förbättras och bördorna bli lättare.

Det har härvidlag ingen betydelse varifrån motionen kommer, om den kommer från höger- eller vänsterhåll, ty den synes dock i någon mån vilja bidra till att utjämna förhållandena och lätta på dessa vägskatter.

När man ser på dessa tabeller, så lär väl ingen, som vill räkna förnuftigt, påstå, att man icke skulle kunna reda sig med mindre fonder, än vad här finnes i många vägdistrikt. Nu är det många, som med herr Linders påstå, att det är mycket lyckligt med denna fondbildning. Jag vill inte heller förneka, att den är bra i framtiden, men å andra sidan måste vi taga hänsyn till de skattedragande och söka se till, att icke missnöjet i detta fall växer, utan att det i stället minskas så mycket som möjligt. Man bör därför enligt min mening gå med på ifrågavarande motion. Jag tror det skulle göra stor nytta, om den vunne Riksdagens bifall.

Man pekar på den igångsatta utredningen och säger, att en kommitté har saken om hand, den kommitté, som är tillsatt för att ut-

reda vägfrågan och skattefrågorna i samband därmed. Men detta är ett vanligt sätt att söka med undanflykt komma ifrån saken. En sådan utredning kan, som här anförts av en talare, draga mycket långt ut på tiden, och i detta fall är det mycket troligt att så kommer att ske.

Ang. ändring i bestämmelserna om fastställeande av vägskatt m. m.
(Forts.)

Om man genom bifall till det förslag, som ifrågasatts i herr Lyckholms motion, kan åstadkomma någon förbättring, så bör det antagas. Det är alldeles visst och säkert, att det kommer att verka i god riktning.

Jag ber på de grunder, som av mig anförts, herr talman, att få yrka bifall till herr Lyckholms motion.

Herr Palmstierna: Herr talman! Denna fråga om väghållningsbesväret kommer igen varje år på kammarens bord och blir föremål för ingående debatter. Nu är det ett relativt obetydligt spörsmål, som här är före. Och jag vill från början säga det, att det är näppeligen skäl i att man söker göra så mycket av frågan, som herr Kronlund gjort i sitt anförande.

Men hur ligger saken? Beträffande de små samhällena, municipalsamhällena, har en dubbelbeskattning gjort sig hårt gällande, och tryckt icke minst på lönearbetarne. Nå, även ifall man säger, att denna dubbelbeskattning i och för sig är beklaglig, så vad skola dessa människor, som bli utsatta för denna dubbelbeskattning, säga, när de finna, att dessa medel, som utgöra deras dubbla beskattning för det första räcka till för vägväsendets ordnande i allmänhet, dessutom till grundförbättringar och att det till slut ändå blir ett ganska stort överskott. Detta överskott kan, som vi finna av reservationen, uppgå till exempelvis 160,000 kronor i Bara härad och 161,000 kronor i Harjagers härad o. s. v. Det har för övrigt framkommit andra exempel här, visande vilka enorma belopp, som uppkomma på detta sätt.

Det är inte nog med det, mina herrar, att det uppkommer så stora belopp, men ökningen sker också synnerligen hastigt. År 1900 var det nämligen endast 15 %, men redan år 1908 var det 30 % som hade överskott. Och bara på två år, mellan 1906 och 1908 hade överskottet fördubblats från 800,000 kronor till 1,600,000 kronor. Kan man nu genom ett enkelt provisorium till någon del hejda denna utveckling, så vore detta ju i och för sig lyckligt. Det är detta, som herr Lyckholm försökt med sitt förslag. Och jag får säga: visserligen är det herr Lyckholm, men ändå! . . . Jag kan för min del inte se, att därför att han kommit med ett förslag, som kan anses i viss mån tillmötesgå vad vi behöva, vi icke skulle bifalla detta förslag.

Är då förslaget gott eller icke? Här har gjorts uttalanden av herr Kronlund, precis som om resultatet skulle bli följande: gå vi in på herr Lyckholms förslag, då utdebiteras först vägs-katten, men går sedan

Ang. ändring i tillbaka till de väghållningsskyldige, och ingenting kommer att göras bestämmelserna åt vägarna. Det var nästan som om överdriften undgick kammaren. om faststäl- Det är dock så, att först skall § 53 i väglagen vara fylld, och *lande av vägs-* denna paragraf säger, att först samtliga för vägväsendet erforderliga *skatt m. m.* utgifter skola täckas, sedan är det, i den mån överskott finnes, med-
(Forts.) givet, att grundförbättringar må göras. Nu har också arbetet med

sådana grundförbättringar pågått i så stor utsträckning, att man på sina ställen icke kan göra flera, och så hopas ytterligare överskott. Det är särskilt i sådana fall, som naturligtvis orättvisan är speciellt framträdande.

Är det nu farligt att taga herr Lyckholms förslag? Vilken skall taga initiativ i fråga om överskottsmedlens användande? Det skall vägstyrelsen göra själv. Vilka män som sitta i vägstyrelsen och vad intresse de i regeln hava, huruvida de komma att taga initiativ eller icke, det kan var och en själv räkna ut med hänsyn till det väghållningsdistrikt han själv tillhör. Sedan skola de väghållningsskyldige höras. Och för det tredje skall avgörandet ligga i Konungens befallningshavandes hand, och de äro bundna av lag och förordning. Under sådana förhållanden synes mig tillräcklig säkerhet vara rådande. Kan därför i något avseende en lindring göras, så bör den också göras.

Då svaras frågan är under utredning av vägkommittén. Men hur är denna utredning beskaffad? Här äro åtskilliga spörsmål att upptaga. Herr Hamilton har sina önskemål: statens övertagande av hela väghållningsbesväret och framför allt ökat statsbidrag. Detta skall också utredas. Så har det kommit en skrivelse från stadsförbundet rörande en del frågor, som skola utredas, och vidare en skrivelse från kammarkollegium som också tarvar utredning. Kammarkollegium har också, när det yttrade sig i en fråga, som delvis sammanhänger med denna, sagt, att detta är ett så invecklat och svårlöst spörsmål och dess lösning kommer att taga så lång tid, att ett provisorium vore synnerligt lämpligt.

Nu föreligger här förslag till införande av ett dylikt provisorium. När nu Första kammaren gått med på detta och vi följaktligen ha en möjlighet att åstadkomma någonting, så hemställer jag, herr talman, att kammaren måtte bifalla herr Lyckholms motion.

I detta anförande instämde herrar *Pettersson* i Södertälje, *Martin Källman* och *Larsson* i Västerås.

Herr Widén: Herr talman, mina herrar! Jag skall redan från början tillkännagiva, att jag representerar en bygd, som icke för egen räkning kan ha något intresse i denna fråga; vi ha det nämligen så ställt i mitt län, att där uppkommer intet överskott i vägkassorna. Men jag har ansett mig böra taga ordet därför att detta är en sak, som jag tämligen mycket kommit i tillfälle att reflektera över.

Jag är alldeles ense med den siste ärade talaren att, om det som nu föreslås verkligen vore något acceptabelt sätt att avhjälpa det överklagade missförhållandet, då borde man vara med på det. Ty det är uppenbart, att den omständigheten att dessa vägskattemedel fonderas i den omfattning, som äger rum, icke är som det bör vara — låt vara att det är endast i ett tjugotal distrikt. Nu beror emellertid detta i regel — möjligen med undantag för något särskilt fall — icke därpå, att i dessa distrikt debiteras mer per fyrk än i andra, utan därpå att dessa distrikt ha så mycket inkomstfyrk, att den utdebitering på dem, som motsvarar vägunderhållskostnaden in natura, går till ovanligt höga belopp. Detta visar sig också genom en blick på den förteckning, som är vidfogad reservationen. Där finnas distrikt med överskott, i vilka utdebiteringen icke är proportionsvis hög. Se vi t. ex. på Danderyds skeppslags distrikt så är utdebiteringen där blott nio öre per fyrk. Det finnes intet enda distrikt i mitt län, där utdebiteringen är så liten. Den är många, många gånger större i regeln. Överskottet i ett sådant distrikt beror uppenbarligen därpå, att inom det distriktet är det jämförelsevis mycket industri eller många och stora inkomstagare.

Nu föreligger nog här, som jag sagt, ett missförhållande, som snarast möjligt bör avhjälpas. Men frågan är, *huru* det bör avhjälpas. För min del har jag, allt sedan jag började sätta mig in i frågorna om väghållningsbesväret — och det är så långt tillbaka som till min första riksdag — fått den övertygelsen, att det var olyckligt, att väghållningsdistrikten bestämdes på sätt som skedde. Det skulle utom allt tvivel *lett till utjämning av väghållningsbesväret, om länen gjorts till väghållningsdistrikt i avseende på vägskatten och bidragen till vägväsendet, men naturaunderhållet fördelats på mindre distrikt.* Det var det förslag, som förordades av väglagskommittén, fast det sedermera icke blev Riksdagens beslut. Jag har varit i tillfälle att ett par gånger förut yttra mig härom. Det skulle, därom är jag övertygad, länt till lättnad i väghållningsbördan, ifall väghållningsdistrikten varit större. Och några fonderingar av vägskattemedel, sådana som de nu överklagade, behövde icke hava förekommit. Nå detta gick ju icke. Och nu fordras otvivelaktigt för att komma därhän en omfattande omläggning av väglagen; och man kan hysa tvekan huruvida det låter sig göra. Jag skulle dock tro, att det ännu kan gå.

Nu hava sakkunniga fått i uppdrag att göra en utredning om möjligheten att utjämna väghållningsbördan. Det synes mig då vara bäst att, i förhoppning på att den utredningen snart skulle vara färdig, icke fatta ett beslut, som skulle innebära en ändring åtminstone i sak, av förhållandet i avseende å väghållningsbördan mellan natura- underhållsskyldiga och andra väghållningsskyldiga. Man kan i allt fall ej komma till någon lättnad i väghållet i gemen. Det finnes distrikt inom mitt län, där utdebiteringen »på övriga vägfyrkar», d. v. s. sådana, som icke äro väghållningspliktiga in natura, går upp till

Ang. ändring i bestämmelserna om fastställande av vägskatt m. m.
(Forts.)

Ang. ändring i
bestämmelserna
om faststäl-
lande av väg-
skatt m. m.
(Forts.)

många gånger vad som är uppgivet rörande en stor del av de ifråga-
varande distrikten. Dessa förstnämnda distrikt få emellertid icke det
ringaste gagn av ett beslut sådant som det nu ifrågasatta. Ett dy-
likt beslut kommer att träffa allenast det obetydliga fåtal av distrikt,
som verkligen ha fonder. Men någon utjämning av vägbördan kom-
mer det icke att bli. Och det skulle kunna föregripa det slut, som
kommittén kan komma till i utjämningsfrågan.

Nu vore det kanske icke något att säga om detta provisorium, därest
det vore verkligen tillfredsställande, men jag hemställer: är det
verkligen tillfredsställande att först utdebitera ett belopp och sedan
dela ut det på dem, som betalat detta belopp? — Kanske icke till
var och en fullt samma belopp som han betalat, men i allt fall
först debitera ut och så återbetala? Det kan väl ingen finna vara
ett lämpligt sätt att gå till väga. Nej, må Riksdagen i stället starkt
betona det behov, som föreligger, att få en ändring i detta, och att
det är angeläget att Kungl. Maj:t påskyndar de sakkunniga så mycket
som möjligt, eller också tager saken själv i övervägande för att
snarligen avgiva ett förslag, som kan hjälpa de överklagade miss-
förhållandena; vilket den nu ifrågasatta lagändringen efter mitt för-
menande icke gör.

Jag skulle för min del gärna önskat, att utskottet bifallit herr
Lundgrens i Vendelsberg motion, ty den går åtminstone i rätt rikt-
ning och föregriper ej att komma till ett gagneligt slutresultat, men
detta är nu för sent. Jag kan därför icke annat se än att det är
klokast att bifalla utskottets förslag.

Jag ber alltså att få yrka bifall till detta förslag.

Herr Åkerlund: Herr talman! Jag har samma åsikt, som den
herr Widén uttalat, att det var mycket sorgligt, att icke länen blevo
väghållningsdistrikt. Men vi ha det, som vi ha det i detta fall,
och jag vågar påstå, att, såvitt min erfarenhet sträcker sig, det
icke finnes någon skatt, som åtminstone av arbetarne och de icke
in natura underhållspliktiga är så hatad som vägs-katten. Och na-
turligtvis blir den ännu mer hatad, när man ser, att man gör med
penningarna, som man gjort t. ex. här i Stockholmstrakten på sina
håll, där man rent av kastat bort penningarna för att bli av med
dem. En person, som är ledamot av Första kammaren, har talat
om, att han hade för sitt vintervägshåll åtta till tio kronor förut, och
så en vacker dag fick han ett brev med 4- eller 600 kronor för
samma underhåll, och det var för att bli av med penningarna,
som man skickat honom detta. När menige man se ett sådant till-
vägagångssätt, kan man icke undra på, om de tycka att denna skatt
är ledsam nog att bära.

Herr vice talmannen omnämnde och herr Widén talade även om,
hur tokigt det vore, att man först skulle utdebitera medel och så
dela ut dem igen. Men det kan väl icke komma i fråga, att man
kommer att gå så till väga. Man går väl in till Konungens befall-

ningshavande och anhåller, att det måtte få återbetalas till de väghållningsskyldige så och så mycket, och så minskas naturligtvis utdebiteringen med samma belopp. Så kommer väl klokt folk att göra, antar jag. Det är nog icke så farligt med den saken. Men jag tycker, att Konungens befallningshavande skulle komma ur en svår dilemma. Befolkningen i väghållningsdistrikten anse, att vägförbättringar äro verkställda, så långt de behövas, och Konungens befallningshavande tycker kanske också, att det är tämligen bra som det är. Men vad skall Konungens befallningshavande göra? Alltid återstår ju något. Man kan stensätta vägar, om det icke finnes något annat sätt att bli av med penningarna.

Således skulle — genom ett bifall till herr Lyckholms motion — Konungens befallningshavande någorlunda komma ifrån sådana där spektakel. Jag kan, som sagt, icke finna annat än att det är riktigt, om man på detta sätt kan undgå att utdebitera mer, än man verkligen behöver.

Nu är det ju modernt att tala om utredningar och utredningar, och det kan ju hända att en utredning kommer nästa år från väghållningskommittén, eller vad den heter. Men det är icke någon av herrarne, som därför kan säga, när den saken blir klar. Riksdagen kan komma att behandla saken i många, många herrans år, och då står man och stampar ändå och debiterar ut orimliga summor, för att nära nog kasta i sjön, om man icke kan bli av med dem på annat sätt. Det är förvisso icke riktigt ekonomiskt ordnat i detta fall. Jag håller före, att det är en lycklig lösning av frågan, som herr Lyckholm föreslagit, då man icke kan få något bättre. Jag har alltid haft den lilla svagheten, att, när man icke kunnat få det bästa, bör man taga det nästa bästa, och därför yrkar jag bifall till herr Lyckholms motion.

Herr Linders: Herr talman! Jag begärde ordet på grund av ett yttrande av herr Palmstierna. Han gjorde en liten nätt utläggning, om hur väl vi kunde ställa det, om vi gjorde på sätt han föreslagit, och vad som skulle kunna bliva följden, om vi bifölle den vid betänkandet fogade reservationen. Då vill jag gentemot herr Palmstierna säga det, att hade herr Palmstierna gjort sig besvär att höra på mitt förra anförande i kammaren i denna fråga, då hade han fått klarhet om, att inom min valkrets det finnes vägdistrikt, och just de, som han uppräknade, vilka ståtade med stora summor, som hade gjort precis, som herr Palmstierna angav, att de skulle göra. Jag vill icke upptaga den frågan vidare, då jag givetvis varken skulle göra kammaren eller herr Palmstierna glad genom att hålla mitt anförande ännu en gång.

Nu kan herr Palmstierna se mitt anförande i det tryckta protokollet en gång och där yttermera förvissa sig om, att vi redan i det nuvarande läget, sådan paragrafen lyder, kan göra precis, vad herr

Ang. ändring i bestämmelserna om fastställande av vägskatt m. m.
(Forts.)

Ang. ändring i Palmstierna tror, att följden skulle bli, om vi antog reservabestämmelserna tionen.

om fäststäl- Jag yrkar fortfarande bifall till utskottets förslag.
lande av väg-
skatt m. m.

(Forts.)

Herr Palmstierna: Herr talman! Det är ju omförmält redan i handlingarna, att man i vissa väghållningsdistrikt på eget bevåg förfarit på det sätt herr Linders nämnde, men det är med ont samvete, som man gjort detta. Ty man är icke öfvertygad om, att det är fullt lagenligt. Då kommer man, enligt den argumentering, som den siste ärade talaren här framställt, därtill, att det vore mycket lämpligt att inskriva denna möjlighet i lagen.

Emellertid vill jag säga, att den argumentering, som lagutskottets ordförande förde, icke riktigt kunde tillfredsställa mig. Han frågade, om det vore lämpligt med denna omgång att återbetala vägs-katten. Jag skulle vilja säga herr Widén, att skulle man skapa en sådan omgång i detta fall, vore det naturligtvis icke lämpligt. Men nu ha vi lagen sådan den är. Och då gäller det att söka bortarbete en olägenhet i denna lag. Under sådana förhållanden kan man icke argumentera så, som om vi nu skulle skriva hela lagparagrafen och besluta först om utdebitering och sedan om återbetalning.

För det andra menade herr Widén, att ett bifall till detta förslag skulle föregripa den pågående utredningen. Nej, det är nu så, att det är en massa olika frågor, som komma före vid revisionen av väghållningsbesväret, och denna lilla sak täcker delvis ett missförhållande, som nu råder, och gör det endast — jag kommer senare till detta — för vissa väghållningsdistrikt. Den stora revisionen avser att göra en fullständig omläggning och kommer kanske också att tillmötesgå det förslag, herr Widén talade om i dag, vilket varit uppe flera gånger förut. Det ena strider icke alls mot det andra; det ena kunna vi kanske få vänta på lång tid, det andra kunna vi i dag besluta.

Så kom emellertid herr Widén med ett argument, som jag förmodar skulle vara särdeles starkt — jag ber att få säga, att, från min ståndpunkt sett, det var kanske ändå svagare än de andra. Herr Widén vädjade till kammaren och sade, att man borde se till att *alla* väghållningsdistrikt skulle bli hjälpta. En del av väghållningsdistrikten skulle, även efter antagande av herr Lyckholms förslag, få det ställt precis som det var förut. Javisst, jag erkänner detta mycket gärna. De, som ha ringa inkomstfyrc, bli icke berörda av detta, men därför att så är förhållandet, skola vi icke hjälpa dem, som hava ett stort antal inkomstfyrc, att bli befriade från dubbelbeskattning?

Jag vädjar till kammaren i detta avseende och ber, herr talman, att få vidhålla mitt yrkande.

Herr Andersson i Grimbo: Herr talman! Herr Kronlund anförde flera siffror och gav en del upplysningar angående den fond-

bildning, som i dessa fall äger rum. Han anförde även exempel från Hisingens vägdistrikt och som jag händelsevis är från Hisingen skall jag säga, att om herr Kronlund närmare känt till förhållandena i berörda distrikt, hade han icke kommit fram med dessa exempel, ty jag skulle kunna påvisa, att dessa exempel innebära raka motsatsen till vad herr Kronlund menade.

Ang. ändring i bestämmelserna om fastställande av vägskatt m. m.
(Forts.)

Herr Kronlund sade vidare, att fondbildningarna äro bra att ha. — Ja, om man får förfoga över dem, men det är lagom trevligt att bilda fonder, när man icke själv får bestämma över dem och icke vet, vartill de skola användas.

Sedan sade herr vice talmannen, att vi skola använda dessa fonder först till grundförbättring. Ja, grundförbättring där nere i detta distrikt, som diskussionen mest rört sig om, torde icke vara behöflig i nämnvärd utsträckning; kanske det skulle behövas litet vägomläggning. Vi se, att i staten för vägkassan i Sävédals härads väghållningsdistrikt sådant endast förekommer på ett håll och gäller sänkning av Dansereds lider m. m., varför är upptaget ett belopp av 14,000 kronor. Man har här använt vägskattemedlen till grundförbättringar så långt, att man delvis stensatt vägarne med tuktad sten; längre kan man icke gå, vägarna där äro jämförelsevis bra.

Herr Linders sade vidare, att man skall använda fonden med förstånd. — Ja, det skall man visst göra, men här får man icke lov att använda fonden och därför ej heller sitt förstånd. Så sade herr Linders, att vi skola reglera fonden. — Ja, det är det vi vilja. Vi vilja, att väghållningsdistrikten själva skola få reglera sina fonder och anpassa sig efter de lokala omständigheterna, men herr Linders vill icke vara med om, att vi få göra detta på praktiskt sätt. — Vidare sade herr Linders, att det icke behöver vara någon risk för, att fonderna skola gå till större distrikt, landstingsmannämråden eller dylika, ty innan sådana fonder delas ut, skola vägarna först vara i gott skick inom vederbörande distrikt. Om vägarna äro i gott skick — och låt oss förutsätta det — då, menar herr Linders, behöver man icke dela med sig av fondens medel till de övriga distrikten i länet; då skola medlen delas ut till dem, som en gång deltagit i fondbildningen. Det är en skön tröst att säga: Ni får visserligen betala 6—8 gånger större skatt, än ni egentligen skulle behöva, men det får ni igen om 12—15 år. — Då måste man ha reda på vilka, som varit med om fondbildningen, men, om nu detta låter sig göra, hur skall man få tag i dem alla, och icke är det heller så lätt att räkna ut, hur mycket var och en skall ha. Jag tror icke, att detta går så lätt, som herr Linders förutsätter.

Jag har intet vidare att tillägga, utan ber endast att få vidhålla mitt yrkande.

Härmed var överläggningen slutad. I överensstämmelse med de därunder gjorda yrkandena framställde herr talmannen propositioner först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på avslag därå

Ang. ändring i och bifall i stället till den av herr Lyckholm i ämnet väckta motionens; och fann herr talmannen den sistnämnda propositionen vara om fastställande av vägskatt m. m. med övervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl av herr Kronlund, i anledning varav nu uppsattes, justerades och anslogs följande omröstningsproposition:

(Forts.)

Den, som vill, att kammaren, med avslag å jordbruksutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 29, bifaller den av herr Lyckholm i ämnet väckta motionen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan.

Voteringen utvisade 104 ja mot 68 nej, vadan kammaren med avslag å utskottets hemställan bifallit den av herr Lyckholm i ämnet väckta motionen.

§ 4.

Vidare föredrogs Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 4, i anledning av herr Rydén's motion, nr 213, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag i fråga om beredande av möjlighet för utom äktenskapet fött barn att erhålla kännedom om sin fader.

Utskottets hemställan bifölls; och skulle jämlikt § 63 riksdagsordningen detta beslut genom utdrag av protokollet delgivas Första kammaren.

§ 5.

Ang. undervisning i den homöopatiska läkemetoden. Härefter förelåg till avgörande Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 2, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning i fråga om anordnande av undervisning i den homöopatiska läkemetoden.

I en inom Andra kammaren väckt, till dess andra tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 216, hade herrar *Olofsson* i Digernäs, *Olofsson* i Ävik och *Bosson* föreslagit, att Riksdagen måtte besluta en skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan, att Kungl. Maj:t täcktes snarast låta genom sakkunniga personer från skilda läger jämte opartiska lekmän verkställa utredning av frågan om huruvida de praktiska resultatena visat den homöopatiska läkemetoden äga sådant

värde, att teoretisk och praktisk undervisning i densamma borde meddelas, samt huru i sådant fall dylik undervisning lämpligen kunde anordnas.

Ang. undervisning i den homöopatiska läkemetoden.
(Forts.)

Utskottet hemställde, att motionen ej måtte till någon Andra kammarens åtgärd föranleda.

Efter det utskottets hemställan föredragits, erhöles ordet av

Herr Bosson, som yttrade: Herr talman! För det första ber jag att få säga, att jag för min del icke gärna är med om att så allvarsamt kritisera ett tillfälligt utskotts utlåtande, som i allmänhet sker, ty det bör medgivas, att de frågor, de tillfälliga utskotten få under sin behandling, ofta äro av så vittomfattande och genomgripande art och betydelse, att det icke är så lätt att göra en utredning, som kan tillfredsställa både den ene och den andre. Men det är långt därifrån och till, att vi motionärer kunna vara riktigt tack samma för och belättna med det utlåtande, som här föreligger.

Vi hava hemställt om en utredning av frågan om, huruvida de praktiska resultatena visat den homöopatiska läkemetoden äga sådant värde, att teoretisk och praktisk undervisning i densamma bör meddelas, samt huru i sådant fall dylik undervisning lämpligen bör anordnas. Såvitt jag kan förstå, har icke andra tillfälliga utskottet gjort sig något vidare besvär med att taga reda på, om några skäl därvidlag finnas för eller emot, utan utskottet har helt enkelt endast inskränkt sig till att fråga några medicinska auktoriteter om deras mening i denna fråga, och när dessa förklarar, att den homöopatiska läkemetoden bara är humbug, har naturligtvis utskottet tagit detta för gott och med detsamma skrivit sitt utlåtande i överensstämmelse med deras påståenden.

Nu tror jag för min del, att dessa auktoriteter kunna vara mycket partiska i denna fråga, och det går kanske icke an att utan vidare lita på, att de sitta inne med hela sanningen. Jag tycker därför, att det är ganska stor auktoritetstro utskottet här gjort sig skyldigt till och som det kanske icke går an att under alla förhållanden praktisera. Det händer ju t. ex. ibland, att det andra tillfälliga utskottet får nykterhetsfrågor att utreda. Om man då tänker sig, att utskottet får att behandla frågan om det lokala vetot, eller om huruvida totalförbud skulle vara av sådan art och betydelse, att det är värt att reflektera på, då föreställer jag mig, att det tillfälliga utskottet går och frågar spritintressets målsmän om vad de ha för mening i saken, och dessa naturligtvis svara, att nykterhets saken bara är humbug, så skall också utskottet skynda sig att skriva sitt utlåtande i överensstämmelse med detta spritintressenternas påstående. Jag tycker, att dessa frågor äro ganska analoga, och kan icke hjälpa, att jag ser saken så. Det förhåller sig väl ändå icke så, att den fråga vi här fört fram, är av så liten betydelse, att man

Ang. undervisning i den homöopatiska läkemetoden.
(Forts.)

kan utan vidare med en gest bringa den ur världen. Det är en fråga, som griper djupt och allvarsamt in i vårt folks ekonomiska, fysiska och sanitära förhållanden, och som därför måste, såvitt jag kan förstå, utredas, innan man kan vara belåten med och taga gott det ena som det andra.

Nu är det ju icke på samma sätt i denna del i andra länder som i vårt land, utan herrarne torde kanske ha reda på, att t. ex. i Danmark de homöopatiska läkemetoderna sedan lång tid tillbaka varit kända och erkända. Där finnas homöopatiska läkare och apotek, och man är mycket belåten med, att allopatiska och homöopatiska läkare existera och praktisera sida vid sida. Så är även förhållandet i andra europeiska länder. I England t. ex. är den homöopatiska läkemetoden erkänd och legaliserad, och att den där har ganska stort anseende, skall jag tillåta mig att bestyrka med ett utdrag ur den stora engelska världstidningen »Times». Denna tidning säger i en »ledare» den 7/11 1912: »London Homeopathic Hospital är öppet för inspektion vid vilken tid som helst, och det är lika lyckligt i sina kurer som något annat i London.» I det stora landet Amerika äro förhållandena ännu mera talande i denna del.

Som herrarne kanske observerat, så var för några dagar sedan Aftonbladet nog vänligt att taga in en uppsats, som ganska mycket klargjorde denna fråga och som visade, att homöopatien har ganska stort existensberättigande. Det var ett utdrag av doktor Hoyles föredrag, som finnes tryckt i en broschyr, och jag skall tillåta mig citera ännu några siffror ur detta föredrag. Han redogör för en del resultat från några representativa sjukhus i New England 1910, och dessa resultat visa, att dödsfallsprocenten i olika sjukhus varit följande, nämligen i Massachusets homöopatiska sjukhus 3,61 procent, i Massachusets allmänna allopatiska sjukhus 7,04 procent, i Worcester stads allopatiska sjukhus 8,85 procent och i Rhode Islands allopatiska sjukhus 9,97 procent. Dessa siffror visa således, att dödsfallsprocenten i de allopatiska sjukhusen varit dubbelt och ända till tre gånger så stor som i det homöopatiska sjukhuset.

Vidare visar doktor Hoyle med statistiska uppgifter, huru förhållandena varit i Amerika med avseende på sjukdomars behandling efter den homöopatiska och efter den allopatiska läkemetoden i medeltal för 100 år. Det visar sig, att dödlighetsprocenten för kolera varit vid allopatisk behandling 49,57 och vid homöopatisk 16,83, för gula febern 43,68 resp. 5,33, för lunginflammation 31,22 resp. 5,34, för nervfeber 33,95 resp. 8,58, för difteri 50,3 resp. 11,2, för ros 8,6 resp. 1,6, för smittkoppor 33,3 resp. 18,5, för mässling 6,3 resp. 3,7, för hydrocephalus 90,0 resp. 57,0, för lungsäcksinflammation 13,5 resp. 2,5, för bukhinneinflammation 20,5 resp. 4,5, för skarlakansfeber 20,6 resp. 2,17, för strupsjuka 78,5 resp. 21,5, för diafré 21,0 resp. 9,0 och för rödsot 22,0 resp. 3,0. Detta är offentliga statistiska siffror, som nog icke kunna jävas, utan måste anses vara fullkomligt pålitliga och riktiga. Det synes, som om dessa

siffror åtminstone till en del tala mot våra inhemska allopatiska läkares påstående, att homöopatien endast är humbug.

Nu tror jag nog, att det är så, att många av denna kammares ledamöter i likhet med mig för egen del praktiserat och gjort försök vid sjukdomsfall med de olika läkemetoderna. För min del har jag funnit, att det oftast är så, att man har större utsikt att vinna hälsa, om man anlitar en homöopatisk läkare, än om man anlitar en allopatisk. Naturligtvis kan ingen läkare göra underkurer och bota under alla förhållanden. Men det har visat sig av erfarenheten, att homöopaterna äro lika skickliga i att bota sjukdomar som allopaterna. När nu förhållandet är sådant och erfarenheten i denna del tycks tala ett annat språk än de allopatiska auktoriteterna, så bör det väl icke vara ur vägen att undersöka det föreliggande spörsmålet; ty om, såsom allopaterna säga, homöopatien endast är humbug, så bör det vara av vikt att få det konstaterat, att få fastslaget, att deras åsikt är riktig. Även detta är ett skäl för, att en undersökning bör komma till stånd.

Jag tillåter mig, herr talman, på de skäl, som jag nu här anfört och de som i motionen förut äro anförda, yrka avslag på utskottets hemställan och bifall till motionen.

Härpå anförde

Herr Hellberg: Herr talman, mina herrar! Det har ansetts lämpligt, att jag borde yttra mig i denna fråga. Om jag gör det, så är det icke för att giva mig in på någon vetenskaplig kritik av frågan, ty det skulle bli alltför vidlyftigt, utan jag skall be att få inskränka mig till att först säga några ord i allmänhet, därefter något om homöopatiens ställning i Amerika och sedermera några reflexioner med anledning av motionen.

Homöopatiens upphovsman uppställde för sin nya läkemetod två huvudsatser. Den ena är, att lika skall botas med lika. Om en person lider av huvudvärk, så skall han behandlas med ett ämne, som åstadkommer huvudvärk, använt av friska. Det är denna huvudsats, vilken ligger till grund för läkemetodens namn, och den har utsträckts som princip vid behandlingen av alla sjukdomstecken. Denna behandlingsmetod har kvarstått oförändrad i huvudsak åtminstone i 100 år utan att taga hänsyn till den omskapande utveckling, som det medicinska vetandet under denna tid undergått. Den andra grundsatsen är, att det homöopatiska läkemedlet tillverkas i överensstämmelse med regeln, att medikamenter böra givas de sjuka blott i utomordentligt stark utspädning. En droppe av t. ex. en växtsaft blandas med 100 droppar vatten eller sprit. Det är den s. k. första potensen. En droppe härav förtunnas nu med 100 droppar vatten. Det är den andra potensen. Och så fortsätter man, tills man kommer till den trettionde potensen, och först denna användes till läkemedel. Om nu den första utspädningen innehåller en del

Ang. undervisning i den homöopatiska läkemetoden.
(Forts.)

Ang. undervisning i den homöopatiska läkemetoden.
(Forts.)

verksamt ämne på 100 delar vatten, så innehåller den andra potensen en del verksamt ämne på 10,000 delar vatten. Redan vid den femte utspädningen har man kommit till en droppe av detta verksamma ämne på 10,000,000,000 delar vatten, och när man så nått den trettionde utspädningen, hur mycket är då kvar av det ursprungliga läkemedlet, och hur mycket får den sjuke i sig? Jo, ungefär så mycket, säger professor Thunberg i en av honom utgiven skrift, som om man hällde en liten flaska av läkemedlet i en stor flod och sedan lät den sjuke dricka vid flodens mynning. Att den homöopatiska läkemetoden således är ett fullkomligt misstag, är klart för var och en med någon djupare naturvetenskaplig bildning.

På sin tid var emellertid denna metod icke egendomligare än många andra yttringar på medicinens område, och den kunde då till och med äga ett visst berättigande såsom en reaktion mot alltför våldsamma ingrepp på kroppen. Exempel på sådant skulle kunna anföras, men det skulle föra för långt. Det var emellertid icke ovanligt, att man gick mycket våldsamt till väga.

På senare tid synes emellertid den homöopatiska läkemetoden ha blivit använd så att säga i bedrägligt syfte. Man har fått en ny homöopati, den s. k. elektrohomöopati. Under det att grundaren av läran öppet omtalade, varav han tillverkade sina läkemedel, så hålla hans efterföljare detta strängt hemligt. Deras läkemedel äro s. k. arkana, och de, som använda dem och lovorda dem, veta icke, vad de få i sig. Själva namnen, »röd» och »blå» elektricitet och »homöopatisk elektricitet», äro tydligen valda för att få folk att tro, att de få elektrisk kraft i sig. Men att det icke har med elektricitet att skaffa mer än vanligt vatten och vanliga sockergryn, kan var och en tänka sig, och för varje sakförståndig är det alldeles uppenbart.

En av de oftast framträdande riktningarna av homöopati i vårt land har som undersökningsmetod upptagit den s. k. ögondiagnosen. Vad är då ögondiagnos? Jo, lärans urkunder lämna om ögondiagnosen den upplysningen, att det är konsten att i ögats regnbågshinna avläsa alla våra organs sjukdomar. Det har nämligen upptäckts, att en gång ett märke uppstått på regnbågshinnan, då ett ställe av kroppen skadats, och då enligt denna lära varje organ har sin motsvariga plats på regnbågshinnan, så blir det, då ett organ angripes, på den motsvariga punkten på regnbågshinnan ett märke. Man kan således utan att besvära varken den sjuke eller sig själv med någon kroppslig undersökning ställa diagnosen genom att observera regnbågshinnan. Där ser man således blindtarmsinflammation, starr, barnförlamning, syfilis, kolera och alla möjliga sådana sjukdomar. Det är ju ett mycket enkelt och bekvämt sätt, och vad tjänar det då till att studera fysiologi, patologi, kemi o. s. v. För dem, som studerat dessa ämnen, är det visserligen väl bekant, att regnbågshinnan är ingenting annat än en muskel, som reglerar den i ögat infallande ljusmängden, och dess teckning och färg beror på de uppbyggande trådarnas riktning och på fördelningen av

de färgkorn, det pigment, som bidraga till att göra ögat ogenomskinligt. Och man har icke någon större anledning att vänta, att denna slutmuskel, denna ringmuskel, skall avbilda kroppens sjukdomar mer än t. ex. munnen eller ändtarmsöppningens slutmuskel. Men för ögondiagnosens anhängare är förhållandet det motsatta. »Ingenting kan upphäva ögondiagnosens absoluta gudomliga sanning», säger en av dess stora utövare och profeter här i landet, vars namn jag icke vill nämna, för att det icke skall komma in i kammarens protokoll.

*Ang. undervisning i den homöopatiska läkemetoden.
(Forts.)*

Man säger, att homöopatiens anhängare ökats så i vårt land, att Svenska homöopatsamfundet ansett sig böra hos Kungl. Maj:t hemställa om valfri undervisning i den läkemetoden vid de medicinska högskolorna här i landet. Då bör det vara af intresse att med statistiska siffror belysa våra homöopaters uppgifter, att homöopatien även går framåt i det land, som framför andra i många avseenden framhållits just som humbugens förlovade land, nämligen det stora landet i väster.

I ett häfte för i föl av Hygienisk revy, utgiven av professor Thunberg i Lund, finnas följande uppgifter: År 1880 funnos i Förenta staterna 72 medicinska utbildningsanstalter, som undervisade i vetenskaplig läarkonst och 12, som undervisade i homöopatisk läarkonst. De vetenskapliga anstalterna besöktes år 1880 av 9,776 elever och 1912, då anstalternas antal uppgick till 100, utav 17,277 elever. Denna betydande stegring av lärjungeantalet i de vetenskapliga anstalterna motsvarades av en tillbakagång vid de homöopatiska. I dessa var lärjungarnes antal år 1880 1,220, men hade 1912 sjunkit till 807. Samtidigt hade de homöopatiska läroanstalternas antal nedsjunkit till 10.

Hur tydligt dessa siffror än visa på homöopatiens tillbakagång, så låta de dock icke det verkliga sakförhållandet fullt framträda. Homöopatiens tillbakagång består framför allt däri, att den med bibehållande av namnet allt mer uppgiver sina speciella lärosatser och speciella behandlingsmetoder och accepterar den vetenskapliga läarkonstens uppfattning och metoder. Namnet homöopati har blivit alltmer ett namn, en skyddande förklädning. Att själva namnet bibehålles sammanhänger med, att i Förenta staterna finnas flera homöopatiska läroanstalter, som på grund av stora donationer tillförsäkrats fortbestånd. I stället för att överlämna dessa till dem, som praktisera den ursprungliga homöopatien, ha en del läkare ansett sig kunna ta hand om saken på det sättet, att de behålla namnet och skenet av att representera homöopatien, under det att de i verkligheten släppa av allt mer och mer på de homöopatiska lärosatserna. Men det är icke nog med detta. Det där institutet i Amerika, jag tror det är detsamma, som herr Bosson nyss omnämnde, har resolverat, att en homöopat får använda alla den vetenskapliga läarkonstens metoder. Då kan man fråga, om icke detta är en självuppgivelse av homöopatien.

Ang. undervisning i den homöopatiska läkemetoden.
(Forts.)

I Boston praktiserar sedan många år tillbaka en svensk legitimerad läkare, som heter Richard Hogner, och i Boston finnas ett av världens allra förnämsta homöopatiska institut och dessutom ett bekant homöopatiskt universitet. Han har sålunda haft utmärkt tillfälle att på ort och ställe studera saken. Han säger: Den gamla homöopatien finnes blott till i sagan och hos några få, som för en 20 år sedan eller än längre tillbaka studerade homöopatien, och så tillägger han, att de bästa homöopaterna använda alldeles samma behandlingsmetoder, t. ex. röntgenstrålar, difteriserum, vaccination, som vi andra läkare. Skillnaden är blott den, att de kalla sig homöopater, låtsas sig vara mycket skickligare och taga mer betalt.

Här i Stockholm ha vi en läkare, som heter Emil Kleen, som har strövat vida omkring i världen, och med sin vakna intelligens och skarpsinne har han sett på litet av varje. Han har även varit ett slag och tittat i Amerika, och om homöopatien säger han, att det bara är en skylt hos de amerikanska läkarne. Av dessa s. k. homöopatiska läkare finnes icke en på 20, som tror på trosartikeln om de oändligt små doserna. Då det behöves, kan en sådan s. k. homöopat föreskriva 12 till 16 gram bromkalium per dag, vilket är en ganska stor dos, då den vanliga dosen endast är 3 gram om dagen.

Man har också sagt, att det finns svenska läkare, som äro homöopater. Ja, det gör det, men de äro ytterst få. Att dessa äro fullt och fast övertygade om, att de homöopatiska lärosatserna äro sanna, det vill jag ytterst gärna tro, ehuru väl det är mig alldeles omöjligt att förstå, hur de kunnat komma till en sådan uppfattning. Men de ha naturligtvis rätt att följa sitt samvete. De äro emellertid så få till antalet, att om deras betydelse icke skulle vara mycket att säga, om de bara inskränkte sig att sköta sjuka, men de utöva också en ganska betydande litterär verksamhet, och det är därigenom, som de kunna åstadkomma en viss skada.

Herr Bosson nämnde om de utmärkta resultat, som vinnas genom den här behandlingsmetoden. Ja, att man vid de talrikt förekommande föreställningssjukdomarna kan på suggestiv väg komma till gott resultat med de homöopatiska medlen, vill jag ingalunda bestrida. Mot homöopatiens användning på sådant sätt är icke vidare att anmärka.

Innan jag kommer till statistiken, skall jag be att få anföra vad en läkare här säger i »Allmänna svenska läkaretidningen» på tal om homöopatien och om orsaken till dess framgång hos oss. Han säger, att den slöja av mysticism och hemlighetsfullhet, vari homöpatien älskar att dölja sig, är en av orsakerna till dess framgång. De små grynen och pulvren — fortsätter han — uppgivas ju innehålla högst märkvärdiga saker, ofattbara, från materiens bojar frigjorda, läkande krafter, elektriska och radioaktiva krafter, högst egendomliga ting, som icke kunna upptäckas med vanliga materiella undersökningsmetoder. Som exempel härpå anför han följande: »En homöopat,

vilkens verksamhet jag något studerat, låter sina patienter börja kuren med ett pulverbrev, som enligt professor Mörners analys innehåller ett halvt gram socker, vilket i vissa fall skall upplösas i ett halvt glas vatten och drickas i olika klunkar. I den medföljande bruksanvisningen lämnas följande föreskrift: 'Glaset bör tvättas efteråt med soda.' En ovanligt älsklig humbug, tillägger författaren.

Ang. undervisning i den homöopatiska läkemetoden.
(Forts.)

Herr Bosson nämnde om den vackra statistik, som kunde anföras som bevis på homöopatiens stora överlägsenhet. Med siffror kan man ju som bekant bevisa vad som helst, det beror bara på, huru man uppsamlar och begagnar sig av dem. Jag varken kan eller vill vad denna sak angår inlåta mig på någon kritisk granskning, som skulle bliva alltför vidlyftig. Så mycket vill jag dock säga, att statistik, uppgjord med stöd av frågelistor och med hjälp av okritiska och okunniga iakttagare, saknar varje spår av vetenskapligt värde och kan övertyga endast medicinskt obildat folk. Trots att ståndpunkten är sådan i själva Amerika, vill likväl en medlem av svenska riksdagen en utredning om, huruvida icke teoretisk och praktisk undervisning i homöopati borde meddelas.

Bakom motionen ligger — det skall jag be att få säga — en missuppfattning. Motionärerna indela läkarne, liksom den första talaren gjorde, uti två grupper allopatier och homöopater. Men det är icke så. Läkarne kännas icke vid att kallas för allopatier, som innebär, att varje sjukdom skall behandlas med rakt motsatta medel, så att t. ex. förstoppning skall behandlas med medel, som framkalla diarré. Vår tids vetenskap har ej heller den uppfattningen. Allt av vetenskapligt värde är införlivat med den moderna vetenskapen, och någon allopatisk läkarkonst finnes icke. Den vetenskapliga och moderna läkarkonsten använder stundom metoder, som skulle kunna kallas homöopatiska. Om sjukdomar understundom behandlas med ett medel, som framkallar samma symptom som sjukdomen, beror det på, att erfarenheten visar, att det i det fallet är lämpligt. Man begagnar sig således av erfarenheten och iakttagelsen, erfarenheten må sedan komma från vilket håll som helst. Men vad man bestämt måste motsätta sig, är tillgripandet av den homöopatiska metoden i de fall, den visat sig skadlig.

Utredning, sade jag, önskar motionärerna. Ja, om någon skulle uppträda och sätta i fråga en utredning exempelvis om mormonismen, skulle man helt säkert opponera sig häremot likaväl som vi protestera mot denna utredning. Bara tanken på en sådan utredning som denna visar hän på lättrogenhet, på bristande kunskaper. Skulle nu kanske någon lekman uppträda som skiljedomare, kanske herr Bosson själv? En sådan utredning skulle kosta penningar och det i onödan. Det kan väl för övrigt icke vara motionärerna obekant, att en utredning verkställdes så sent som förra året, då de medicinska fakulteterna i Uppsala, Lund och Stockholm hade tillfälle reducera den homöopatiska metoden till dess rätta halt. Men till

Ang. undervisning i den homöopatiska läkemetoden. (Forts.)

äventyrs tillerkända motionärerna icke dessa läkarvetenskapens främsta målsmän i vårt land något vitsord.

Homöopatien har haft hundra år på sig att övertyga om sitt berättigande, men icke lyckats. Tvärtom har den gått tillbaka, som jag påvisade, i Amerika. Att vi då här skulle giva koncession åt den, då den är på retur, det vore väl ändå nästan starkt.

Herr Bosson, läkarkonsten har intet att frukta av en utredning ånyo, men jag tycker det vore, om jag får använda ett vanligt ord, genant, genant för denna kammare. Det skulle visa hän på ett dåligt kulturförsvär.

Jag skall be, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Enderstedt: Herr talman, mina herrar! Till de ord, som herr Hellberg nyss yttrat, är icke mycket att lägga, men då från herr Bossons sida en del anmärkingar gjorts mot den behandling, utskottet bestått motionen, så vill jag å utskottets vägnar svara med några ord.

Här nämndes, att vi icke alls satt oss in i någon litteratur från homöopaternas sida. Jo, det ha vi visst gjort, och jag kan tala om, att utskottet blivit riktigt ordentligt bombarderat av litteratur från denna läras främjare och förkunnare. För min del har jag tagit del av denna litteratur, och jag vill icke förneka, att den många gånger varit rätt rolig också. Men, säger herr Bosson, vi ha icke tagit reda på de praktiska resultaten. Men icke vill väl motionären, att vi i utskottet skola giva oss ut och kuska omkring i Norrland och i stugorna taga reda på vilka praktiska resultat, som vunnits med denna metod? Vi ha tvärtom gjort så, att vi språkat med en mängd norrlänningar här i kammaren och funnit, att deras hänförelse för homöopatien är tämligen måttlig. Och de norrlänningar, vi ha inom utskottet, hava också slutit sig till det enhälliga utlåtande, som utskottet avgivit.

Sedan är det alldeles riktigt, att vi tagit del av, vad läkarne ha att säga i denna sak, men jag förmodar, att min ärade vän på skånebänken tar tillbaka den beskyllning han riktade mot vår läkarkår, nämligen att då man hör den i denna fråga, skulle det vara detsamma, som om man frågade spritintressenterna, vad de tyckte om det lokala vetot. Vi få väl ändå erkänna, att vår läkarkår är mycket samvetsgrann och ärlig, och att om det är någon, som vill följa med den vetenskapliga utvecklingen, så är det väl läkarne. Jag tror, att man i *detta* fall icke kan hos läkarkåren finna något spår av egoism. Ty det torde vara så, att om en ansedd läkare ville förtjäna mycket pengar, så skulle han övergå till homöopatien, då ju denna har tillräckligt många anhängare, för att läkaren skulle få en mycket stor praktik och ganska avsevärda inkomster. Jag tror därför, att vi alldeles säkert från vår läkarkår kunna vänta ganska stor samvetsgrannhet och ärlighet.

Jag vill sluta med att säga, att en undersökning, sådan som motionärerna vilja ha till stånd, alldeles säkert skulle av homöopaterna utnyttjas i mycket hög grad, och att de skulle peka på den såsom ett erkännande från statsmakternas sida, att det finnes rim och reson i denna lära. Men om nu denna opartiska utredning, skulle giva till resultat, att homöopatien förklaras värdelös, tro herrarne, att homöopaterna därmed skulle låta sig nöja och förklara sig besegrade? Nej, de skulle nog gå till nya strider.

Ang. undervisning i den homöopatiska läkemetoden. (Forts.)

Då utredningen således icke skulle leda till något som helst resultat, ber jag därför att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Olofsson i Digernäs: Herr talman! Jag vill med några ord motivera den föreliggande motionen. När en läkare här uppträtt mot vårt förslag, så har det varit ett uttryck för alldeles samma sak, som alltid framträtt, nämligen det kompakta läkarmotståndet mot homoöpatien. Vi ha ju från karolinska institutet fått höra genom professor Key-Åbergs yttrande, som är bifogat detta utlåtande, ord, som hela läkarekåren gillar och godkänner till punkt och pricka. Jag tycker ändå, att detta yttrande innehåller saker, som man väl kan åtminstone något tvivla på, och det kan väl icke gärna begäras, att man så absolut skall tro vartenda ord, som står där. Jag skall bara citera några rader. Det står på ett ställe:

»Väl känt är ju, att en mängd vidskepligt och godtroget folk alltid löper till, där kvacksalvaren uppenbarar sig. Flertalet av dem vända honom dock av nära till hands liggande skäl snart åter ryggen. Och nog köpes det och säljes numera i vårt land en massa homöopatisk medicin; största delen därav är dock allmänheten pålockad, ja, ej sällan rent av påtrugad.»

Det tycker jag för min del, efter den kändedom jag har om den homöopatiska praktik, som utövas i Östersund, är en fullständig överdrift. Ingen blir något påtrugad, vare sig med tillhjälp av religiösa locktoner eller annat, men den praktik, som en homöopatisk läkare, om jag nu får kalla honom så — han är åtminstone biträdd av en legitimerad läkare — under minst 10 år utövat i Östersund, vittnar ju om, att folk mer och mer tror på denna läkemetod. Varför skall man då blint tro vad bara den ena parten säger.

Nu hörde vi visserligen doktor Hellberg säga, att denna sak redan är undersökt. Ja, den är undersökt, men bara av läkare, som icke alls tro på homöopatien utan blott säga rent ut, att det är humbug. Men varför då icke sätta i gång med en utredning, där även den andra parten kan få säga sin mening, och där även sådana praktiserande läkare få uttala sig, som i praktiken sett, om den homöopatiska läkemetoden innebär något verkligt gott eller icke. Om man finge en sådan utredning till stånd, då, menar jag, skulle det utrönas, om det finns någonting i homöopatien eller om det är ren humbug. Är det humbug, ja, låt icke då vilken som helst kvacksalvare praktisera metoden. Men om det är något värde med dessa

Ang. undervisning i den homöopatiska läkemetoden.
(Forts.)

sockergryn, så lät dem, som förstå människokroppen en smula, taga hand om metoden, och lät icke vem som helst hålla på därmed.

Jag vill icke taga parti vare sig för den ena eller andra läkemetoden härvidlag, men jag har hört så mycket och vet faktiskt, att det är en hel mängd människor, som blivit botade av dessa s. k. sockergryn. Och jag tror därför för min del, att det icke är sockergryn, åtminstone icke bara sockergryn, utan något annat också. Ty de ha så många gånger åstadkommit sådana underbara verkningar. Jag tror, att herrarne litet var känna till det förhållandet och måste inse, att det icke kan vara bara humbug. Att måla ut saken, som doktor Hellberg gjorde, och säga, att man späder ut en stor flod med en droppe av medicinen, och så kan man dricka hälsa ur denna flod, det är väl ändå överdrift i alla fall.

Jag skall icke uppehålla kammarens tid längre, ty jag förstår ju, att det icke är någon utsikt att få en utredning till stånd, men jag vill emellertid i likhet med den andra motionären yrka bifall till motionen, då jag tror det är av vikt, att man får klart för sig, om homöopatien verkligen är humbug eller icke.

Herr Westman: Herr talman, mina herrar! Efter den utredning, som doktor Hellberg nyss lämnat, kan det kanske anses överflödigt att yttra något vidare i denna fråga, men om jag begär uppmärksamhet en stund, så är det just därför, att den siste talaren anförde mot doktor Hellberg, att han var läkare och sålunda givetvis intog en fientlig ståndpunkt gentemot homöopatien. Tillåt då en, som icke är läkare, att säga några ord. Jag anser det så mycket mera påkallat, som jag är medlem i det utskott, som behandlat motionen. Då den förste talaren i denna fråga inlät sig på kritik av utskottets utlåtande, skall jag för min del ägna någon tid åt en kritik av motionärernas motion.

I motionen omnämna motionärerna, att förra året av Svenska homöopatiska samfundet begärdes en utredning i ungefär enahanda syfte som i den förevarande motionen, men att de medicinska myndigheterna bestämt avstyrkte en sådan utredning och Kungl. Maj:t på grund därav fann, att framställningen icke borde föranleda till någon åtgärd. Nu framkomma emellertid motionärerna med begäran om Riksdagens medverkan för att få en liknande utredning till stånd. Jag tror, att man då bör något granska giltigheten av de skäl, som motionärerna åberopa till stöd för, att en dylik utredning skulle äga rum.

Till en början påstå motionärerna, att de medicinska myndigheternas avvisande hållning i denna sak väckt förvåning. Ja, till och med större uppseende. För att utan vidare bestämning kunna sägas hava väckt större uppseende fordras väl, att de medicinska myndigheternas avvisande hållning utgjort föremål för kritik man och man emellan landet runt, och i vår tid, att denna kritik även något allmänt tagit sig uttryck i tidningspressen. För min del har jag

varken hört eller sett ett spår av denna kritik, och icke heller ha de personer, jag tillsport i denna sak, sett ett spår av någon sådan kritik. Jag tillåter mig därför bestrida, att de medicinska myndigheternas avvisande hållning väckt något större uppseende. Återstår förvåningen. Men även den har jag anledning betvivla förefinnes hos andra än i de homöopatiska kretsarna och naturligtvis också hos motionärerna, då de ju själva betyga sin förvåning. Anledningen till denna förvåning angiva motionärerna i tre punkter. För det första skulle den homöopatiska läkemetoden under de senaste åren ha vunnit en vidsträckt utbredning bland olika samhällsklasser och detta oftast bakom läkarnas rygg. Att ett läkemedel eller en behandlingsmetod vinner vidsträckt utbredning bakom läkarnas rygg, d. v. s. huvudsakligen begagnas av kvacksalvare, är väl icke något kriterium på att läkemedlet eller behandlingsmetoden är värd beaktande. Snarare tvärtom. Till och med den omständigheten, att metoden eller medlet användes av en eller annan läkare, verkar härvidlag icke något, om dessa läkare icke besitta den auktoritet på sitt område, att deras åsikt av kollegerna tillmätas den ringaste betydelse. Läkarvetenskapens representanter i vår tid äro sannerligen så uppmärksamma på och så ivriga att tillgodogöra sig varje nytt uppslag, varje nytt rön inom sitt område, att man minst av allt kan beskylla dem för att intaga en avvisande hållning mot nyheter, som kunna vara värda beaktande. Den homöopatiska läkemetoden innebär emellertid, som doktor Hellberg sagt, icke alls något nytt. För över hundra år sedan uppkom denna metod i Tyskland och omfattades då med stort intresse. Framstående lärare undervisade i homöopati vid högskolorna, och det fanns homöopatiska lasarett. Men metoden utdömdes fullständigt i Tyskland och användes icke där vidare. I Amerika är det ungefär liknande förhållande; den homöopatiska läkemetoden har gått alltmer och mer tillbaka såsom också doktor Hellberg påvisat. Att den här i landet på senare tiden fått en vidsträckt utbredning, anser jag bevisar egentligen ingenting. Då den, som motionärerna riktigt angiva, huvudsakligen användes av kvacksalvare, sammanhänger måhända utbredningen just med kvacksalveriets och humbugsmedicinens av bristfällig lagstiftning gynnade utveckling i vårt land. Men även om så icke vore förhållandet, så visar utbredningen bland allmänheten i och för sig ingenting. Den på sin höjd bekräftar det kända faktum, att utan något berättigande rörelser och läror, särskilt när de innehålla något mystiskt, kunna blossa upp och breda ut sig för att så småningom dö bort, till och med komma igen för att åter försvinna.

Motionärerna anföra vidare, att läkarnes ogillande eller fientliga hållning mot den homöopatiska läkemetoden till icke ringa del grundar sig därpå, men även befördrar det faktum, att metoden råkat i händerna på illegitima praktici, d. v. s. kvacksalvare. Men icke får man förvåna sig över eller klandra läkarne, om de intaga en fientlig hållning mot kvacksalvarnes behandlingsmetoder, och påstå, att denna

Ang. undervisning i den homöopatiska läkemetoden.
(Forts.)

Ang. undervisning i den homöopatiska läkemetoden.
(Forts.)

fientliga hållning befordrar kvaacksalveriet. Det kan väl icke begäras, att läkarne skola omhulda en metod, vars principer de till fullo känna, men utdöma. Deras plikt är naturligtvis tvärtom att med all kraft söka bekämpa och utrota, vad de funnit vara olämpligt och odugligt. Det finnes i vad motionärerna anfört intet, som bort mana de medicinska fakulteterna att tillstyrka en utredning i den av motionärerna åsyftade riktningen. Men däremot skulle en utredning om möjligheten att åstadkomma en så allmän kunskap som möjligt om de homöopatiska metodernas ringa värde måhända varit på sin plats. Kan man förebrå våra läkare något i denna sak, så skulle det vara, att de icke mera allmänt och energiskt uppträda mot det agitationsarbete, som bedrivs av homöopatiens representeranter.

Slutligen åberopa motionärerna, att man ofta själv på nära håll får se eller av trovärdiga personer höra omtalas förvånande kurer med de homöopatiska metoderna. Jag tror, att motionärerna här — med förlov — inlåtit sig på ett område, som de icke förstå. Ty det torde kräva särskilda förutsättningar, vilka icke finnas hos lek-män, för att i fråga om sjukdomars botande förstå sammanhanget mellan orsak och verkan. Det är icke någon konst att vare sig muntligen eller i braskande broschyrer för en olärd allmänhet utlägga, att man gjort den eller den underbara kuren med det eller det medlet, men att framlägga saken så, att den består provet inför de vetenskapligt skolades granskning, det är något helt annat.

I hög grad anmärkningsvärt och på samma gång synnerligen miss-tänkt är just, att de få läkare i vårt land, som syssla med homöopati, icke söka genom uppsatser i vetenskapliga tidskrifter eller genom vetenskapliga avhandlingar inverka på sina kolleger genom att framlägga resultatet av sin forskning, utan i stället huvudsakligen syssla med broschyrers och ströskrifters spridande bland allmänheten och i synnerhet bland riksdagsmännen.

Mig synes, att allt vad motionärerna anfört innebär mycken liten anledning till förvåning över de medicinska myndigheternas hållning. Något som däremot bort väcka deras förvåning och eftertanke är, hur det kan komma sig att icke en stor del av Sveriges läkarkår, vilken icke befinner sig i så synnerligt god ekonomisk ställning, tillgripit, åtminstone för syns skull, den homöopatiska läkemetoden, vilken visat sig inbringa sina utövare så lysande inkomster. Frestelsen härtill måste dock vara ganska stor. Förklaringen kan endast vara den, att hellre än de nedlåta sig att begagna metoder, som de funnit vila på falska och oriktiga grunder, så utöva de under blygsamma villkor metoder, som de prövat och funnit riktiga. Den svenska ärligheten sitter ännu ganska fast rotad.

Vartill skulle då den av motionärerna begärda utredningen syfta? Jo, till den av homöopaterna påyrkade undervisningen vid våra högskolor i homöopati. Men huru skulle en sådan undervisning kunna upprätthållas och varthän skulle den leda? Vi kunna givetvis icke

älägga våra medicinska lärare vid universiteten att undervisa i en viss riktning eller i någon viss lära, som de finna vara ohållbar. En särskild lärare skulle således anställas, som, oavsett om han ägde några förutsättningar i övrigt, framför allt skulle vara homöopat. Denne skulle då stå fullständigt isolerad och undervisa i en lära, som givetvis skulle gendrivas av hans kolleger i deras undervisning. Vem som skulle draga kortaste strået, är icke svårt att förutsäga, men givet är, att undervisningen skulle lida på sådana strider.

En utredning i den antydda riktningen synes mig sålunda fullständigt ändamålslös, och den föreslagna formen för densamma med anlåtande av lekmän som skiljedomare i vetenskapliga frågor synnerligen olämplig, och på grund härav, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Herr *Mörtsell* instämde häruti.

Herr Olofsson i Åvik: Herr talman! Jag skulle icke besvära kammaren med något yttrande vid denna sena timme, om icke herr Hellberg i sitt synnerligen opartiska anförande slutat med att det var genant för denna kammare, att en sådan motion väckts. Då jag varit bland de olyckliga, som underskrivit motionen, så anser jag mig också efter denna dom skyldig att yttra några ord.

Vad herr Westmans rätt långa anförande beträffar, så vill jag säga, att den som bevisar för mycket, bevisar faktiskt ingenting.

Den frågan har dock icke berörts i något anförande, efter vad jag tyckt mig märka, huruvida det är några, som använda sig av den homöopatiska läkemetoden här i landet. Jag tror för min del att det är hundratusentals svenska medborgare, som använda sig av denna läkemetod, och då torde det väl knappast vara genant att tala om den i denna kammare. Och jag vill bestämt påstå, att det är icke blott de obildade klasserna, som söka dessa homöopater, utan det är personer bland de mest och högst uppsatta och bildade här i landet, som göra detta i mycket vidsträckt grad. Jag är fullkomligt övertygad därom och känner till, att så är förhållandet.

För egen del har jag aldrig sökt någon homöopat, men jag har varit med långväga resande, som bett mig följa dem till en homöopat, hos vilken de varit patienter. Och jag har en annan uppfattning, det få herrarne ursäktas, än vad här uttalats från läkarhåll i synnerhet i detta avseende, och jag tror, att om den homöopatiska läkemetoden användes på ett rätt och förståndigt sätt, så har den ganska stort värde i många avseenden. Men den har blivit, som litet var vet, en ren affär. Man hör ju omtalas, hur vaktmästare och andra med dem likställda giva sig ut för homöopater och bli ansedda för sådana. Att sådant leder till de allra största missförhållanden är ju en alldeles given sak. Men under sådana förhållanden, vad vore naturligare, och jag tycker i synnerhet från läkarhåll naturligare, än att en undersökning och en opartisk utredning gjordes

Ang. undervisning i den homöopatiska läkemetoden.
(Forts.)

Ang. undervis-
ning i den
homöopatiska
läkemetoden.
(Forts.)

här. Då kunde man kanske, sedan denna opartiska undersökning blivit gjord, bibringa svenska folket den övertygelsen, ifall nu homöopatien icke har någon betydelse eller rent av är skadlig, att det helt och hållet skulle avhålla sig från homöopatien och icke offra penningar på den. Det ingår väl ändå i den undersökning, som begärts, att detta skulle bli följden, under förutsättning att det visar sig, att homöopatien är värdelös. Och en sådan undersökning, en sådan utredning i en fråga, där det gäller sjukdomar inom svenska folket, det ber jag att få säga till herr Hellberg, att den anser jag icke genant för denna kammare att tala om.

Herr Sterne: Herr talman, mina herrar! Som medlem av det utskott, som blivit klandrat från motionärernas sida, må det tillåtas mig att, med anledning av den siste ärade talarens anförande, säga några ord.

Den mening, som för mig varit avgörande vid behandlingen av denna fråga, är denna: skola över huvud taget statsmakterna ingripa på detta sätt, när det gäller stridande läror och meningar, så kan detta endast vara motiverat, därest det kan påvisas, att något ställer sig hindrande i vägen, när det gäller att gå den eller den linjen, eller när det gäller att utforska det bästa och nå sanningen. Här ha icke motionärerna kunnat påvisa, att någonting ställer sig hindrande i vägen för vem som helst att studera homöopatien, av hjärtans lust.

Men i stället envisas motionärerna och liktänkande och säga: här hava vi å ena sidan en läkemetod, den homöopatiska, och å andra sidan en annan läkemetod, den allopatiska. Och de båda läkemetoderna bekämpa varandra och homöopatien är underlägsen. Därför begäres nu statsmakternas bistånd, begäres, att de skola ställa sig bakom homöopatien och göra de stridande jämnställda. Detta är en problemställning, som är totalt felaktig. Ty då det gäller den fria forskningen, det har tydligen sagts ifrån även från läkarvetenskapligt håll, då känner man sig numera icke bunden av några dogmer och satsar, i motsats mot vad som ofta var fallet förr i tiden, vid den tid, när homöopatien kom upp.

Som utskottsmedlem tager jag icke särskilt hårt åt mig det klander, som här riktas mot utskottet av herr Bosson, som dock lovade att icke förfara allt för strängt med de tillfälliga utskottens ledamöter, vilka han syntes anse undermåliga, att bedöma denna fråga. Kanhända herr Bosson icke heller är så kunnig i hithörande saker? Men vad jag under alla förhållanden vill protestera emot, det är den av honom gjorda jämförelsen mellan läkarne och homöopatien å ena sidan och spritintressenterna och det lokala vetot å andra sidan.

Den siste talaren anmärkte på, att vi icke tagit någon hänsyn till de människor, som söka homöopater. Nej det ha vi icke gjort, ty då skulle vi kanske också en annan gång nödgas taga hänsyn till alla dem, som springa hos kloka gubbar och gummor och andra undergörare. Likaväl skulle man kunna begära undersökning om

den Boltzianska metoden att bota genom övertro, eller något annat, vad som helst. Någon skulle kunna finna på att vilja ha utredning exempelvis vad tungomålstalandet har för betydelse i vårt folks religiösa lif. Det vore lika rimligt.

Ang. undervisning i den homöopatiska läkemetoden.
(Forts.)

Nej, låt folk forska och leta efter sanningen, tills de tro, att de finna den, och då intet ställer sig i vägen och hindrar dem att finna sanningen, då är det tämligen omotiverat att söka statsmakternas hjälp. Och jag måste i det fallet understryka vad som anfördes av herr Hellberg. Jag finner det nämligen en smula genant, om den svenska Riksdagen skulle begära en undersökning och utredning om en sådan sak. Ty vad skall utredas? Skola vi utreda den flytande elektricitetens hälsobringande verkningar? Eller kanske sockergrynnens förhållande till sockerindustrien? Det senare är ju ett problem av aktuell natur. Men som dessa sockergryn importerats trots de höga tullsatserna på socker så har utredningen inte ens i detta fall något berättigande.

Med detta har jag endast velat säga, herr talman, att jag som medlem av utskottet mycket lugnt tager den kritik, som riktats mot utskottet från motionärernas sida, och jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Olofsson i Digernäs: Endast ett par ord med anledning av den näst föregående talarens anförande, herr Westmans. Jag vill säga, att detta hans anförande i denna sena timma var något opåkallat, men jag kan förstå, att det är svårt att återhålla sig från ett långt anförande, när det är skrivet på förhand.

Efter härmed slutad överläggning gav herr talmannen propositioner på 1:o bifall till utskottets hemställan samt 2:o avslag å berörda hemställan och bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl av herr Bosson, i anledning varav nu uppsattes, justerades och anslogs denna voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller andra tillfälliga utskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit den i ämnet väckta motionen.

Omröstningen utföll med 121 ja mot 33 nej, vid vilken utgång kammaren således bifallit utskottets hemställan.

§ 6.

*Ang. partihan-
deln med petro-
leum.*

Vid föredragning därefter av Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 3, i anledning av väckt motion, nr 221, om skrivelse till Kungl. Maj:t om utredning och förslag angående ordnande av partihandeln med petroleum, begärdes ordet av motionären

Herr Hamrin, som yttrade: Blott ett par ord!

Såsom herrarne behaga finna av det föreliggande utskottsbetänkandet, har jag här råkat komma bland den olyckliga kategori av motionärer, som emot sig ha ett enigt och obevekligt utskott. Det har ju varit synnerligen lätt för utskottet att yrka avslag å denna min motion, då utskottet kunnat, här som i så många andra fall, åberopa den alltmera här förekommande satsen, att ärendet redan är föremål för utredning. Det gläder mig emellertid, att utskottet anser den fråga, som jag här bringat på tal, vara synnerligen behjärtansvärd, och utskottet säger ju också, att det hoppas, att trustkommittén snart måtte komma med en framställning i ämnet, som måtte leda till positiva resultat. Utskottet påpekar, att den stora konsumtionsartikel, varom här är fråga, nämligen fotogen, nu handhaves på sådant sätt, att landet genom en trusts ingripande kan avstängas från möjligheten till varje tillförsel av denna vara. Detta utgör ju ett synnerligen tungt vägande skäl för vederbörande sakkunniga eller kommitterade att snarast möjligt återkomma till denna fråga och då verkligen framlägga det positiva resultat, som utskottet här talar om.

För min del måste jag dock säga, att det förvånar mig något, att utskottet i detta fall hänvisar till trustkommittén, då den, såvitt jag vet, icke har något sådant direktiv, som kan giva den anledning att föreslå vidtagandet av dylika positiva åtgärder på detta område. Då vi i detta avseende äro, såsom även utskottet säger, föremål för en synnerligen godtycklig beskattning från utländskt håll, synes det mig, såsom jag redan förut haft äran att säga, vara synnerligen önskvärdt och nödvändigt, att vi på ett sådant område som detta verkligen sättas i tillfälle att leva vårt eget liv.

För övrigt skulle jag, herr talman, vilja säga om hela trustväsendet och framför allt om dessa utländska trusters vad en engelsk statsman en gång sade med avseende å sprithantering, nämligen att bli vi icke herrar över trusterna, bli trusterna snart herrar över oss.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 7.

Härefter föredrogos vart efter annat konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 7, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående tillägg i visst syfte till de i förordningen om kommunalstyrelse på landet upptagna bestämmelser rörande upprättande av utgifts- och inkomstförslag; och

nr 8, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående tillägg i visst syfte till de i förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd upptagna bestämmelser rörande upprättande av utgifts- och inkomstförslag.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 8.

Därnäst i ordningen var å föredragningslistan uppfört Andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, nr 2, i anledning av väckt motion, nr 16, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder mot oordningar å järnvägsstationer och bantåg.

Ang. åtgärder till förebyggande av oordningar å de svenska järnvägarna av berusade personer.

I anslutning till en inom Andra kammaren utav herr *Lundgren* i Vendelsberg väckt, till kammarens tredje tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 16, hemställde utskottet, att Andra kammaren måtte för sin del besluta, att Riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhölle det Kungl. Maj:t täcktes vidtaga sådana åtgärder, som efter skedd utredning visade sig vara av nöden till förebyggande av de oordningar å de svenska järnvägarna, som föranleddes särskilt av berusade personer.

I avseende å utskottets motivering hade reservation avgivits av herr *Hage*.

Utskottets hemställan upplästes, varefter

Herr *Hage* yttrade: Herr talman! Då jag är reservant mot viss del av utskottets utlåtande, skall jag tillåta mig att här yttra några ord i den föreliggande frågan.

Först skulle jag då vilja ha sagt, att jag finner det synnerligen fördelaktigt, att motionären nu har bragt denna fråga inför Riksdagen just vid denna tidpunkt. Det är nämligen så, att det just nu föreligger ett förslag till ny trafikstadga, som alltså skulle gälla trafikordningen vid statens och de enskilda järnvägarna. Detta förslag, som är avgivet av kungl. järnvägsstyrelsen och järnvägsrådet tillsammans, ligger nu hos Kungl. Maj:t. Därigenom att nu motionären

Ang. åtgärder
till förebyggan-
de av oordnin-
gar å de sven-
ska järnvägar-
na av berusade
personer.
(Forts.)

ren dragit fram den här ordnings- och nykterhetsfrågan inför Riksdagen, blir Riksdagen i tillfälle att, innan frågan avgöres av Kungl. Maj:t, säga sitt ord i saken och angiva, huru hithörande paragrafer i trafikstadgan böra formuleras, de paragrafer nämligen, som gälla det här föreliggande spörsmålet, ordningen på våra järnvägar, huru man alltså skall åstadkomma ett motarbetande av de oordningar, som uppstå på grund av superi på våra stats- och enskilda järnvägar.

Man skulle då först kunna fråga: är det verkligen så, att det finns ett behov av, att något åtgöres för att få till stånd en ändring i detta avseende? Herrarne kunna se såväl av utskottets utlåtande som av det nu föreliggande förslaget till trafikstadga, att om den saken äro både järnvägsstyrelsen, järnvägsrådet och den stora allmänheten fullständigt ense. Frågan är endast den, *huru* man skall kunna åstadkomma en sådan förändrad ordning vid järnvägarna; det är egentligen där, som meningarna skilja sig. Järnvägsstyrelsen säger, att man når målet endast genom att man gör en liten omredigering av § 15 i trafikstadgan, och denna omredigering skulle endast gå ut på att få till stånd litet andra ordalag med avseende på konduktörs- och tågpersonalens rätt att avhysa personer från tåget. Järnvägsstyrelsen har sålunda föreslagit, att i stället för den nuvarande lydelsen, där det talas om att »synbarligen av starka drycker överlastade personer» få avhysas från järnvägarna, man skulle få en annan ordalydelse, nämligen den, att »synbarligen onyktra personer» skulle avhysas från järnvägarna.

Emellertid torde det vara mycket osäkert, om därmed verkligen åstadkommes något effektivt skydd i detta hänseende, och därför är utskottet fullt ense om, att det förslag, som järnvägsstyrelsen har framlagt i denna sak, icke är tillfyllestgörande. Utskottet har kommit till den uppfattningen, att man måste vidtaga längre gående åtgärder, om man skall få någon rättelse på detta område. Men utskottsmajoriteten har icke gått så långt, som jag tycker, att man här bör gå. Jag har för min del föreslagit en något längre gående utvidgning av utskottets motivering, än vad utskottsmajoriteten har kommit till. Här stå nämligen två yrkanden mot varandra. Det ena avser, att man skall få till stånd förbud att i järnvägsvagn *förtära* rusdrycker, under det att det andra förslaget, det av mig framställda, går ut på, att man icke blott skulle få till stånd förbud att i järnvägskupé *förtära* rusdrycker, utan dessutom förbud att *medföra* rusdrycker i järnvägskupé. Jag för min del anser mig ha synnerligen goda skäl att åberopa för *den* ståndpunkten.

För det första skulle jag då vilja erinra, att här gäller det icke att få bort alla möjligheter att *transportera* sprit på järnvägarna, utan om en sådan här bestämmelse kommer till stånd, enligt vilken man icke får *medtaga* spritdrycker i järnvägskupé, skulle det i alla fall vara medgivet för dem, som så önska, att transportera spritdrycker på vanligt sätt genom att polettera dem såsom resgods eller låta dem gå som gods enligt vanligt taxa. För övrigt skulle jag

vilja säga, att det kan väl knappast finnas några skäl, varför man skulle särskilt hålla på, att man skulle ha rätt att ta med sprit i kupén, då man i alla fall icke får dricka denna sprit. Men utom dessa två skäl, skulle jag därtill vilja göra gällande, att om man får till stånd ett förbud att *medtaga* sprit i kupén, kommer detta enligt mitt förmenande att leda till, att det blir större möjlighet och större effektivitet vid övervakandet av, att spritdrycker icke *förtäras* uti kupéerna.

Ang. åtgärder till förebyggande av oordningar å de svenska järnvägarna av berusade personer.
(Forts.)

Nu har ju utskottet, såsom jag redan förut sagt, uttalat sig för att förbudet endast skulle gå ut på, att man icke finge *förtära* sprit i kupéerna. Man har sagt, att i sådana fall, då det visas tredska mot konduktörs uppmaning i detta avseende, då och först då skulle det tillkomma konduktör och tågpersonal i allmänhet att taga ifrån vederbörande resande medhaft spritförråd. Jag föreställer mig för min del, såsom jag ser saken, att innan konduktören kan vidtaga en så kraftig åtgärd, har personen i fråga hunnit bli ganska berusad och jag finner därför den andra vägen mera tilltalande och mera lämplig. Jag tänker mig då, att en resande ser en av sina medpassagerare taga fram sprit och anmäler detta för konduktören, eller också, att konduktören själv ser det, då skulle konduktören, enligt mitt förslag, ha rätt att ögonblickligen ta spritflaskan ifrån den resande. Enligt utskottets förslag blir det icke möjligt att fråntaga honom spriten förr, än personen blivit så berusad, att han kanske åstadkommer obehag av många slag för de medresande.

Den uppfattning, som jag här gjort mig till tolk för, delas av en hel mängd personer och institutioner, som yttrat sig i frågan. Bland annat har en förening, som jag skulle vilja säga består av fackmän speciellt på detta område, uttalat sig i saken på samma sätt, som jag här gör, nämligen Sveriges konduktörs- och packmästareförening, som uttalat sig för, att förbudet bör gå ut på förbud icke blott att *förtära* sprit, utan även att *medföra* sprit i kupéerna. Under utarbetandet av den nya trafikstadgan ingick en förening, bestående av järnvägsmän, nämligen järnvägsmännens helnykterhetsförbund, till Kungl. Maj:t med en framställning i denna fråga, där den endast gjorde gällande, att förbudet skulle gå ut på ett förbud att *förtära* spritdrycker. Sedan denna framställning blivit gjord, framkom just från nämnda konduktörs- och packmästareförening en framställning till Kungl. Maj:t, i vilken göres gällande, att förbudet borde omfatta bägge dessa två saker, som jag här omnämnt. Jag kan för min del icke utläsa detta yttrande av konduktörs- och packmästareföreningen på annat sätt, än att denna förening, med den kändedom, som just den organisationens medlemmar alldeles givet ha på detta område, velat säga, att om man skall nå någon effektivitet i fråga om eftersynen av ett dylikt förbud, måste man komplettera förbudet med ett förbud att även *medtaga* sprit i järnvägskupén.

Nu förstår jag mycket väl — och jag har för övrigt redan hört sådant uti utskottet — att det göres vissa invändningar mot denna

Ang. åtgärder till förebyggande av oordningar å de svenska järnvägarna av berusade personer.
(Forts.)

ståndpunkt. Man säger sålunda bland annat, att en dylik anordning skulle leda till en fullständig inkquisition; man skulle gå omkring och titta överallt i kappsäckarna hos de olika passagerarne och leta fram spritflaskor. Jag skall i detta avseende be att få hänvisa till det uttalande, som göres just av konduktörs- och packmästareföreningen. Beträffande frågan om, huru förbudet skulle upprätthållas, yttrar nämligen föreningen i fråga: »Vi känna oss förvissade, att den åkande trafikpersonalen skall förstå att icke genom en till ytterlighet driven pedantisk tillämpning av förbudet giva anledning till obehörigt ingripande», d. v. s. förbudet skulle icke bliva sådant, att det ovillkorligen skulle tvinga tågpersonalen att ständigt gå och söka i de resandes kappsäckar, utan förbudet skulle givetvis bliva sådant, att det gäve tågpersonalen rättighet att vid sådana tillfällen, då det finnes anledning att ingripa, göra en undersökning för att få reda på, om ett spritlager möjligen medtagits in i kupén och, genom att taga hand om detta spritlager, om ett sådant finnes, förhindra drickandet av sprit i kupén.

Nu har man velat göra gällande, att ett så långt gående ingripande som det av mig nu föreslagna skulle innebära en alldeles ny princip, som aldrig tillämpats vid statsbanorna eller vid våra trafikerande järnvägar i allmänhet. Jag ber då att få säga, att det förhåller sig verkligen icke på det sättet. Det förhåller sig nämligen redan nu så, att enligt vissa paragrafer i den nu föreslagna nya trafikstadgan, vilken för närvarande ligger hos Kungl. Maj:t för prövning, skall det finnas möjligheter för tågpersonalen att taga om hand varor, som icke få medföras, och det skall vidare finnas möjlighet för denna tågpersonal att undersöka, om ett överskridande av förbudet äger rum. I den nya trafikstadgan finnes nämligen med avseende å krut, laddade skjutvapen, frätande syror och illaluktande ämnen stadgat förbud att medföra sådana varor i kupén, liksom även såsom resgods. Enligt det föreliggande förslaget till ny trafikstadga har järnvägsstyrelsen dessutom föreslagit, att, för att kunna utöva tillsyn över efterlevnaden av denna bestämmelse, äger järnvägspersonalen rätt att undersöka av resande i personvagn medförda saker och ting. Det är alltså icke här fråga om något nytt, då redan nu detta sätt praktiseras, och då föreställer jag mig, att man mycket väl kan även på det område, varom här är fråga, gå så långt, att man beslutar förbud för *medtagande* av spritdrycker i kupén.

Jag vill dessutom säga, att när jag nu yrkar på ett sådant förbud, är jag i synnerligen gott sällskap. Jag kan sålunda nämna, att denna kammars vice talman såsom medlem av järnvägsrådet tillstyrkt en dylik åtgärd och att även greve James Hamilton, likaledes medlem av järnvägsrådet, förordat densamma, och slutligen har också motionären herr Lundgren talat för ett dylikt förbuds åstadkommande.

Jag har ingenting vidare att i denna sak tillägga, annat än att jag vill yrka på, att utskottets motivering i denna punkt blir för-

ändrad, därför att jag finner, att skall man kunna åstadkomma någon effektivitet på detta område, måste det förslag, som utskottet har framlagt, kompletteras med en bestämmelse av den art, som jag här föreslagit.

Ang. åtgärder till förebyggande av oordningarna på de svenska järnvägarna av berusade personer.
(Forts.)

Jag skall alltså be att få hemställa om bifall till utskottets kläm, men med ogillande av den del utav motiveringen, där det uttalas, att man bör inskränka sig till ett förbud att *förtära* medförda rusdrycker å järnväg.

I detta anförande instämde herrar *Wedin, Helger, Igel* och *Sjöberg*.

Härpå anförde:

Herr Lemke: Herr talman, mina herrar! Jag tillåter mig påstå, att den fråga, som här är före, är mycket svårlöst, åtminstone i det omfång, som motionären vill se den löst, och det förhållandet, att så är, finner jag bero på två saker. För det första är det så, att skall man gå på de vägar och så långt, som motionären önskar, kommer man att gripa in på den personliga friheten, och för det andra skulle förslaget förverkligande medföra svåra påföljder dels för dem, som skola beivra förseelserna, och dels för delinkventerna själva.

Till att börja med vill jag be att få fastslå den satsen, att det aldrig kan vara möjligt eller tänkbart, att man skall lagstifta eller reglementera enbart för tredje klassens passagerare, utan skall man hava lagstiftning och reglementering, måste detta ske för alla passagerarne på tåget. Denna synpunkt skall jag be herrarna hålla klart för sig, ty en motsatt tanke har framkommit i motionen.

Om man närmare granskar, vad det här är fråga om, finner man, att det egentligen är två saker, dels förbud för *medförande* av sprithaltiga drycker och dels förbud för *förtärande* av dessa drycker. Då skulle jag först vilja ställa den frågan till motionären: huru skall man kunna effektuera ett förbud mot medförande av sådana drycker? Är det verkligen meningen, att konduktörerna på tågen skola gå och visitera passagerarnes handgepäck och fickor för att se, vad de ha i dem? Det kan icke vara möjligt, att något sådant får sättas i verket, ty det skulle vara alldeles för absurt att så ingripa på den personliga friheten.

Vad däremot beträffar en bestämmelse i den vägen, att det skulle bliva förbud mot att förtära vad man har med sig, så går utskottet på den linjen. Jag skall emellertid med ett litet exempel visa, hur svårt även detta skulle vara. Såsom herrarne känna till, finnes en del svaga personer, särskilt bland det kvinnliga könet, som på långa järnvägsresor få s. k. åksjuka. Det är en sjukdom, som står ganska nära sjösjukan. Sådana personer — det finnes även män som lida därav, ehuru det är mera sällsynt — kunna hava med sig på resor en liten flaska vin, varav de taga en klunk för att hålla

*Ang. åtgärder
till förebyggan-
de av oordnin-
gar å de sven-
ska järnvägar-
na av berusade
personer.
(Forts.)*

nervsystemet uppe, och undgå därigenom det synnerligen stora obehag, som denna med sjösjukan närbesläktade åksjuka medför. Skall man nu genom förbud att medföra ett fluidum, som kan för tillfället uppehålla krafterna under resan, alldeles omöjliggöra för dessa människor att företaga en längre resa utan illamående? Jag tycker för min del, att det skulle vara bra hårt.

Nu skola vi också komma ihåg, att redan det nuvarande trafikreglementet innehåller en bestämmelse, att det icke allenast är tillåtet utan en skyldighet för tågpersonalen att avvisa folk, som bär sig illa åt, och särskilt berusade personer. I det förslag till ny trafikstadga, som vilar hos Kungl. Maj:t i avvaktan på fastställelse, är denna bestämmelse ytterligare skärpt, så att i stället för att det nu står att personalen skall avvisa »synbarligen av starka drycker överlastade personer», är detta skärpt till att gälla sådana, som äro »synbarligen onyktra». Detta kommer naturligtvis i sin mån att verka till förekommande av sådana förseelser på tåget, ty detta begrepp innehåller ju en sådan skärpa, att konduktören blir i tillfälle att ingripa i många flera fall än förut.

Emellertid är detta enligt mitt förmenande icke heller nog, men vad jag skulle önska utöver detta, och vad som skulle verka synnerligen fördelaktigt, vore en sak, som berörts i utskottets motive-ring, nämligen att vissa järnvägstjänstemän bleve begåvade med polismans befogenhet. Dessa tjänstemän skulle vara tågbefälhavarne eller konduktörerna på tågen och stationsinspektörerna på stationerna. Det är nog så, att svårigheten för konduktörerna att ingripa, vilken medför, att de ogärna vilja göra det och ställa till uppträden genom att avvisa folk från tågen, har sin förklaring i att många onyktra passagerare göra motstånd. Det blir obehagliga uppträden, man får ibland tillkalla rent utomstående handkraft för att få vederbörande av tåget, och när detta skett, är det ingen, som tager hand om dem, som blivit avvisade. Hade nu tågbefälhavare och stationsinspektörer polismans befogenhet, och den resande allmänheten, som brukar berusa sig på tågen, visste av detta, skulle det ingiva större respekt, och man skulle akta sig för sådana förseelser under resan, och när dessa resande komme ut på stationen, mötte de inspektören, som också hade polisbefogenhet. Då finge stationsinspektören taga hand om en sådan berusad person och icke blott, såsom nu vanligen är fallet, vråka undan honom utanför stationens stängsel och där lämna honom åt sitt öde. En sådan framställning är gjord av järnvägsstyrelsen till alla Konungens befallningshavande genom vederbörande distriktsförvaltningar, men en del av Konungens befallningshavande hava ställt sig litet avvisande av olika skäl. Det är dock att hoppas, att så småningom insikten om nödvändigheten av ett sådant arrangemang skall tränga sig fram och jag väntar mig mycket därav.

I motionen har anförts, att norska stortinget har beslutat något i den riktning, som motionären vill. Detta beslut fattades med den ringa röstövertikten av två röster, och jag kan icke undra på att

pluraliteten blev så liten, ty beslutet är nästan orimligt. Det innefattar, att man icke i norska järnvägs kupéer får förtära spritdrycker av mer än $2\frac{1}{4}$ procents alkoholhalt. Huru skall detta kontrolleras? Skall konduktören hava något kemiskt laboratorium i sin kupé för att se efter, vad dessa drycker innehålla, i synnerhet som det icke är hela procent utan till och med på bråkdelen $2\frac{1}{4}$ procent, som stadgas såsom maximum? Det har också befunnits, att norska regeringen trots detta beslut av stortinget icke vidtagit några åtgärder i beslutets riktning, och det förlåter jag regeringen. Jag kan förstå, att den icke kan göra det.

Ang. åtgärder till förebyggande av oordningar å de svenska järnvägar av berusade personer.
(Forts.)

Jag måste också säga, att motionärens erfarenheter av sina järnvägsresor förefalla mig vara synnerligen dystra. Jag kanske icke är för djärv, om jag påstår, att jag reser minst lika mycket på järnvägarna som motionären, och mina resor hava dessutom ett annat syftemål än hans. De äro för det mesta inspektionsresor. Men jag får bekänna, att så dystra erfarenheter som motionären har jag icke. Jag tycker, att det är sällan jag ser några oordningar, sådana som motionären utmålar, fastän jag även besöker tredje klassens kupéer på mina inspektionsresor. Att motionären svartmålar, ber jag herrarne vara övertygade om, och likaså därom, att jag härvidlag icke överdriver. Till bevis härpå vill jag be herrarne titta på, vad som anföres på sidan 2 i utskottets betänkande, där motionen är intagen in extenso. Vad säges om sådana punkter som dessa: Berusade förekomma i sådan myckenhet, att det hart när är omöjligt för den nyktre, fridsamme och ordningsälskande att fortsätta färden. — — Man är — — totalt prisgiven åt en den mest brutala och godtyckliga behandling från rusiga medresande, — — — — ingen är ännu säker om att få resa oantastad eller ofredad på de svenska järnvägarna.»

Jag tycker för min del, att det minsta man kan säga är, att dessa omdömen äro för skarpa. Jag skulle nästan vilja säga, att de äro en förolämpning mot vårt svenska folk, detta folk, som dock, vad man än må säga, under de senare decennierna framgått på den tilltalande nykterhetens väg, och det på en grundval, som enligt mitt förmenande är den enda bestående, nämligen på övertygelsens grund. Jag har icke så alldeles kort erfarenhet såsom ingenjör och arbetsledare bakom mig, och jag kan försäkra herrarne, att när jag gör jämförelser mellan arbetare och folk vid järnvägar, byggen och andra verksamhetsområden här i landet nu och för 25 å 30 år sedan, finner jag, att det är en alldeles oerhörd skillnad. Då tycker jag, att det är litet hårt att fälla sådana omdömen om detta folk, som motionären här gjort.

Jag får också säga, att man talar så mycket om vår kulturs framåtskridande på alla områden. Det vill jag gärna vara med om, men detta tal stämmer bra illa tillsammans med att man i alla möjliga förhållanden vill i detalj så lagstifta för individen, att han icke får något självförtroende utan oupphörligt måste tänka, att här

A. g. åtgärder till förebyggande av oordningarna å de svenska järnvägarna av berusade personer.
(Forts.)

och här och där finnes ett reglemente, som säger, vad jag får göra och icke får göra, och detta är väl icke uppfostrande; det kan väl icke bevisa något kulturellt framåtskridande, om dylik personlig detaljlagstiftning verkligen skall anses nödig. För min del är jag nykterhetsvän, icke absolutist, men jag gör anspråk på att vara nykterhetsvän, och jag gläder mig uppriktigt åt, att nykterheten går framåt, men jag tror icke, att de vägar, som motionären slagit in på och även utskottet, ehuru med vissa modifikationer, då det gäller järnvägstrafiken, äro de riktiga.

Under sådana förhållanden kan jag för min del icke yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Berg i Munkfors: Herr talman, mina herrar! Herr Lemke hemställde, huruvida det var lämpligt att söka lagstifta för endast en del av de resande på järnvägarna, nämligen tredje klassens passagerare, men det dröjde inte länge, förr än han själv bragte på tal, hurusom det var lämpligt att bibehålla rätten att medföra vin och dylikt. Sådana varor lära väl icke användas så mycket i tredje klass, utan mest i första och andra klass, men i tredje klass har man däremot andra spritvaror. Herr Lemke kan icke förneka, att det finns en massa fall, då det varit svårigheter och tråkigheter vid järnvägsresor, så att det nog är fullt fog för den framställning, som motionären gjort och utskottet gått med på.

Det är visserligen vackert att säga något sådant om det svenska folket, såsom herr Lemke nyss gjorde, nämligen att svenskarne i huvudsak äro hyggliga och duktiga, men å andra sidan lärer väl detta icke vara något skäl för att man icke bör ingripa, när det ännu finnes kvar åtskilliga olägenheter. På järnvägsresor får man se råheten famträda i detta avseende. Det är icke länge sedan jag for förbi Karlstad. På tåget i Karlstad stego åtskilliga unga människor, som voro alldeles förfärligt druckna. I kupén satt en äldre herre och åtskilliga andra tysta och stillsamma resande. Det dröjde icke länge, förrän de nyinkomna började utfara i otidigheter mot den äldre herrn på ett sådant sätt, att jag kände mig föranlåten att ingripa och säga: »Unga män, ni ha ingen rätt att göra så, utan måste låta denne herre resa i fred; han har betalat sin biljett lika väl som ni.»

Men jag blev då själv överöst med en sådan massa ovet, att jag kände det mycket djupt och tyckte, att det var synnerligen tråkigt, att det skall finnas folk, som låta råheten framträda på ett sådant sätt. Och sådant kan inträffa var som helst. Man ser det visserligen icke i första klassens kupéer så mycket, ty man kan icke förneka, att dessa passagerare, som oftast ha litet mera bildning, i allmänhet uppföra sig hyggligt, åtminstone i järnvägskupéerna. Det gives dock fall även från den klassen, som icke äro vackra. Jag tror, att det vore klokt att i detta fall söka komma till ett något bättre tillstånd än det nuvarande, och detta skulle väl i alla fall

icke på något sätt kunna bli till hinders för de hyggliga medborgarna. Det är alldeles naturligt, att man ser till, att de personer, som åstadkomma sådan oreda och sådana obehag, hållas efter, ty då vi leva i ett lagbundet samhälle, så måste vi alla underkasta oss sådana lagar, som hålla dem i styr, vilka icke av sig själva och sin egen natur visa sig såsom hyggliga människor. Min mening är sålunda, att denna motion är mycket befogad, och jag skall för övrigt be att få instämma i herr Hages förslag till förändring av motiveringen.

Det är också en annan sak, som jag på samma gång skulle vilja bringa en smula på tal, då det gäller att sätta i gång en utredning för åstadkommande av förbättring i detta avseende. Och det är den omständigheten, som även herr Lemke vidrörde, när han talade om sådana personer, som avvisats från tågen, därför att de äro berusade. Det råder mycket stor olägenhet i detta avseende för närvarande, och en mängd olyckor uppkomma därigenom, att det icke finnes någon, som kan taga vara på dessa människor. I många fall inträffar det, att dessa gå ut efter järnvägslinjen och bli liggande samt överkörda och på så sätt omkomma. Jag skulle önska, att man gjorde allt vad göras kunde för att åstadkomma förbättrade förhållanden i detta avseende, icke endast så, att man förser vissa järnvägstjänstemän med polismans befogenhet, utan även att man i övrigt söker ordna det så på järnvägsstationerna, att man kan taga vara på en rusig person, tills man kan föra honom åter till hans hemvist. Det gäller här människoliv, mina herrar.

Det var endast detta jag särskilt ville påpeka. Jag hoppas, att vi allmänt här i kammaren vilja gå med på herr Lundgrens motion, och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan med den förändring i motiveringen, som herr Hage föreslagit.

Herr von Sneidern: Herr talman! Jag vill först med några ord vända mig mot den ärade reservanten, som inledde denna debatt. Han önskade, att vi skulle ändra motiveringen så, att vi även skulle taga upp kravet på förbud mot *medförande* av spritdrycker i järnvägskupéerna. Just av det skäl, som han anförde, nämligen önskvärdheten av ett snabbt ingripande till förbättringar i motionens syfte skulle jag däremot på det bestämdaste vilja avråda från en dylik förändring.

Den ärade reservanten omnämnde, att det för närvarande hos Kungl. Maj:t ligger ett förslag till ny trafikstadga, som man har anledning antaga inom årets slut kommer att bli stadfäst. Jag tror mig veta, att detta stadfästade kommer att dröja någon tid på grund av vissa civilrättsliga bestämmelser och vissa internationella förhållanden, som först måste utredas. Om nu därför Riksdagen kommer med ett förslag i denna fråga, som inskränker sig till att omfatta förbud mot *förtäring* av spritdrycker, så är jag övertygad om, att detta skall hinna influera på den slutliga redigeringen av

Ang. åtgärder till förebyggande av oordningar å de svenska järnvägarna av berusade personer.
(Forts.)

Ang. åtgärder till förebyggande af ordningarna på järnvägarna av berusade personer.
Forts.)

den nya trafikstadgan. Men tro herrarne, att förhållandet blir det samma, om vi också medtaga förbud att *medföra* rusdrycker? Skulle vi icke därigenom komma in på den större frågan, nämligen angående transport i allmänhet av rusdrycker, och skulle vi icke då också nödgas taga i betraktande, huruvida icke detta förbud skulle utsträckas även till annan slags transport än den nu ifrågavarande, t. ex. såsom resgoods o. s. v. Vi skulle härigenom komma in på samma sak, som vi förra onsdagen debatterade här i kammaren.

Vi ha inom utskottets majoritet betraktat denna fråga icke såsom en nykterhetsfråga, för att icke ytterligare krångla till densamma, utan tagit den såsom en ordningsfråga för järnvägarna, och från den synpunkten anse vi, att den lättast löses genom att förbudet inskränkes till att omfatta endast *förtäring* av spritdrycker, såsom vi föreslagit, och att härmed icke böra sammankopplas några större frågor, som det tarvar sitt särskilda arbete att föra fram.

Herr Hage anförde såsom stöd för sitt förslag, att konduktörs- och packmästareföreningen har upptagit ett vidsträcktare yrkande. Jag tror emellertid, att herr Hage något har felläst föreningens framställning. Visserligen förekommer i dennas kläm även ordet »*medförande*», men i hela motiveringen ser man icke någon som helst skiljaktighet mellan föreningens framställning och den, som helykterhetsförbundet har intagit. Och detta förbud å sin sida yrkar endast förbud för *förtäring* av rusdrycker. Redan i början av sin skrivelse till Kungl. Maj:t instämmer konduktörs- och packmästareföreningen helt och hållet med järnvägsmännens helykterhetsförbund, och då föreningen sedan i klämman förklarar, att den kommit med sin skrivelse i syfte att förekomma »*medförande* och *förtärande* av berusande drycker», så har jag anledning att antaga, att detta beror endast på en bristande noggrannhet i formuleringen.

Det skäl, som herr Hage vidare framförde, nämligen att det skulle bli svårt att upprätthålla ett *förtäring*sförbud, om man icke utsträckte förbudet även till *medförande* av dessa drycker, tror jag icke håller streck, ty i denna framställning från tågmästare och konduktörer, vilka ju närmast skulle ha hand om förbudets upprätthållande, uttalas det icke något som helst tvivel angående möjligheten av förbudets upprätthållande just i den utsträckning, som vi inom utskottet tänkt oss.

Herr Lemke har i sitt anförande slagit in på en annan bog och ansett, att det är bra, som det är, och att man kan nöja sig med de bestämmelser, som finnas i den nuvarande trafikstadgan med den lilla skärpning — egentligen en förklaring — som den nya stadgan i det berörda avseendet skall innehålla. Särskilt fruktade herr Lemke, att ett sådant förbud som detta skulle utgöra ett alltför starkt ingrepp i den personliga friheten, som han för sin del icke ville vara med om. Jag tror emellertid, att vi icke böra skruva upp denna fråga för mycket. Det är verkligen enligt mitt förmenande en mycket hlygsam begäran av dem, som äro vänner av ordning på järnvägarna,

att även de personer, som icke missbruka spriten, dock skola avstå från densamma under den lilla tid, då de vistas på tågen. Och jag vill verkligen hoppas, att icke någon för den skull skall behöva antaga någon martyrimin.

Det andra skälet, som herr Lemke framförde, var, att det skulle vara svårt för den personal, som skulle ingripa i detta fall, att upprätthålla förbudet. Ja, men det är just denna personal, som framställt begäran om införande av ett sådant förbud, omfattande — såsom jag läser handlingarna — *förtäring* av spritdrycker i järnvägs-kupéerna.

Herr Lemke ansåg vidare, att man utmålade förhållandena vid våra järnvägar alldeles för mörkt. Ja, det kan ju hända, att motionären delvis tagit till litet väl starka ord på några ställen, men jag undrar, om icke det stora flertalet passagerare, som få nöja sig med en kanske enklare klass, än den herr Lemke använder på sina inspektionsresor, många gånger ha varit utsatta för obehag av detta slag och i hög grad plågats av vad man får se och höra.

Det är ett intresse, som jag hoppas delas av alla, att på ett klokt och praktiskt sätt ingripa, där man ser roten till det onda, och ingripa på ett sådant sätt, som helt visst, såsom jag hoppas, skall uträtta mycket gott.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr *Modig* instämde häruti.

Herr Lundgren i Vendelsberg: Herr talman, mina herrar! Jag ber först att få uttala min tillfredsställelse över att denna fråga blivit betraktad såsom en ordningsfråga och icke såsom en nykterhetsfråga, i vilket senare fall den troligen helt enkelt hade blivit hänvisad till den stora nykterhetskommittén. Likaså ber jag att få uttala mitt tack till utskottet för den grundliga och välvilliga behandling, som kommit min motion till del.

Med anledning av herr Lenkes citat ur min motion, vilka citat likväl lösruckts från sitt sammanhang med mina i samma motion lämnade medgivanden, som i någon mån begränsa de starka uttrycken, ber jag få säga, att jag icke vill neka till, att, då jag nedskrev denna motion, den tanken och förhoppningen kom över mig, att det kanhända icke överallt i vårt land vore så illa ställt i det hänseende, som motionen äsyftar, som många av mina meningsfränders och min egen erfarenhet ger vid handen. Men sedan motionen blivit framlagd i Riksdagen, har jag från landets skilda delar fått mottaga ett flertal skrivelser från såväl enskilda personer som större och mindre föreningar, vilka alla icke endast uttala sin tillfredsställelse över att denna fråga kommit fram i riksdagen, utan dessutom intyga att förhållandena litet varstädes i vårt land äro just sådana, som jag i motionen anförde. Jag skall be att vid tillfälle få ställa dessa skrivelser till herr Lenkes förfogande. Jag är

Ang. åtgärder till förebyggande av oordningar å de svenska järnvägarna af berusade personer.
(Forts.)

Ang. åtgärder till förebyggnad av oordningar å de svenska järnvägarna av berusade personer.
(Forts.)

också förvissad om, att skulle alla i denna kammare, som gjort samma erfarenheter som jag i detta avseende, stå upp och vittna härom, så skulle vi helt säkert ej få slut på denna debatt i natt. Jag är däremot gärna villig instämma med herr Lemke därtutinnan, att denna fråga visst icke är någon lätt fråga att nöjaktigt ordna, och jag har därför icke heller i motionens slutyrkande tilltrött mig att lämna någon bestämd anvisning på en fullt lämplig lösning av densamma. Däremot har jag tagit mig friheten att i motiveringen ge vissa antydningar härom, och jag har även från järnvägsmannahåll fått mottaga erkännande för en och annan av dessa, såsom i fråga om förslaget att vissa järnvägstjänstemän, både sådana som resa med tågen och sådana, som tjänstgöra vid stationerna, i större utsträckning än nu är fallet borde förses med polismans makt och myndighet. Jag förmodar också, att ingen har något att invända mot förslaget att ordningsregler, upptagande även ett meddelande om risken för brott mot de föreslagna bestämmelserna, sättas upp såväl i järnvägsvagnarna som å stationerna.

Bland de skrivelser, som jag nyss nämnde, att jag fått mottaga, är även en från en dansk turist. Denne säger bland annat, att ett sådant rövarliv, som man får se på de svenska järnvägarna, kan man näppeligen bli vittne till i något annat land. Mitt syfte med denna motion har varit att söka åstadkomma någon förbättring i detta avseende, och det skulle väl vara ett stort fattigdomsbevis, om icke Riksdagen, regeringen och järnvägsstyrelsen med god vilja skulle kunna åstadkomma en förbättring i här berörda hänseende, åtminstone till den grad, att de påpekade missförhållandena icke måtte framstå rent av såsom en skamfläck för land och folk.

Jag vill icke upptaga tiden med att nu ytterligare anföra exempel ur verkligheten, men jag ber att få försäkra den ärade talare, som tyckte, att jag i denna fråga svartmålade alltför mycket, att jag rest med järnvägståg, som synbarligen medhaft flera av rusdrycker överlastade passagerare än nyktra, och jag tänker, att flera här i kammaren kunna intyga detsamma.

Jag vill icke heller upptaga tiden genom att giva mig in i en vidlyftig diskussion om detaljerna i föreliggande förslag; dem får Kungl. Maj:t avgöra. Slutklämmen i detsamma åsyftar endast, att denna fråga för slutgiltig lösning skall komma under vederbörandes behandling, och jag ber därför, herr talman att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Med herr Lundgren i Vendelsberg förenade sig herrar *Pettersson* i Södertelje och *Hagberg*.

Herr Räf: Herr talman, mina herrar! För dem av herrarna, som suttit i Riksdagen några år, är det bekant, att jag väckt motion i denna fråga två, om icke tre gånger. Jag må säga, att första gången var det icke utan, att själva nykterhetsvännerna ryckte en liten smula

på axlarna och tyckte, att motionen var skäligen mindervärdig minst sagt, och det är därför, som jag gläder mig så mycket mera åt att herr Lundgren nu väckt motion i frågan.

Det är emellertid så, att den framställning jag gjort icke precis sammanfaller med denna framställning. Jag gjorde framställning om att man skulle hindra rusiga personer att komma med på tågen och att, om så olyckligt vore, att de kommit med, bereda dem plats i en finka eller något dylikt, så att de kunde få följa med tåget till bestämmelseorten. Och det är kanske däremot man vänt sig förnämligast. Emellertid anser jag det ovärdigt svenska staten att först sälja biljett till en dylik kund på sina järnvägar för att kanske sedan kasta av honom, för att måhända frysa sig fördärvad eller köras sönder, vilket verkligen har hänt på flera ställen, eller också kanske kastas av i ett samhälle för att därefter i samma samhälle tillstålla de värsta orgier under nattens lopp. Jag är viss om att jag icke är ensam om denna min erfarenhet, utan att många, som bo i stations samhällen, dela denna erfarenhet.

Emellertid synes något sådant icke passa för vissa nykterhetsvänner — jag bör kanske i detta fall sätta citationstecken om ordet nykterhetsvänner. Det synes icke passa dem, vilka framställningar man än må göra i detta hänseende, men det måste vi väl vara övertygade om, att det är nödvändigt att på ett eller annat sätt göra våra järnvägar rimliga i detta avseende, ty de äro orimliga i många fall. Jag har rest icke så litet på utländska järnvägar, i Frankrike, Tyskland och England, och jag kan försäkra, att maken till rövarliv, det säger jag med dansken, som man får bevittna i Sverige, det har jag aldrig sett. Jag kunde fylla ut om så vore hela denna halvtimme med exempel för att visa detta, men jag skall bara giva tre exempel och då taga sådana, som röra själva järnvägsfolket.

Jag reste en gång upp till riksdagen från Nässjö, då det var tre passagerare förut i kupén. Jag talar nu icke om tredje klass, utan om andra klass och till och med andra klass sovvagn. Jag kom, som sagt, in i en andra klass sovvagn, och där voro utom mig tre passagerare i kupén. Jag lade mig på en översoffa, och de sutto omkring bordet vid fönstret, som vi alla veta finnes. Ack, vilket stimm och liv fick jag inte bevittna, och en av dessa personer var en järnvägsman. Det var det värsta busliv jag sett, åtminstone i en andra klass. Då jag kommit ett stycke på väg, anmälde jag förhållandet till konduktören, och jag tyckte, att han utan sådan anmälan borde ha hört det. Han sade: vad skall jag göra? och jag förstod att det var svårt för konduktören att uträtta något, utan jag kröp upp igen på britsen och fortsatte med vakandet till Stockholm. Jag hade hängt upp min ytterrock vid dörren, och den hade de arma kräken — jag vill icke begagna det uttryck som jag borde begagna — förorenat, och jag måste anmäla det för vederbörande. Jag gick in på järnvägsstationen. Jag vill icke säga, vilken klass

Ang. åtgärder till förebyggande av oordningar å de svenska järnvägarna av berusade personer.
(Forts.)

Ang. åtgärder till jörebbyggnad av oordningar å de svenska järnvägarna av berusade personer. av järnvägsmän det var, men jag hörde sedan — jag kan dock icke säkert avgöra det — att denna person fått avsked, men icke därför att han handlat så i detta fall, utan för en annan orsaks skull, som jag icke här vill omnämna. Detta var beträffande den resan.

Förliden sommar reste jag från Alvesta och nu i tredje klass vagn. Där var fullt med folk, och det började föras ett förfärligt liv. Jag frågade: vad är det där för folk? Jo, det är järnvägsfolk, svarade en filosofie doktor, som satt bredvid mig. Kunna vi icke säga till dem, sade jag. Jo jag skall säga till, svarade han. Det bör väl ni såsom järnvägsfolk förstå, sade han, att det icke går an att föra ett sådant här liv, och det blev tyst med den betan, och sedan kunde man leva på hyggligt sätt, oaktat mycket folk var med.

En annan gång stod jag på järnvägsstationen i Stockholm. Då kom en skäligen rullande person, som skulle gå upp på en järnvägsvagn. Det lär väl icke gå, tänkte jag. Han hade ock något att bära, så han kanske var ovanligt rullande av det. När han kom till inspektoren — jag vet icke om det var inspektoren, men han hade en inspektorsmössa — så sade denne: »Ni får icke följa med tåget, ni är ju full.» — »Nej för all del», svarade han och rätade till sig, och med den rättelsen var det tillräckligt för att han skulle få följa med på statens järnvägar. Den som tjänstgjorde som inspektor, sade således först: Ni är full, och sedan släppte han med honom.

Detta är tre exempel som beröra själva järnvägsfolket, och när det sker på det sättet bland själva järnvägsfolket, så kan man icke förundra sig över att det råder litet slapphet, då det gäller att beivra de saker, varom det här är fråga.

Jag tror fortfarande på min framställning, och jag hörde av herr Lemke, att han gick något åt samma håll, nämligen att man borde giva konduktörerna polismans befogenhet. Men det är icke tillräckligt, om man icke samtidigt bestämmer en plats på tåget, där konduktören kan placera dem, som behöva placeras. Detta behövs, även om man log åt mig, då jag gjorde denna framställning. Det är även nödvändigt att skarpare bevaka ingångarna till järnvägsstationerna och enkannerligen ingångarna till kupéerna, till dess att svenska folket får så pass förstånd, att det kan låta bli att komma på det sätt, som man nu får se ibland.

Jag hoppas, att med den kläm, som utskottet här föreslagit, i vilken det talas om »sådana åtgärder, som efter skedd utredning visa sig vara av nöden till förebyggande av de oordningar å de svenska järnvägarna, som föranledas särskilt av berusade personer», man måtte kunna få till stånd en utredning, som omfattar även av mig åsyftade nödvändiga åtgärder, och då kan väl hända, att man slutligen kommer därefter, att man giver konduktörerna polismäns befogenhet och dessutom skaffar särskild plats i tågen för berusade personer. Jag minns, att jag fick det svaret, då jag en gång gjorde en sådan framställning; »ni vill väl icke skämma ut

de svenska järnvägarna med en fyllfinka?» Jag tror, att det var herr Nilson i Örebro, som gav mig det svaret. Jag svarade: man skämmer ut de svenska järnvägarna mycket mera, om dessa rusiga personer få slå sig ned nästan var som helst på tåget, än om man hade rättighet att bura in dem på ett ställe.

Jag är sålunda tacksam både mot motionären och mot utskottet och ber att få instämma i utlåtandets kläm.

Ang. åtgärder till förebyggande av oordningar å de svenska järnvägarna av berusade personer.
(Forts.)

Herr Hage: Herr talman! Jag ber att särskilt få betona, att den funktionärsklass, som säkerligen kommer att få de största olägenheterna av ett förbud i enlighet med mitt yrkande, har just föreslagit, att här ifrågavarande bestämmelser skulle komma till stånd.

Nu sade herr von Sneidern, att man icke så noga tänkt på ordalydelsen vid formulerande av denna framställning från konduktörsförbundet och att det var en ren tillfällighet att dessa konduktörer hade yrkat på förbud mot både att *medföra* och att *förtära* spritvaror på tåget. Men då vill jag mot herr von Sneidern säga, att i det återopade utlåtandet från Sveriges konduktörs- och packmästareförening äro orden »medförande» och »förtärande» kursiverade, vilket gör, att jag måste antaga, att i den skriftliga framställningen dessa båda ord särskilt understrukits. Man har således särskilt bestämt velat poängtera, att förbudet skulle gälla både att *medföra* och att *förtära*.

Vidare påstod herr von Sneidern, att detta skulle bli en fraktfråga, att man, om man följde mitt yrkande, skulle komma in på frågan, huruvida det borde vara tillåtet att *frakta* sprit på järnvägarna eller icke. Men detta påstående tror jag icke är riktigt. Här är fråga om huruvida man skulle ha rätt att *taga in sprit i kupéerna*, men frågan, huruvida man skulle ha rätt att *frakta* sprit eller icke, har icke med denna sak att göra. Man har ju alltid möjlighet att frakta sprit såsom resgods eller fraktgods på vanligt sätt. Jag tycker, att så mycken hänsyn har man icke anledning att visa dessa spritdrickande personer, att man icke skulle vilja vara med om att tvinga dem till det lilla obehaget att *polettera* sitt resgods eller skicka det som fraktgods, om man, genom detta lilla obehag för dessa personer, kunde åstadkomma fördelar för den stora allmänheten av det slag, som jag här sagt.

Herr Lemke påstod, att han under sina inspektionsresor icke sett mycket av fulla personer i våra järnvägs kupéer och icke erfarit mycket av de obehag, som refererats av motionären. Då vill jag säga, att det är nog en betydlig skillnad, huru det ser ut i en kupé, när en vanlig resande sitter i sitt hörn, mot när en distriktschef kommer in med en bred och två smala guldgaloner kring mössan. Jag tror, att redan anblicken av en sådan uniform gör situationen annorlunda i en sådan kupé än under vanliga förhållanden: jag tror, att en person i den ställningen icke blir i tillfälle att se förhållandena, sådana de verkligen äro i järnvägs kupéerna i det här hänseendet.

*Ang, åtgärder
till förebyggan-
de av oordnin-
gar å de sven-
ska järnvägar-
na av berusade
personer.
(Forts.)*

Herr talman! Jag har intet annat yrkande att framställa än om bifall till utskottets hemställan med den ändringen i motiveringen, som jag här föreslagit.

Herr Lemke: Herr talman, mina herrar! Jag skall fatta mig mycket kort, men skall dock be att få bemöta ett par av de gjorda uttalandena.

Utskottets ärade ordförande och herr Hage ha i sina anföranden velat låta påskina, att det icke skulle vara möjligt för mig att på mina inspektionsresor verkligen öfvertyga mig om, hurudana förhållandena äro på tåget. Jag vill härtill svara, att då jag är ute på mina inspektionsresor sitter jag icke orörlig i ett hörn, utan jag går genom hela tåget och ser efter, hurudana förhållanden äro i alla klasser och kupéer. Jag är icke skyldig att uppträda i uniform på inspektionsresorna, utan lika ofta är jag civilt klädd och reser med olika tåg, ibland med godståg, ibland med snälltåg och ofta med tåg med endast tredje klass vagnar. Jag har sålunda mycket väl reda på huru det är på alla tåg och i alla slags kupéer.

Herr Lundgren sade, att han rest med tåg, där han sett flera berusade personer än nyktra. Jag hemställer till herrarne å svenska folkets vägnar, om icke detta var en svartmålning och överdrift. Detta kan *möjligen* ha inträffat vid extra transporter av truppkontingenter, då sådant ibland händer. Särskilt har jag ledsamma erfarenheter härav, när flottans folk befordras via Alvesta till och från Karlskrona, då det nog emellanåt hänt att rätt många av dessa uppträtt berusade. Detta gäller även, då marknadsfolk reser. Men jag vill påpeka, mina herrar, att de citerade ställena från motionens ordalydelse avsågo icke att vara undantagsfall utan avsågo att visa, att de vardagliga förhållandena under den dagliga trafiken i vårt land skulle vara sådana, som motionären sade.

Så behagade herr Räf vända sig direkt mot mig mera än mot talmannen och herrarne i övrigt, varigenom hans yttrande fick karaktären av ett slags »argumentum ad hominem». Hans exempel gingo ju rent av ut på att visa, att det egentligen är järnvägsfolk som uppträder berusat. Men skulle det vara på det sättet, då vill jag säga, att den föreliggande frågan löses icke alls på den linje, som här är föreslagen, utan då måste ändrade föreskrifter införas i disciplinordningen vid statens järnvägar.

Herr Räf: Jag sade uttryckligen, herr talman, att jag kunde anföra så många exempel, att jag skulle kunna hålla på härmed till klockan ett, men att jag av dessa många exempel endast ville anföra tre, och alla dessa tre rörde järnvägsfolk. Detta torde vara något helt annat än vad herr Lemke nu sökt återgiva.

Herr Lundgren i Vendelsberg: Herr talman! Med anledning av de ord, herr Lemke riktade till mig i sitt senaste anförande, vill

jag säga, att jag naturligtvis aldrig menat, att det är en alldaglig företeelse, att så många rusiga personer resa med tågen, att det rent av förefaller som om dessa utgjorde flertalet; jag har endast velat antyda, att vid beväringstransporter, vid marknader, högtider och andra dylika tillfällen jag någon gång kunnat göra den iakttagelsen, att det åtminstone sett ut, som om de rusiga varit flera än de nyktra. Särskilt erinrar jag mig ett tillfälle, då jag gjorde den anmärkningen, att det var ovanligt mycket rusiga med tåget, och då konduktören svarade: det är flera onyktra än nyktra med. Sådana tillfällen kunna alltså inträffa, men jag har därmed icke velat påstå, att detta är en alldaglig företeelse.

Ang. åtgärder till förebyggen- de av oordning- gar å de oven- ska järnvägar- na av berusade personer
(Forts.)

Jag har ej heller varken genom min motion eller mina yttranden i denna debatt velat rikta någon anmärkning mot vårt i allmänhet pliktrogna och ytterst humana järnvägsbefäl. Det är endast en större möjlighet för detta, att å tåg och järnvägsstationer förhindra gängse oordningar särskilt av rusiga personer, jag med denna motion åsyftat.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad, framställde herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till det av herr Hage under överläggningen framställda yrkandet; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med öfvervägande ja för den förra propositionen. Då votering emellertid begärdes, blev nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller tredje tillfälliga utskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit det av herr Hage under överläggningen framställda yrkandet.

Voteringen utvisade 103 ja mot 31 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

Jämlikt § 63 riksdagsordningen skulle detta beslut genom utdrag av protokollet delgivas Första kammaren.

§ 9.

Vid föredragning härefter av Andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, nr 3, i anledning av en utav herr Andersson i

Grimbo väckt motion, nr 247, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående meddelande av sådana bestämmelser, att frågor om vägars anläggning och underhåll kunna beredas möjligast enhetliga behandling vid Riksdagen, blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 10.

Slutligen föredrogs ett från Första kammaren ankommet protokollsutdrag, nr 173, innefattande delgivning av nämnda kammares beslut över dess första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 4, rörande en av herr Gullberg väckt motion, nr 89, angående skrivelse till Konungen med begäran om utredning och förslag i fråga om åstadkommande av effektiv tandvård särskilt vid landsbygdens små- och folkskolor; och beslöt Andra kammaren hänvisa detta ärende till sitt andra tillfälliga utskott.

§ 11.

Till bordläggning anmäldes:

bevillningsutskottets betänkande, nr 20, i anledning av väckt motion om upphävande av tullen å superfosfat;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 12, angående höjning av avlöningen för övervakmästaren i Riksdagens hus; och

nr 13, i anledning av väckta motioner om åvägabringande av utredning och eventuellt förslag i fråga om ordnande av regelbundet utbyte med utländska riksförsamlingar av tryck rörande lagförslag m. m.;

lagutskottets utlåtande, nr 12, i anledning av väckt motion om utarbetande och framläggande av förslag till ändrade bestämmelser om internationella rättsförhållanden rörande äktenskap;

jordbruksutskottets utlåtande, nr 1, angående regleringen av utgifterna under riksstatens nionde huvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet; samt,

Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtanden:

nr 7, på grund av kammarens återremiss av utskottets utlåtande nr 1, i anledning av herr Tysks motion nr 227, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ifrågasatt stadgande om förfaringssättet, då kvarstad meddelas å gods av viss beskaffenhet; och

nr 8, i anledning av herr Lundgrens i Vendelsberg motion nr 17, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående undervisning i skogsvård jämväl vid andra statsunderstödda skolor än folkskolor och med dem jämförliga läroanstalter.

§ 12.

Justerades protokollsutdrag.

§ 13.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *Rosenquist*..... under 7 dagar fr. o. m. den 5 mars och
 » *Thorsson*..... » 2 » » 4 »

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 1,3 på natten.

In fidem

Per Cronvall.

Tisdagen den 4 mars.

Kl. 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 25 och den 26 nästlidna februari.

§ 2.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande proposition angående vissa ändringar i avlöningsreglementet för statens järnvägar m. m.

§ 3.

Härefter upplästes och lades till handlingarna Kungl. Maj:ts vid nästföregående sammanträde avlämnade, men då bordlagda skrivelse i anledning av en vid sistförflutna riksdag beslutad lag.

§ 4.

Vidare föredrogs var för sig Kungl. Maj:ts nedannämnda, likaledes å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid till lagutskottet propositionen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 16 kap. 10 § och 25 kap. 5 § rättegångsbalken;

till jordbruksutskottet propositionen med förslag till lag om ändrad lydelse av § 15 i den uti lagen den 10 juni 1912 angående flottning av skogsalster i gränsloderna Torneå och Muonio intagna stadga;

till statsutskottet propositionen angående ändring beträffande brottmålsdomarens i Norrbottens län avlöning;

till bankoutskottet propositionen angående fyllnadspension åt tillförordnade rektorn vid högre realläroverket å Östermalm i Stockholm, rektorn vid realskolan i Eskilstuna J. G. T. Elmquist;

till statsutskottet propositionen angående vidtagande av vissa ändrings- och reparationsarbeten i riksgäldskontorets förra hus å Rid-darholmen; samt

till jordbruksutskottet propositionen angående avlösning av den ägaren av skattelägenheten Djurön nr 1 i Östergötlands län åliggande skyldigheten att därstädes underhålla ett holländeri.

§ 5.

Föredrogos men bordlades åter bevillningsutskottets betänkande nr 20, bankoutskottets utlåtanden nr 12 och 13, lagutskottets utlåtande nr 12, jordbruksutskottets utlåtande nr 1 samt Andra kam-marens första tillfälliga utskotts utlåtanden nr 7 och 8.

§ 6.

Ordet lämnades härpå till

Herr vice talmannen, som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att kammaren behagade besluta den ändring i föredragnings-listan för morgondagens sammanträde, att jordbruksutskottets utlåtande nr 1, angående regleringen av utgifterna under riksstatsens nionde huvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet, måtte uppföras näst efter jordbruksutskottets utlåtande nr 33, samt där-efter övriga ärenden i den ordning, vari de förekomma på dagens föredragningslista.

Denna hemställan bifölls av kammaren.

§ 7.

Anmäldes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skri-velse till Konungen, nr 21, i anledning av väckt motion om änd-ring i 6 kap. 4 § strafflagen.

§ 8.

Till bordläggning anmäldes jordbruksutskottets utlåtande, nr 36, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag

om gemensamhetsfiske, lag om ändrad lydelse av 11 kap. 13 § rättegångsbalken och lag om ändrad lydelse av 10, 13 och 14 §§ i lagen den 27 juni 1896 om rätt till fiske, dels ock en i ämnet väckt motion.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Larsson</i> i Edsten	under 7 dagar fr. o. m. den 5 mars,	
» <i>Eriksson</i> i Grängesberg	» 2 » » » » »	5 »
» <i>Öberg</i>	» 5 » » » » »	8 »
» <i>Pettersson</i> i Södertälje	» 2 » » » » »	5 »
» <i>Olofsson</i> i Digernäs	» 6 » » » » »	10 » och
» <i>Bosson</i>	» 10 » » » » »	5 »

Härefter åskildes kammarens ledamöter kl. 3.21 e. m.

In fidem

Per Cronvall.